

T.C.
FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HUBER KÖŞKÜ YERLEŞKESİ TARİHİ VE
MİMARİSİ HAKKINDA:
(BELGELER ÜZERİNDEN BİR ARAŞTIRMA)

DİLEK TÜFEKÇİ

130201004

MİMARLIK YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

TEZ DANIŞMANI
Prof. Dr. İBRAHİM NUMAN

İSTANBUL 2015

TEZ ONAYI

FSMVÜ Mühendislik ve Fen Bilimleri Enstitüsü'nün 130201004 numaralı Yüksek Lisans Öğrencisi Dilek TÜFEKÇİ, ilgili yönetmeliklerin belirlediği gerekli tüm şartları yerine getirdikten sonra hazırladığı, "HUBER KÖŞKÜ YERLEŞKESİ TARİHİ VE MİMARİSİ HAKKINDA: (BELGELER ÜZERİNDEN BİR ARAŞTIRMA)" başlıklı tezini aşağıda imzaları olan jüri önünde başarı ile 23.06.2015 tarihinde savunmuş ve mezuniyeti hususunda enstitü için gerekli yeterlilikleri yerine getirmiştir.

Prof. Dr. Bülent ULUENGİN
FSMVÜ

Mühendislik ve Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürü V.

Tez Danışmanı: Prof. Dr. İbrahim NUMAN
Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi

.....

Jüri Asıl Üyeler:

Yrd. Doç. Dr. Mine T. ÇİLİNGİROĞLU
Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi

.....

Yrd. Doç. Dr. Nazende YILMAZ
Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi

.....

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlâk kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Dilek TÜFEKÇİ

T.C
YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
ULUSAL TEZ MERKEZİ

TEZ VERİ GİRİŞİ VE YAYIMLAMA İZİN FORMU

Referans No	10083226
Yazar Adı / Soyadı	DİLEK TÜFEKÇİ
Uyruğu / T.C.Kimlik No	TÜRKİYE / 11078541456
Telefon	5326482088
E-Posta	dilektufekci85@hotmail.com
Tezin Dili	Türkçe
Tezin Özgün Adı	HUBER KÖŞKÜ YERLEŞKESİ TARİHİ VE MİMARİSİ HAKKINDA: (BELGELER ÜZERİNDEN BİR ARAŞTIRMA)
Tezin Tercümesi	ABOUT THE HISTORY AND ARCHITECTURE OF HUBER KIOSK CAMPUS: (A RESEARCH THROUGH DOCUMENTS)
Konu	İç Mimari ve Dekorasyon = Interior Design and Decoration ; Mimarlık = Architecture
Üniversite	Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi
Enstitü / Hastane	Mühendislik ve Fen Bilimleri Enstitüsü
Bölüm	Mimarlık Bölümü
Anabilim Dalı	Mimarlık Anabilim Dalı
Bilim Dalı	Mimari Tasarım Bilim Dalı
Tez Türü	Yüksek Lisans
Yılı	2015
Sayfa	139
Tez Danışmanları	PROF. DR. İBRAHİM NUMAN 15322013546
Dizin Terimleri	
Önerilen Dizin Terimleri	
Kısıtlama	36 ay süre ile kısıtlı

Tezimin, Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi Veri Tabanında arşivlenmesine izin veriyorum. Ancak internet üzerinden tam metin açık erişime sunulmasının 14.08.2018 tarihine kadar ertelenmesini talep ediyorum. Bu tarihten sonra tezimin, bilimsel araştırma hizmetine sunulması amacı ile Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi tarafından internet üzerinden tam metin erişime açılmasına izin veriyorum.

NOT: Erteleme süresi formun imzalandığı tarihten itibaren en fazla 3 (üç) yıldır.

14.08.2015

İmza:.....

Saygılarımla Prof. Dr. İbrahim NUMAN hocama...

ÖNSÖZ

Yüksek Lisans tez çalışmamdaki katkılarından dolayı, çalışmam sırasında danışmanlığımı üstlenerek her konuda yardımını ve desteğini benden esirgemeyen ve kıymetli vaktini bana ayıran sevgili tez danışmanım, değerli danışman hocam Prof. Dr. İbrahim NUMAN'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Eğitim hayatım boyunca yanımda olan ve dualarını her zaman üstümden eksik etmeyen aileme, ayrıca tez yazım aşamasında yardımlarını benden esirgemeyen değerli arkadaşlarım Neslihan AKILOTU, Büşra Gamze GENÇER, Meysune YAŞAR ve Zehra SARIHAN' a teşekkürlerimi sunuyorum.

06.2015

Dilek TÜFEKÇİ

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ÖNSÖZ

İÇİNDEKİLER

RESİMLER LİSTESİ

ŞEKİLLER LİSTESİ

ÖZET

ABSTRACT

1. GİRİŞ.....	1
1.1. Amaç.....	2
1.2. Kapsam.....	2
1.3. Yöntem.....	3
2. 19 YY MİMARLIK YAKLAŞIMLARI.....	3
2.1. Dönemim yabancı mimarları ve yapıları	11
2.1.1 Alexandra Vallury.....	12
2.1.2 Jachmund.....	13
2.1.3 Gillo Mongeri.....	14
2.1.4 Philipe Bello.....	15
2.1.5 Patrokil Companaki.....	15
2.1.6 Otto Ritter- Helmuth Cuno.....	15
2.1.7 Antonie Perpignani.....	15
2.2. Raimondo D’Aronco’nun yaşamı ve mimarlık anlayışı.....	16
2.3. Raimondo D’Aronco’nun 19 yy’da İstanbul’da yapmış olduğu eserler.....	20
2.3.1 Botter Apartmanı.....	23
2.3.2 Kireçburnu Cemil Bey Evi.....	24
2.3.3 Şeyh Zafir Külliyesi.....	25
2.3.4 Ethem Bey Evi.....	26
2.3.5 İtalyan Büyükelçiliği Yazlık Konutu.....	27
2.3.6 Şişli Hamidiye Hastanesi Nekahat Evi ve Saat Kulesi.....	28
2.3.7 Şükrü Bey Evi.....	29
2.3.8 Fahri Bey Evi.....	30
2.3.9 Mehmet Sadık Efendi Evi.....	31
2.3.10 Yeni Cemil Bey Evi.....	32
2.3.11 Yıldız Sarayı Yapıları.....	33
2.3.11.1 Yaverler Dairesi ve Nöbetçi Pavyonu.....	33
2.3.11.2 Limonluk Serası ve Küçük Pavyon.....	34
2.3.11.3 Yıldız Sarayı Tiyatrosu.....	35

2.3.11.4	Küçük Mabeyn.....	35
2.3.11.5	Şale Köşkü.....	36
3.	HUBER KÖŞKÜ YERLEŞKESİNİN TARİHİ.....	38
3.1	Huber Köşkü yerleşkesinde bulunan eski eserlerin tarihi ve mimari incelemesi.....	40
3.1.1	Huber Köşkü Yapısının Tarihi ve Mimarisi.....	40
3.1.2	Faytonhane Yapısının Tarihi ve Mimarisi.....	63
3.1.3	Av köşkü-Sera Yapısının Tarihi ve Mimarisi.....	65
3.1.4	Set Köşkü Yapısının Tarihi ve Mimarisi.....	71
4.	HUBER KÖŞKÜ BELGELERİNİN İNCELENMESİ.....	74
4.1.	İnşaat İşleri Belgelerinin İncelenmesi.....	74
4.2.	Yazışma Belgelerinin İncelenmesi.....	115
4.3	Masraf Belgelerinin İncelenmesi.....	123
4.3.	Diğer Belgelerin İncelenmesi.....	126
5.	YENİ BELGELER IŞIĞINDA HUBER KÖŞKÜ YERLEŞKESİNİN MİMARİ YAPISININ İNCELENMESİ VE YENİDEN DEĞERLENDİRİLMESİ VE SONUÇ.....	129
6.	KAYNAKÇA.....	132

RESİMLER LİSTESİ

Resim 2.1 Redhouse.....	5
Resim 2.2 Tassel House.....	6
Resim 2.3 Gala-Pera binaları.....	8
Resim 2.4 Dolmabahçe Sarayı Camlı Köşk.....	8
Resim 2.5 Tarabya Sahil Köşk ve Konakları.....	9
Resim 2.6 İstanbul Arkeoloji Müzesi.....	13
Resim 2.7 Sirkeci Garı.....	14
Resim 2.8 Karaköy Palas.....	15
Resim 2.9 Haydarpaşa Garı.....	16
Resim 2.10 Huber Köşkü.....	17
Resim 2.11 Raimondo D’Aronco (1857- 1932).....	19
Resim 2.12 Raimondo D’Aronco (soldaki) ve kardeşi Vigilio.....	19
Resim 2.13 Limonluk Serası.....	35
Resim 2.14 Küçük Mabeyn Köşkü.....	36
Resim 2.15 Şale Köşkü.....	37
Resim 2.16 Şale Köşkü, Tören Salonu.....	38
Resim 3.17 Huber Köşkü Yerleşkesi	39
Resim 3.18 Huber Köşkü, Faytonhane.....	50
Resim 3.19 Huber Köşkü.....	51
Resim 3.20 Huber Köşkü iç mekan.....	51
Resim 3.21 Huber Köşkü iç mekan.....	52
Resim 3.22 Faytonhane.....	66
Resim 3.23 Faytonhane mevcut durumu.....	66
Resim 3.24 Av Köşkü restorasyon öncesi.....	68
Resim 3.25 Av Köşkü.....	69
Resim 3.26 Av Köşkü.....	70
Resim 3.27 Sera.....	71
Resim 3.28 Sera.....	72
Resim 3.29 Set Köşkü Restorasyon öncesi.....	74
Resim 3.30 Set Köşkü Mevcut Hali.....	75
Resim 3.31 Set Köşkü Öncesi ve Mevcut Hali.....	75
Resim 4.32 Huber Köşkü mutfak ve konut binası.....	79
Resim 4.33 Huber Köşkü şarap mahzenine inen merdivenler.....	79
Resim 4.34 Huber Köşkü mutfağı.....	81

Resim 4.35 Faytonhane.....	83
Resim 4.36 Faytonhane mevcut durumu.....	83
Resim 4.37 Huber Köşkü parmaklık.....	85
Resim 4.38 Huber Köşkü sahil duvarları.....	86
Resim 4.39 Faytonhane yapısının orijinal kapısı.....	86
Resim 4.40 Huber Köşkü cephe süslemeleri.....	88
Resim 4.41 Huber Köşkü cephe rölyefi.....	89
Resim 4.42 Huber köşkü cephe aşınmaları.....	89
Resim 4.43 Şeref girişi merdiven parmaklığı.....	92
Resim 4.44 Çıkma merdivenler trabzanları.....	92
Resim 4.45 Huber Köşkü mutfak zemin döşemesi.....	94
Resim 4.46 Huber Köşkü karo mozaik zemin kaplaması.....	94
Resim 4.47 Huber Köşkü balıksırtı motifi parke döşemesi.....	96
Resim 4.48 Huber Köşkü açık balkon cephesi.....	98
Resim 4.49 Huber Köşkü kapalı balkon cephesi.....	98
Resim 4.50 Huber Köşkü çerçeveler.....	99
Resim 4.51 Huber Köşkü çerçeveler.....	99
Resim 4.52 Huber Köşkü kapılar.....	101
Resim 4.53 Huber Köşkü büyük merdiven.....	103
Resim 4.54 Faytonhane merdiven.....	103
Resim 4.55 Huber Köşkü vitray detayı.....	105
Resim 4.56 Huber Köşkü banyo 1.....	107
Resim 4.57 Huber Köşkü banyo 2.....	107
Resim 4.58 Huber Köşkü kapı kolu.....	109
Resim 4.59 Huber Köşkü kartonpiyer detayları.....	111
Resim 4.60 Huber Köşkü altın varak kartonpiyer süslemeleri.....	111
Resim 4.61 Set Köşkü İngiliz betonu orijinal kaldırımı.....	113
Resim 4.62 Huber Köşkü kayıkhane.....	115
Resim 4.63 Huber şarap mahzenindeki havalandırma delikleri.....	115
Resim 4.64 Huber Köşkü Dame De Sion Lisesi orta hol.....	117
Resim 4.65 Huber Köşkü Dema De Sion Lisesi ana merdiven.....	117
Resim 4.66 Sera alanı istinat taş duvar.....	121
Resim 4.67 Set Köşkü restorasyon öncesi.....	123
Resim 4.68 Set Köşkü restorasyon sonrası karolar.....	123
Resim 4.69 Faytonhane ve Set Köşkü arasındaki merdiven.....	124

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2.1 II Osmanlı Tarım ve Sanayi ürünleri Ulusal Sergisi köşe pavyonu projesi.....	22
Şekil 2.2 Ayasofya Eskiz Çalışması.....	23
Şekil 2.3 Botter Evi.....	24
Şekil 2.4 Cemil Bey Evi.....	25
Şekil 2.5 Şeyh Zafir Külliyesi.....	26
Şekil 2.6 Ethem Bey Evi.....	27
Şekil 2.7 İtalyan Büyükelçiliği Yazlık Konutu.....	28
Şekil 2.8 Şişli Hamidiye Hastanesi Nekahat Evi ve Saat Kulesi.....	29
Şekil 2.9 Şükrü Bey Evi.....	30
Şekil 2.10 Fahri Bey Evi.....	31
Şekil 2.11 Mehmet Sadık Efendi Evi.....	32
Şekil 2.12 Yeni Cemil Bey Evi-Erenköy.....	33
Şekil 2.13 Büyük Mabeyn' i genişletme projesi.....	34
Şekil 2.14 Yaveran Dairesi projesi.....	35
Şekil 3.15 Huber Köşkü Yerleşkesi Arazi Planı.....	41
Şekil 3.16 Baptiste Tinghir tarafından Auguste Huber' e yazılan mektup.....	43
Şekil 3.17 Marie A. Manukyan' ın temsilcisi tarafından Huber' e yazılan mektup...44	
Şekil 3.18 Sayın Auguste Huber' in arazisi ve etrafındaki yapıların haritası.....45	
Şekil 3.19 Huber Köşkü Zemin Kat Planı.....	53
Şekil 3.20 Huber Köşkü Birinci Kat Planı.....	54
Şekil 3.21 Huber Köşkü İkinci Kat Planı.....	55
Şekil 3.22 Huber Köşkü Çatı Kat Planı.....	56
Şekil 3.23 Huber Köşkü Bodrum Kat Planı.....	57
Şekil 3.24 Huber Köşkü A-A Kesiti.....	58
Şekil 3.25 Huber Köşkü B-BKesiti.....	59
Şekil 3.26 Huber Köşkü Kuzey Görünüş.....	60
Şekil 3.27 Huber Köşkü Doğu Görünüş.....	61
Şekil 3.28 Huber Köşkü Güney Görünüş.....	62
Şekil 3.29 Huber Köşkü Batı Görünüş.....	63
Şekil 3.30 Huber Köşkü deniz silüeti.....	64
Şekil 4.31 Huber köşkü İnşaat Şartnamesi.....	77
Şekil 4.32 Huber köşkü İnşaat Şartnamesi-1.....	78
Şekil 4.33 Huber köşkü İnşaat Şartnamesi-2.....	80

Şekil 4.34 Huber köşkü İnşaat Şartnamesi-3.....	82
Şekil 4.35 Huber Köşkü İnşaat Şartnamesi-4.....	84
Şekil 4.36 Huber Köşkü D’Aronco parmaklık eskizi.....	85
Şekil 4.37 Huber Köşkü İnşaat Şartnamesi-5.....	87
Şekil 4.38 D’Aronco’ya ait Huber Köşkü cephe süslemeleri eskizi.....	88
Şekil 4.39 Huber Köşkü İnşaat Şartnamesi-6.....	90
Şekil 4.40 Huber Köşkü İnşaat Şartnamesi-7.....	91
Şekil 4.41 Huber Köşkü İnşaat Şartnamesi-8.....	93
Şekil 4.42 Huber Köşkü İnşaat Şartnamesi-9.....	95
Şekil 4.43 Huber Köşkü İnşaat Şartnamesi-10.....	97
Şekil 4.44 Huber Köşkü İnşaat Şartnamesi-11.....	100
Şekil 4.45 Huber Köşkü İnşaat Şartnamesi-12.....	102
Şekil 4.46 Huber Köşkü İnşaat Şartnamesi-13.....	104
Şekil 4.47 Huber Köşkü İnşaat Şartnamesi-14.....	106
Şekil 4.48 Huber Köşkü İnşaat Şartnamesi-15.....	108
Şekil 4.49 Huber Köşkü İnşaat Şartnamesi-16.....	110
Şekil 4.50 Huber Köşkü İnşaat Şartnamesi-17.....	112
Şekil 4.51 Huber Köşkü İnşaat Şartnamesi-18.....	114
Şekil 4.52 Huber Köşkü İnşaat Şartnamesi-19.....	116
Şekil 4.53 Huber Köşkü Yazışmalar-1.....	118
Şekil 4.54 Huber Köşkü Yazışmalar-2.....	119
Şekil 4.55 Huber Köşkü Yazışmalar-3.....	120
Şekil 4.56 Huber Köşkü Yazışmalar-4.....	122
Şekil 4.57 Huber Köşkü Yazışmalar-5.....	125
Şekil 4.58 Huber Köşkü Yazışmalar-6.....	125
Şekil 4.59 Huber Köşkü Masraf Belgeleri-1.....	126
Şekil 4.60 Huber Köşkü Masraf Belgeleri-2.....	127
Şekil 4.61 Huber Köşkü Masraf Belgeleri-3.....	128
Şekil 4.62 Huber Köşkü Diğer Belgeler-1.....	129
Şekil 4.63 Huber Köşkü Diğer Belgeler-2.....	130
Şekil 4.64 Huber Köşkü Diğer Belgeler-3.....	131
Şekil 4.65 Huber Köşkü Diğer Belgeler-4.....	131
Şekil 4.66 Huber Köşkü Diğer Belgeler-5.....	131

ÖZET

19 Yy Avrupa ve Osmanlı Devleti için yeni yerler, yeni işler, yeni malzemelerin keşfedildiği ve modernizmin ilk temellerinin atıldığı dönemdir. Sanatı, toplum hayatını ve mimariyi etkileyen bu değişimlerin sonucunda çok farklı ihtiyaçlar ortaya çıkmış sanayi ve hızlı tüketim ihtiyaçlarını gidermek için fabrikalaşma gelişmiştir. Her döneminde olduğu gibi bu dönemde de bu değişimlere karşı duran fikirler olmuş ve kendi akımlarını oluşturmuşlardır. Art Crafts ve Art Nouveau tarzı bu şekilde ortaya çıkmış olup önce Avrupa’da daha sonra da Osmanlı topraklarında yayılmıştır. “Huber Köşkü Yerleşkesi Tarihi ve Mimari Hakkında: (Belgeler Üzerinden Bir Araştırma” adlı çalışma bu dönemde İstanbul’da inşaa edilen Huber Köşkü ve ek yapılarının tarihini, geçirdiği mimari süreci bulunan yeni belgeler ışında anlatan bir araştırmadır. Çalışmada ele alınan köşklerin bugün ki halleri ile belgeler ışığında bulunan ilk yapım detayları arasındaki farklar karşılaştırılmıştır.

Bu tez kapsamında birinci bölümde tezin amacı, kapsamı ve yöntemi hakkında bilgi verilmiştir. Ayrıca literatür araştırmasında ulaşılan kaynaklar ve içerikler hakkında detaylı bilgi verilmiştir.

İkinci bölümde ise 19 dönem mimarisinin Avrupa ve Osmanlı Devleti üzerindeki etkisinden bahsedilmiştir. Bu içerikte önemi daha iyi kavrayabilmemiz için seçilen mimarların fikirleri ve örnek yapıları incelenmiştir. Çalışmanın ana yapısı olan Huber Köşkü’ nün mimarları Antonie Perpignani ve Raimondo D’Aronco hakkında bu bölümde bilgiler verilmiştir.

Üçüncü bölümde Cumhurbaşkanlığı yerleşkesi olarak kullanılan arazinin içindeki eski eserler incelenmiştir. Bunlar sırası ile Huber Köşkü, Faytonhane, Av Köşkü-Sera ve Set Köşkü yapılarıdır.

Dördüncü bölümde ise bulunan yeni belgeler ışığında bu yapıların geçirdiği süreçler fotoğraflarla desteklenerek incelenmiştir.

Beşinci, sonuç bölümünde Huber Köşkü’nün mimarı ve geçirdiği mimari evreler hakkında belgelere dayanan yeni bilgiler tartışılmıştır.

Anahtar kelimeler: Antonie Perpignani, Raimondo D’Aronco, Huber Köşkü, Art Nouveau.

ABSTRACT

XIX Century is not only a process which has an affect on founding new places, works, arts and materials but also laying the foundation of modernization both Ottoman Empire and Europe. After these effects that influenced arts, social lives and architecture; new requirements came out and manufacturing developed for the needs of industry and consumption. In this era some new movements has been shaped to critisize these new developments and huge consumptions. Two of them Art Crafts and Art Nouveau has been emerged firstly in Europe and then spread to Ottoman Empire. The Thesis of “ABOUT THE HISTORY AND ARCHITECTURE OF HUBER KIOSK CAMPUS: (A RESEARCH THROUGH DOCUMENTS)” focused on the history and architectural process of HUBER KIOSK and additional constructions which built in İstanbul via new documents. With the thesis the previous and present stuation of manor hause has been compeired in accordance with official documents.

Within the scope of this thesis, in the first chapter, information about purpose, content and method has been given. In addition, detailed information about content of the references which have been accessed as a result of literatüre research has been provided.

In the second chapter, architectural effect of 19th century on Europe and Ottoman Empire has been mentioned. This topic is important to realise the era. Selected architects' ideas and their designed buildings have been examined. Informations about Antonie Perpignani and Raimondo D'Aronco, whose were architects of Huber Kiosk , have been provided also in this chapter.

In the third chapter, buildings on presidential campus which are Huber Kiosk, Faytonhane, Av Kiosk,- Sera and Set Kiosk were examined.

In the forth chapter, this presidential buildings processes have been analyzed in the lighth of new finded documents and supported wiht pictures.

In conclusion, new informations about Huber Kiosk's architect and architectural processes of buildings were given according new finded documents.

Key Words: Antonie Perpignani, RaimondoD'Aronco, Huber Kiosk, Art Nouveau

1. GİRİŞ

19. Yy Osmanlı Devleti için bir keşif yüzyılı olmuştur. Avrupa'da ilerleyen sanayi ve fabrikalaşma neticesinde farklılaşan sanat, mimari ve toplum hayatı Osmanlı Devleti için öğrenilmesi beklenen ve istenilen bir dönem olmuştur. Osmanlı Avrupa'nın yükselişine seyirci kalmak istememiş bunun için gerek kendi ülkesinden elçiler göndermiş gerekte Avrupa'dan özellikle mimar ve mühendisleri ülkesine davet etmiştir. 19. Yy da güç kaybı yaşayan Osmanlı Devleti düşmanlarına karşı oldukça güçlü görünmek istemiştir. Bunun için özellikle Batı tarzında gösterişli saraylar inşaa ettirmiştir. Bu yapılarda ana temayı görkem ve gösteriş oluşturmaktadır. İstanbul bu güç kaybından hiç etkilenmeyerek hatta mimari anlamda daha da üst katmanlara çıkarak kendini göstermiştir. İstanbul bu dönem için bir belge niteliğindedir. Çünkü farklı coğrafyalardan farklı inançlara sahip çok fazla yabancı mimarlara ev sahipliği yapmış ve iş olanağı sağlamıştır. İstanbul'da sokakta yürürken Osmanlı mirası bir camiye, Bizans mirası bir kiliseye, farklı dönemlerde uygulanan farklı tarzlara sahip konutlara rastlanmaktadır.

Bu dönemde İstanbul'a gelen yabancı mimarlar özellikle Galata ve çevresinde yaşamış ve o çevrede iş kurmuşlardır. Bu yüzden Galata'nın Cadde silüetinde Batılı öğeler çok fazla bulunmaktadır. Levanten (İstanbul'da yaşayan Avrupalılar) mimarlar İstanbul'da çok sayıda saray, konak, apartman, çeşme, köşk ve yalı inşa etmişlerdir. Bu yapıların birçoğu Avrupa'da başlayan Art Nouveau tarzını Osmanlı mimarisi ile harmanlanarak inşa edilmiştir. Bu yapılar ilk başlarda sadece Sultan ve yakın çevresi için yapılsa da zamanla tüccarlar ve aristokrat ailelerde yabancı mimarlara istedikleri şekilde ve planda köşkler yaptırmışlardır.

Bu çalışmada ele alınacak olan Huber Köşkü ve çevresinde ki yapılarda bu şekilde silah tüccarı Auguste Huber tarafından inşa ettirilmiştir. Huber Köşkü ve çevresindeki yapılar Boğaziçi' nin Tarabya semtinde yer almaktadır. 148 dönümlük arazi içerisinde birbirine eklenmiş ve farklı kotlarda ki setlere yapılmış yapılardan

oluşan bir yerleşkedir. Bu yerleşkede ayrıca çok sayıda anıt ağaç, heykel ve çeşmeler bulunmaktadır.

Son zamanlara kadar Huber Köşkü ve yerleşkesindeki diğer köşkların yapım tarihi ve mimarları hakkında kesin bir bilgi yoktu. Sadece Huber Köşküne 19. Dönem saray mimarı olarak tanınan Raimond D'Aranco tarafından eklenen yapının bazı eski fotoğraflar ışığında yapılan araştırmalarla ulaşılan bilgilere sahip bulunulmakta idi. 2014 yılı içerisinde T.C Cumhurbaşkanlığı sanat danışmanlığı tarafından bir sahafta bulunan 300'e yakın Osmanlıca, Fransızca ve Almanca belgeler ışığında köşk hakkında daha aydınlatıcı bilgilere ulaşılmıştır.

Bu belgeler Huber Köşkü ve çevresindeki köşkların ilk mimarı ve yapım aşamaları hakkında önemli bilgiler içermektedir.

1.1 AMAÇ

Bu çalışmanın amacı söz konusu belgelere dayanarak Cumhurbaşkanlığı yerleşkesi olarak kullanılan Huber Köşkü ve çevresinin tarihine ve restitüsyonuna yönelik inceleme yapmak; konuyu yeni bulgular ışığında tekrar sorgulamalara açarak yapının mimarı, yapılış süreci ve mimarisi hakkında yeni sonuçlar ortaya koymaktır.

1.2 KAPSAM

Bu çalışma kapsamında 19. Yy mimarisi, toplum anlayışı ele alınarak ilk önce dönem bilgisi verilmiştir. Bu dönemdeki mimarlık yaklaşımları ve dönemin oluşmasında ortaya çıkan farklı akımlar incelenmiştir. Bu akımları uygulayan mimarlar ve örnek yapıları dönem hakkında fikir sahibi olunması için verilmiştir. Bu çalışmanın ana yapısı olan Huber Köşkü ile aynı düzeyde olmaları için sadece konut amaçlı kullanılan evler ve köşklar incelenmiştir. Dönemin en önemli yapılarından olan Yıldız Sarayı ve çevresindeki binalar bu köşkların haricinde özel olarak incelenmiştir.

Cumhurbaşkanlığı yerleşkesi olarak kullanılan Huber Köşkü ve çevresindeki yapılar izin verildiği çerçevede anlatılmıştır. Yapıların projeleri gizlilik politikası gereği kullanılamamıştır. Sadece Huber Köşkü'nün projelerine yer verilmiştir. Diğer kısımlar fotoğraflarla ve detaylı anlatımla desteklenmiştir. Cumhurbaşkanlığı

yerleşkesi iki kısım olarak incelenmiş birinci kısımda 1993 yılında yapılan son dönem yapıları sadece bilgi amaçlı anlatılmış ikinci kısımda ise eski eserlerin bulunduğu 1901-1906 tarihli köşkler anlatılmıştır. Bu anlatım köşkların tarihini ve geçirdiği mimari süreçleri içermekte olup bilgi vermek amaçlıdır. Köşkların geçirmiş oldukları restorasyonlar kapsam dışı bırakılmıştır.

Çalışmanın bulgular bölümünde ise Huber Köşkü'nün mimarını öğrenmemizi sağlayan belgeler incelenmiştir. Belgelerin orijinal kopyalarının bir kısmı verilip çevirisi yapılmış, mevcut durum ile karşılaştırılıp değişim incelenmiştir. Belgeler belirli bir düzende verilmiş iş farkına ve tarihlerine göre sunulmuştur.

Sonuç kısmı ise dönemin getirdiği özellikler ile inşa edilen Huber Köşkü'nün bir asırdan fazla zaman aşımı geçirmesi ve bu süreçte geçirdiği değişimleri yeni belgeler ışığında değerlendirilmesi yapılmıştır.

1.2 YÖNTEM

Bu çalışma kütüphane ve alan çalışması olarak iki kısım şeklinde ilerlemiştir. Kütüphane kısmında, araştırma yöntemlerinin başında gelen nitel araştırma metodu literatür taraması yapılmıştır. Dönem ve dönemin getirdiği farklılıklar, bu farklılıkları uygulayan mimarlar ve bu mimarların yapılarının incelenmesi için konu ile alakalı kitaplar, tezler, süreli yayınlar ve görsel veriler taranmıştır. Bu aşamada İSAM, IRCICA, Bahçeşehir Üniversitesi Kütüphanesi, Fatih Sultan Mehmet Üniversitesi Kütüphanesi kaynaklarından faydalanılmıştır. Prof. Dr. Afife Batur'un kitapları ve makaleleri incelenmiştir. Aynı zamanda bulgular bölümünü oluşturan belgelerin okunması için mukayeseli yöntemden faydalanılmıştır. İkinci kısımda ise köşkların anlatımında yardımcı olan mimari alan gezisi yapılmıştır. Bu süreçte köşklar ve alan tek tek gezilmiş fotoğraflar çekilerek Cumhurbaşkanlığı tarafından izin verildiği ölçüde kullanılmıştır. Çalışmada kaynak belirtilmeyen fotoğraflar tarafıma aittir.

2. 19 YY MİMARLIK YAKLAŞIMLARI

19. yüzyıl, ülkelerin kendi prestijlerini gösterdikleri bir platform olmuştur adeta. Mimari ve mühendislik alanlarında gösterişli dikkat çeken yapılarla bu yapıların sunulduğu sergiler döneme damgasını vuran faaliyetler arasındaydı. Osmanlı Devleti' de bu dönemi takip etmiş ve batılılaşmanın adımları atılmıştı. D.Kuban *“tarihi boyunca kendi iradesiyle batıya göç eden bir toplumdaki değişimin sürekli Batılılaştığı söylenebilir. İstanbul'dan önce Balkanları alan Osmanlı'nın, klasik dönem mimari ürünleri doğulu olduğu kadar batılıdır”* (Kuban, 2007:537) ifadesiyle bu kültürel batılılaşmayı özetlemiştir.

Osmanlı bu değişimi takip ederken Avrupa'da da durum değişen ihtiyaçları karşılamak amaçlı farklı akımların ortaya çıkmasıyla devam etmektedir. 19 yy. tüm alanlarda yenilenmenin en hızlı olduğu dönemdir. Yenilenmenin dâhil olduğu modern mimari, modern sanat, modern toplum dönemin en etkili sonuçlarından (Biol,1996:2). 19. yy'da mimari alanda özellikle Revivalist, Eklektik ve Neo-klasik yaklaşımlar görülmektedir. 19. Yy'da mimarlar kendilerini sanatçı olarak görüp teknik problemleri bırakarak yapıyı sadece biçim olarak değerlendirmişlerdir (Benevolo,1981:28). Bu nedenle 19. Dönem mimarisinde genellikle cephe çözümlenmeleri yapılmıştır (Özer, 1964:34). Fonksiyonellik ikinci plana atılıp estetik ön plana çıkmıştır. Revivalist, Eklektik ve Neo-klasik bu üç yaklaşımında ana ilkesi geçmişteki mimari izlerin yeniden değerlendirilmesidir.

Bu dönemde mükemmel mimarlık olarak klasik mimari kabul edilmektedir. Bunun etkisi ile görkemli, ihtişamlı yapılar ortaya çıkmıştır. Bu dönem mimarisinin büyük, aşırı boyutlarda olması bunun nedenlerindedir (Kortan,1986:20). Bülent Özer bu dönem mimarisini Grek, Gotik ve Rönesans tarzına ait formların kullandığı yapılar olarak değerlendirmiştir (Özer,1964:34). Ve bu yaklaşımı Revivalizm olarak adlandırmıştır. Grek, Gotik ve Rönesans Revivalizmi ilerleyen yıllarda istenilen noktaya ulaşamadığı için akımlar kendi tarzlarında yapılar ortaya koymuştur.

Rönesans tarzında saray, Grek tarzda müze, Barok tarzda malikane ve Gotik tarzda kiliseler inşa edilmiştir (Özer,1964:30). Dönem bu noktaya gelince kentte bir üslup kargaşası yaşanmış farklı tarzlarda birçok yapı ortaya çıkmıştır. Ama bir çok mimarın ortak düşüncesi geçmişte kabul gören mimari tarzları ihtiyaçlara göre yeniden düzenleyerek yeni yapılar inşa etmektir (Özer,1964:30). 19. Dönemde estetik kaygıların ön plana çıkmasında dolayı mimar ve toplum ihtiyaçları arasında sıkıntılar çıkmıştır. Neo- Klasisizm bu dönemde yapılardaki teknik problemleri mühendisler tarafından çözümlenmeye çalışmıştır (Benevolo,1981:56).

19 yy da görülen taklitçi tavır özellikler mimari alanda yüzyıl sonuna kadar devam etmiştir. Endüstrileşme ile ortaya çıkan yeni malzemeler, fabrikalaşmanın oluşmasıyla toplumun farklı ihtiyaçlarının doğuşu yeni arayışlara yol açmış farklı akımlar ortaya çıkmıştır (Biol,1996:41). Arts and crafts ve Art Noueave akımı bunlardan ikisidir ve şu şekilde ortaya konulmaktadır:

Arts and Crafts; William Morris ve arkadaşlarının İngiltere’ de başlattığı akımlardan birisidir. J. Ruskin’in başlattığı endüstri ve sanatın yanyana olamayacağı teması bu akımın temelini oluşturmaktadır. William Morris ve arkadaşlarının amacı endüstri yüzünden unutulmuş ve ölüp giden el sanatlarını yeniden canlandırmaktır (Pilehvarian,1993:91). William Morris 1859 yılında Redhouse olarak bilinen evi Mimar Philip Webb’e inşa ettirmiştir. Redhouse Morris ve arkadaşlarının benimsedikleri akıma uyum sağlayan hemde Gotik üslubunu hatırlatan figürlerle tasarlanmıştır (Özer, 1964:40).

Art Nouveau; bu akım1890-1910 yıllarında Ruskin ve Morris’in peşinden gelen düşüncelerle ortaya çıkmıştır (Kortan,1989). Art Nouveau revivalist ve eklektik formlara karşı daha yalın ve sade olmayı kabul etmiş bunu da floral desenlerle başarmıştır. Bu akımın kuramcısı olarak kabul edilen Henry van De Velde, Morris’in aksine makinalaşmayı reddetmemiş hatta makinayı kullanarak güzelliği ortaya çıkartmaya çalışmıştır (Biol, 1996:44). Art Nouveau akımının en belirgin özelliği doğadan etkilenecek daha estetik formlardan oluşmasıdır (Güniz,1968:29). Akımın mimari alandaki ilk örneği Victor Horta’nın 1893 yılında inşaa ettiği Brüksel yakınlarındaki Tassel House’ dur. Bu yapıda Art Nouveau’nun demire ve floral desenlere verdiği önem dikkat çekici şekilde görülmektedir (Giedion:371).

Resim 2.1 Redhouse (www.victorianweb.org)

Resim 2.2 Tassel House (www.victorianweb.org)

Avrupa’da durum hızlı bir şekilde ilerlerken Osmanlı topraklarında değişim ilk olarak kendini günlük kullanım eşyalarında, sanatta, edebiyatta ve teknik alanlarda göstermiş daha sonra mimariyi etkilemiştir (Kuban, 2007:609). Bu sürecin başlangıcı Lale Devri diye tanımlanan Batıya ilk adımların atıldığı 1700’lü yılların başındadır. Bunun nedeni olarak da Avrupa ülkelerinin ilerlemesini gören Osmanlı Batıyı tanımayı ve bu büyümenin nedenlerini öğrenmek istemesi göstermektedir (Mantran,1997:38). Bu süreci izlemek ve öğrenmek için Yirmisekiz Mehmet Çelebi elçi olarak Fransa’ya gönderilmiştir. Mehmet Çelebi burada mimari ve sanatsal olguları rapor haline getirmiştir. Bu rapor ve deneyimlerden yola çıkılarak ilk olarak Kağıthane Sadabad üzerinde köşkler ve saraylar inşa edilmiştir (Ciner,1982:3).

Yapıların birbirlerine olan önemli benzerlikleri ise yapı ve çevrenin birbirine olan bağlantısı olur. Buda yapı-peyzaj ilişkisi içinde çeşmeler, pavyonlar, şadırvanlardır. Bu öğeler yapı ile yanyana kullanılarak Fransız bahçe sanatı ve yapısının özelliklerini ülkemize getirir (Ciner, 1982:4). III. Ahmet sırf bu iş için Fransa’ dan çeşitli su mühendisleri, dekoratör ve bahçıvan getirtilmesini istemiş Sadabad Köşklerini bu kişilere emanet etmiştir. Batının üslubu ile İslam süsleme sanatının birleşmesi sonucu başlayan Lale devri yaklaşımlarıyla günümüze kadar ulaşan görkemli yapılar inşa edilmiştir (Barillari, 2006:46). Lale Devri’ nin bir diğer özelliği ise yaygın bir şekilde çeşme ve sebil yapımıdır. Su öğesine her zaman önem verilen Osmanlı mimarisinde bu devirde de gereken kıymet verilmiştir. Çeşme ve sebil mimarisi ile dışa dönük, kent, sokak kavramları kullanılmıştır (Batur,1985:1041)

III. Ahmet döneminde çeşmeler artmış I. Mahmut döneminde de daha da artarak Osmanlı mimarisinde yer edinmiştir (Kuban, 1954:105). Hatta dönemin anıtsal yapılarından olan ve sultanın kendi adını taşıyan III. Ahmet Çeşmesi’nin profil, pencere, kemer ve süsleme unsurlarıyla dönemin mimari dili gelişir (Barillari, 2006:46). 1700’ lü yılların sonunda Osmanlı gerileme dönemine girmiş zaferle sonuçlanan fetihler sona ermiş ve batının gözündeki güçlü Türk imgesi silinmeye başlamıştır. Fakat mimari bu dönemin güç kaybından etkilenmeyerek kendine yeni arayışlar içine girmiş Avrupalı mimarlar tarafından şehre farklı bir silüet çizilmiştir (Batur,2005:150). Bu silüet Galata ve Pera bölgesinde İşhanı, ofis binaları ve apartmanlar Resim 3’te; Sultanın yaşadığı yerler Yıldız Sarayı ve Dolmabahçe Sarayı gibi özel bölgelerde yeni ve modern malzeme kullanımı ile yapılan eklemeler,

Resim 4'te; Tarabya, Yeniköy gibi sahil kısımlarında da zengin ve asil aileler için yapılan köşkler ise Resim 5 'te gösterilmektedir.

Resim 2.3 Gala-Pera binaları (Eldem, 2000)

Resim 2.4 Dolmabahçe Sarayı Camlı Köşk (Milli Saraylar, 1993)

Resim 2.5 Tarabya sahil köşk ve konakları(Eken,1992)

Osmanlı İmparatorluğunun çöküş zamanlarına denk gelen bu süreçte İstanbul, İzmir gibi büyük şehirler bundan hiç etkilenmemiştir. İmparatorluğu bekleyen karanlık dönem bu şehirlerde ışıltıya dönüşmektedir (Batur, 2005:150). Bu dönemde Osmanlı Devletini bekleyen en belirgin öge batılılaşmadır. Batılılaşmayı en fazla etkileyen faktör ise şüphesiz devletin o yıllardaki durumu ve izlemiş olduğu politikalarıdır. Bu sürecin somut örneklerinden birisi de 1878 Berlin Kongresi'nde alınan kararlardan dolayı ortaya çıkan sonuçlardır. Buna göre Osmanlı maliyesi Emperyalist devletlerden oluşan bir komisyon tarafından yönetilecekti. Bu da devletin üzerindeki yabancı devlet denetiminin somut göstergesiydi (Batur, 1985:1055). Osmanlı Devleti'nin zor dönemler içerisine girdiği bu süreçte donamayı ve askeri bir arada tutabilmek, toprak kayıplarını önlemek ve iç huzuru sağlamak için yabancı mimarlar tarafından birçok kışlalar inşa edilmiştir. Bu yapılar batı mimarisinden etkilenecek dini yapılardan sonra inşa edilen ilk büyük örneklerdir (Kuban,2007:551).

Batılılaşma muhakkak ki en çok İstanbul'da etkisini göstermekteydi. Devletin başkenti olan şehre Abdülhamit Hanı'nın döneminden itibaren çok sayıda yabancı mimarlar mühendisler ve aileler gelmiş ve burada yaşamaya başlamışlardı.

Burada rahat bir şekilde çalışabiliyorlar ve ihtiyaçlarını giderebiliyorlardı (Kuban, 2007,609). Yabancı mimar ve mühendisler sadece mimari hizmet vermeyip çizdikleri projelerin müteahhitliğini de yapıyorlardı. Bu yüzden ekonomik güçlerini kazanmış sözü geçen insanlar olmuşlardı. Ve bu mimarların genel olarak Beyoğlu'nda oturmaları orada yaşayan levanten bankerler ile içli dışlı olmaları ayrı bir güç olmuştur (Batur, 1985:1090). Ayrıca İstanbul'da inşaat ve mimarlık piyasasını bu kadar büyümesinin nedenlerinden birisi de 19. Yüzyıl sonunda bir milyona ulaşan nüfusun bir bölümünde oluşan ve farklılaşan gereksinimlerdir. Nüfusun bu bölümünü Osmanlı bürokrasisi, levantenler, kentsoylulardır. Bu sınıfların gereksinimleri değişmiş Osmanlı İmparatorluğunda ada gibi kalan İstanbul'da 19. Dönem mimarisi, Art Nouveau etkisini tamamen göstermektedir (Batur, 2005:151).

Art Nouveau'nun Kurtuluş savaşı nedeniyle iki dönemde incelenmesi daha doğru olabilir. Birinci dönem 2. Meşrutiyet'e kadar olan zaman dilimi içerisinde yer alır. Bu süreçte tecrübeli yabancı mimarlar tarafından uygulanan akım yapılarında en üst düzeyde ve profesyonel bir biçimde görülmüştür. Bu profesyonellikle Art Nouveau üslubunu apartman, otel, saray, köşk, işhanı, çeşme gibi birçok farklı fonksiyonlara hizmet eden yapılarda görmekteyiz. Bu döneme en çok katkı sağlayan mimarlardan olan Raimondo D'Aronco'dur. Kendisinin bu üslupta kıymetli yapıları vardır. Bunlar; Karamustafa Paşa mescidi, Şeyh Zafir Külliyesi, Laleli Çeşme, Yeniçeri Müzesi, Küçük Mabeyn, Şale Köşkü'dür (Batur, 2005:157).

Art Nouveau İstanbul'da belirli semtlerde kendini çok daha fazla göstermektedir. Bu semtler genel olarak Levantenlerin yaşadığı yerlerdir. İlk akla gelenler Galata, Pera, Yeşilköy, Mado, Tarabya, Yeniköy, Bebek'tir. Art Nouveau yapıları görkemli, büyük ve pahalı yapılardır. En önemli örnekleri ise Hidiv Sarayları, Huber Malikanesi, İtalyan Elçiliği Yazlık Rezidansı ve Nazime Sultan Sarayı'dır (Batur, 2005:158).

Bu üslubun ikinci dönemi ise Kurtuluş Savaşı sonrasında denk gelmektedir. Savaş sonrası Art Nouveau kaldığı yerden devam etmektedir. İlk döneminde daha çok üst sınıf aristokrat ailelere hitap eden bu akım savaş sonrasında orta kesim tarafından da rağbet görmüştür. Savaş kesintisine rağmen akım devam etmiş hatta orta kesim tarafından benimsenmesi konut yapımında Art Nouveau mimarlığı yaygınlaşmıştır. Fakat Sultan II Abdulhamid Han'ın tahttan indirilmesiyle mimar kadrosu değiştirilmiş yabancı pek çok mimarlar ülkelerine dönmek zorunda

kalmışlardır. Örneğin D' Aronco 1909 yılında İtalya' ya dönmüş Dönemin en güçlü isimlerinden olan A.Vallaury' de unutulmuş mimarlar arasına girmiştir (Batur, 2005:160).

2.1. Dönemim Yabancı Mimarları

Osmanlı Devleti' nde batılılaşma, modernleşme hareketi zümrelerin hepsini kendi alanlarında etkilemiştir. Mimari alanda ise bu süreçten en büyük etkiyi Hassa Mimarlar ocağı almıştır. III. Selim ve II Mahmut döneminde modernleşme ile beraber ordu ve asker de de reformlar yapılmıştır. Bunun sonucunda daha çeşitli ve farklı fonksiyonlara hizmet edebilecek yapıların inşasına gerek duyulmuştur. Batıdan örnek alınan modernleşme sürecinde yine batıdan örnek alınarak desteklenmek istenmiş bunun en somut örneği ise yabancı mimarlar tarafından inşa edilen saray, köşk, konut, kışla, fabrika ve çeşme gibi yapılarıdır. Bu şekilde şehrin değişen silüeti ile birlikte insanlar kendilerini sürece daha iyi adapte edebileceklerdir.

Yeniçağın gereksinimleri yabancı ve levanten mimarlar tarafından gerçekleştirildiğinden Hassa Mimarlar ocağı üyeleri ciddi darbe almışlardır. Çünkü bu mimarlar Osmanlı geleneği ile yetişmiş daha klasik bir mimari düsturuna sahiptirler.

Bu dönemin ihtiyaçlarını karşılamak için yetersiz ve yabancı kalmışlardır. Bu yüzden ithal mimari Osmanlı mimarisine eklektik bir hava kazandırmış çeşitlilik sağlanmıştır. Fakat Osmanlı Devleti kendini bu konuda geliştirmek istemiş Hassa Mimarlar Ocağı Mimarbaşı Abdülhâlim Efendi, Sultan II. Mahmut'a mimarlık okulu kurulması ve mühendishanede mimarlık eğitimin verilmesini istemiştir. Ancak, çeşitli nedenlerden dolayı bu istek mümkün olmamıştır. Bunun en önemli etkenlerinden birisi de Ermeni kökenli Osmanlı Devleti' nin çok sayıda mimari işlerini yapan Balyan ailesidir. Yabancı ve yurt dışı eğitilmiş mimarlar yoğun olarak Sultan II. Abdulhamit döneminde görev yapmışlardır.

Bu dönem de 1830'dan beri aktif ve önemli bir yere alan Balyan Ailesinden Serkis Balyan, Mimar Vasilaki,, Mimar Ohannes, Dikran Kalfa, Mimar Yanko, Başmühendis Bertier, Amasyan Efendi, gibi gayrimüslim mimarlar göze çarpmaktadır. Alexandre Vallaury, Raimondo d'Aronco, Philippe Bello, Guilio Mongeri, M. Rene Ducas, Jachmund, Otto Ritter, Helmuth Cuno ise bu dönemin

önemli yabancı mimarlarıdır (Cezar,120) II. Abdülhamid döneminde yabancı mimarlar aldıkları eğitimi ve yaşadıkları coğrafyanın zenginliğini yapılarına yansıtılmışlardır. Bu yapılar türlerine göre düzenlemiş ve birçok farklı kültürün detaylarından faydalanılmıştır. Bu sebeple birbirinden ayrımlı özellikte yapılar günümüze ulaşmıştır. 19. Dönem Osmanlı mimarlık dünyası yeni arayışlar içine girmiş, bu süreçten yeni oluşumlar ve anlayışlar doğmuştur.

19. Dönem mimarisini etkileyen en önemli mimarları yapılarıyla ve tarzları ile şu şekilde sıralayabiliriz.

2.1.1. Alexandre Vallauray

Batılılaşma döneminin en önemli ve tanınan Fransız asıllı mimarlarından. Ailesi İstanbul' da elçilik vazifesi nedeniyle bulunmuş ve bu şekilde İstanbul' a yerleşmişlerdir (Akpolat, 1991). Mimarlık eğitimini Fransa' da tamamlayan Vallauray özel ve pahalı konutların mimarı olarak tanınmaktadır. Aynı zamanda eğitimci olan Vallauray Sanay-i Nefise Mektebinin ilk mimar hocasıdır (Batur, 1054). Vallauray' ın diğer yabancı mimar hocalardan ayıran özelliği İstanbul' da yaşamış ve Osmanlı kültürü ile içli dışlı olmasıdır (Aktemur, 2012: 39). Vallauray kamu binalarında ve büyük boyutlu yapıların inşasında bulunmuştur (Akpolat, 2012:351). En önemli yapıları; Arkeoloji müzesi (1891-1897), Sanay-i Nefise Mektebi (Eski Şark Eserleri Müzesi), Galata Tütün Rejisi-Osmanlı Bankası (1892), Taksim Osmanlı Bankası, Eminönü Osmanlı Bankası, Düyun-ı Umumiye (İstanbul Erkek Lisesi, 1897), Beyoğlu Union Française, Beyoğlu Pera Palas Otel (1893), Büyükkada Rum Yetimhanesi (1890-1900) dir (Sözen, 1984:5).

Bunların yanı sıra Bağlarbaşı İbrahim Paşa (Mecit Efendi) Köşkü (1901), Beyoğlu M.Decugis Evi, Çiftehavuzlar Cemil Topuzlu Köşkü, Yıldız Hamidiye ve Eminönü Hidayet camii (1887), İstinye Osman Reis Camii (1903) gibi konut ve dini yapı örnekleri de vardır. Vallauray aldığı eğitimin ve yaşadığı coğrafyanın özelliklerinde olsa gerek mimari hayatının ilk dönemlerinde eklektizmi tercih ederken Osmanlı mimarisinden ve İstanbul' da gördüğü geleneksel sivil mimariden etkilenmiştir. Vallauray' ın profesyonelliği ise Galata ve Pera çevresinde yaşayan levantenler için onlara özel, Osmanlı tebaasında yer alan kişilere karşıda daha geleneksel kendi tarzlarında yapılar inşa etmiş olmasından gelmektedir (Özkan, 1080).

Resim 2.6 İstanbul Arkeoloji Müzesi (Perran Yalçın,2010)

2.1.2. Jachmund

Alman asıllı bir mimardır Jachmund. İstanbul' a geliş nedeni Berlin- Bağdat arasındaki demiryolu projesi kapsamında yapılan Sirkeci Garı projesi'dir (Batur, 1991:317,318). Aynı zamanda Jachmund doğu mimarisini özellikle Osmanlı mimarisinin detaylarını incelemek için İstanbul'a gelmiştir (Nasır, 1991: 336). Jachmund' da eğitim veren mimarlar arasındadır. 1890 yılında Hendese- i Mülkiye mektebinde mimarlık eğitimi görevini yapmıştır (Ergin, 1977:1058). Jachmund tarafından inşa edilen önemli yapılar ise; Sirkeci Garı ve Germina Han' dır. Diğer yabancı mimarlarda da olduğu gibi Osmanlı, arap ve hint mimarisinden etkilenmiş özünde olan eklettik mimari detayları ile sentezleyerek kendine özgü bir tarz ortaya çıkarmıştır.

Resim 2.7 Sirkeci Garı (Yaşar Ali Dursun, 2010)

2.1.3. Gillo Mongeri

İtalyan asıllı Milano doğumlu Mongeri ilk olarak 1901 yılında İstanbul' a gelmiştir. İstanbul' a ilk gelişinde kendisine teklif edilen memuriyet görevini kabul etmeyip serbest olarak çalışmıştır (Nasır, 1991: 339). Ancak Mongeri kendisine teklif edilen eğitimci görevini üstlenmiş ve Vallaury' den sonra Sanay-i Nefise mektebinde hoca olmuştur(Akın, 2005: 282). Eklektik tarzı benimseyerek Vallaury' nin izinden yürümüştür. Mongeri Türkiye' de yeni oluşmaya başlayan modern mimari üslubunu kendisine yakın hissetmiş fakat süreçteki değişimlere ayak uyduramamıştır. Bunun neticesinde Sanay-i Nefise mektebinden istifa ederek 1930 yılında atölyesini kapatmıştır (Dengiz, 2005: 43).

Başlıca önemli yapıları; Maçka İtalyan Sefareti, Karaköy Palas ve Maçka Palastır (Cezar, 424).

Resim 2.8 Karaköy Palas (Karaların ve Denizlerin Sultanı İstanbul/1, 2009)

2.1.4. Philipe Bello

İtalyan asıllı Bello Sanay-i Nefise mektebinin yabancı mimarları arasındadır. Vallaury' nin yardımcılığını yapan Bello Arkeoloji Müzesi genişletmesi çalışmalarında bulunmuştur (Cezar, 421-424).

2.1.5. Patrokıl Campanaki

1903 sergisi ile adını duyurmuştur. Sergide 45 eserle mimari proje, maket ve iç mimari çalışmalarının sunmuştur. Dönemin Şehremini Rıdvan Paşa tarafından, şehir tiyatrolarından kullandığımız amfiteyatroyu yaptırmıştır (Cezar:424).

2.1.6 Otto Ritter-Helmuth Cuno

Demiryolu projesi için Alman hükümetince gönderilmişlerdir. Fakat yapı inşasında bulunmuşlardır. En önemli eserleri Haydarpaşa Garı yapısıdır. Gar'ın

yapımına II. Abdulhamid Han döneminde 1906 yılında başlanmış 1908 yılında tamamlanmıştır (Şener, Özyalçiner,2010)

Resim 2.9 Haydarpaşa Garı (Zaman ve Uzam içinde Haydarpaşa Garı, 2007)

2.1.7 Antoine Perpignani

Antoine Perpignani Fransız asıllı levanten mimardır. Dönemin içindeki mimarlık ofisleriyle ünlü han yapısı St.Pierre' de bürosu bulunan Perpiganani hakkında detaylı bilgi bulunmamaktadır. Fakat dönemin ünlü mimarları ile ortaklık yaptığı bilinmektedir. En uzun ortaklığını Marco Langes ile yapmıştır. İkili birlikte Hazzo Pulo pasajı, Hanif Han, Aslanlı Han gibi önemli binaları hayata geçirmişlerdir. Bunların dışında Bulgar kilisesi olarak bilinen St.Stefan kilisesi ile ilgili 1882 yılında Bulgaristan Devleti' nin çağrısı ile çalışmalara başladığı ve 1883 yılında projesinin Sofya' ya gönderildiği bilinmektedir (Ivanova,2013). Huber Köşkü mimarın İstanbul'daki en önemli yapılarından biridir.

Resim 2.10 Huber Köşkü (Tarabya'nın Değişen Yüzü, 2014)

2.2. D'aranco 'nun Yaşamı ve Mimarlık Anlayışı

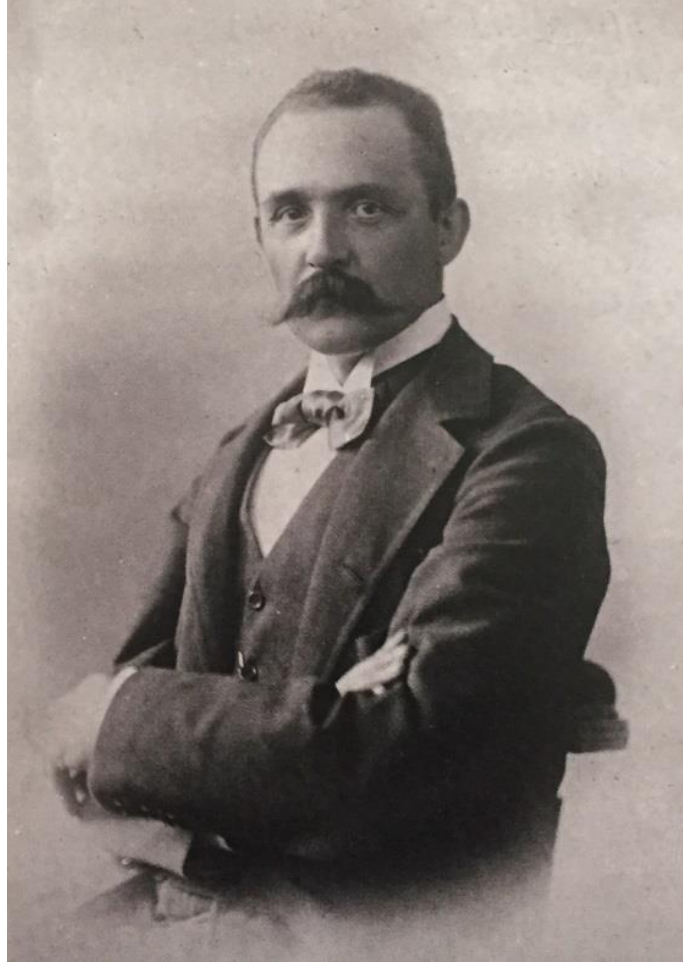
Raimondo D' Aronco 31 Ağustos 1857 yılında İtalya Gemona' da dünyaya gelmiştir. Babası Girolamo D' Aronca annesi Santa Venturini' nin yedi çocuğunun ilkidir. İlkokul eğitimini tamamlayan D' Aronco Sanat ve Meslek okulunda sadece iki yıl devam edebilmiştir (Barillari, 2006:328). Karakterinin canlı ve isyankâr bir yapıya sahip olması babasından aldığı cezaların nedenlerindedir bu sebeple İnşaat şirketi olan ve müteahhitlik yapan babası D' Aronco' yu 14 yaşına basar basmaz mesleği öğrenmesi için 1871 yılında Graz' da bir ustabaşına emanet etmiştir(Can 1993:257).

Annesinden ve kardeşlerinden uzak kalma onda derin izler bırakmıştır. Daha fazla ayrı kalmak istemeyen D' Aronco 1874 yılında Gemona' ya geri gönder. Babası ile çalışmaya başlayan D' Aronco askerliğini yapmak için Torino' ya gider. Torino'

dan döndükten sonra mesleki hayatına bir bakıma yeniden başlar. İlk olarak Venedik akademisinde Dekorasyon ve Mimarlık derslerine başlar. Buradan aldığı eğitimle akademik hayatında büyük başarılar elde eder ve birçok yarışmaya katılır (Barillari, 2006:229).

Bu yarışmalarda özgünlüğü ve düş gücü sayesinde kendini gösterir ve bulunduğu ortamda hemen sivrilerir. Bu yarışmalarda Porta Tenaglia projesiyle bir liyakat nişanı, II. Vittorio Emanuele Anıtı'yla onur mansiyonu kazanır. Ve birçok projesi yurtiçinde ve yurtdışında birçok mimarlık dergilerinde yayınlanır (Barillari, 2006:330).

Bu başarılarla D' Aronco'nun profesyonel kariyeri başlar. Bunun yanı sıra öğretmenlik ve eğitimci hayatının da başlamasıyla yoğun bir döneme giren D' Aronco önce Massa Carrara'da mimarlık ve dekorasyon dersleri verir. Buradan Palermo Teknik Meslek Okulu'nun tasarım kürsüsüne getirilir. Profesörlük sınavını Messina Üniversitesi'nde dekorasyon ve mimarlık derslerini verdiği sırada geçer. Eğitim hayatında verdiği dersler onun için çok önemlidir. Bunu şu şekilde ifade etmektedir; "Her devir ve ülkeden binlerce çizim, öğrencilerin gözlerinin önüne seriliyor, yapısal ve dekoratif özellikleri ile inanılmaz bir zenginlikte izah ediliyordu."(Quargnal, 1982:7).

Resim 2.11 Raimondo D'Aronco (1857- 1932) (Barillari, 2006:329)

Resim 2.12 Raimondo D'Aronco (soldaki) ve kardeşi Vigilio (Barillari, 2006:331)

Sürekli yarışmalara katılan ve iyi derecelerle dönen D' Aronco 1887' de Venedik Güzel Sanatlar Sergi Sarayı' nın dekorasyonu için açılan yarışmayı da kazanır ve bu yıl içerisinde Udine Belediyesi encümeni tarafından Belediye Sarayı' nın yeniden yapılandırılması kendisine verilir. Ayrıca Cividale Belediyesi 1988' de yeni mezarlığın tasarımını D' Aronco' nun yapmasını isterler. Babası ile birlikte bu işi de tamamlayan D' Aronco' nun yoğun çalışma yılı mesleki değerlerinin üst seviyelere çıktığı 1988 yılına denk gelmektedir. Bu süreçte Venedik Güzel Sanatlar Akademisinin onur üyeliğine atanır. Ve eşi Rita Javelli ile 18 Temmuz 1988 tarihinde evlenir (Barillari, 2006:330).

D' Aronco ilk büyük başarısına 1890 yılında Torina' da açılan bir yarışma ile ulaşır. Yarışma Birinci İtalyan Mimarlık Sergisi' nin dış cephe tasarımı konuludur. D' Aronco 1892 ve 1893 yıllarındaki sergilerde çalışmalarını sunarak başarısını göstermiştir. Dönem getirisinden olan Yeni Ortaçağcılık yönelimli seçimlerinde, Violette-le-Duc örneğine belirgin bir eğilim ve yeniliğe yönelik bir gerilim kendini gösterir. Bu da onu demir ve cam gibi yeni malzemelerin kullanımını desteklemeye götürür (Barillari, 2006:332).

İtalyan hükümetinin görevlendirmesiyle, D' Aronco Osmanlı Ulusal Sergisi' nin tasarımı için İstanbul' a gelmiştir. Fakat 10 Temmuz 1894 yılında şehirde olan depremden sonra sergi iptal olmuştur. Yaşanan depremin yıkımı ardından Osmanlı hükümeti D' Aronco' ya sayısız iş vermiştir. Bunlardan bazıları hasar görmüş kamu binalarının restorasyonu, sultanın ikamet ettiği saray olan Yıldız Sarayına bazı yapıların eklenmesidir (Barillari, 2006:332).

1893-1909 yılları arası İstanbul' da çalışan D' Aronco' nun mimari hayatı en üst düzeye bu süreçte ulaşmıştır diyebiliriz. Deprem sonrası yıkımlarda ki onarım işlerini yapan D' Aronco bu işleri yaparken Osmanlı dönemi yapılarını yakından inceleme fırsatı bulmuştur. Kendi bilgi ve tecrübesiyle harmanlayarak yeni yorumlar getirmiştir. 18. Yüzyıl İstanbul barok mimarlığını ve kendi katkılarını Yeniçeri Müzesi, Tarım Orman ve Maadin Nezareti binaları(Marmara Üniv. Rektörlük binası) ve Maçka 2. Abdulhamid Çeşmesidir (Batur, 1994:550).

D' Aronco' nun tadilatını yaptığı yerlerden biride Dolmabahçe Sarayı/Camlı Köşk' tür. Sarayda bulunan belgelerden anlaşıldığına göre 1894 yılları sonlarında

burada çalışmaya başlamıştır. Bu defterde yazan tarihe göre Haziran 1895 birinci görevlendirme ikincisi ise yedi sekiz aydır orada çalıştığını gösteren bir ödeme ile ilgilidir. Bu sebeple 1894 sonlarında en geç 1895 yılının başında D' Aronco' nun Dolmabahçe Sarayı' nda çalıştığı söyleyebiliriz (Batur, 1993:41). Türkiye' de çok işler yapan D' aranco' nun başyapıt değerindeki yapıları ise; Beşiktaş' taki Şeyh Zafir külliyesi, Karaköy Mescidi, İtalyan Büyükelçiliği, Huber Köşkü ek binaları ve bezemeleri bunlardan sadece birkaçıdır (Barillari, 2006:334).

D' Aronco'nun yaşadığı ve etkilendiği dönem, yapıtlarında gösterdiği Art Nouveau yani 'Herkes için sanat' ve 'Her şeyde sanat' sloganlarının hissedildiği ve yaşandığı zaman dilimine denk gelmektedir. Sanayi devriminde unutulmuş güzellik kavramı yeniden kazanılmalı sadece mimari, resim, heykel gibi sanatsal alanlarda değil günlük kullanım eşyalarında, metro girişlerinde, sokak lambalarında her yerde gözetilmeliydi (Batur,2005:144,145). Floral desenler, renkli vitraylı camlar, bezemeler, heykeller, motifler bu dönemin en önemli mimari detaylarıdır. D' Aronco bu detayların hemen hemen hepsini yapılarında harmanlayarak kullanmıştır.

1909 yılında Osmanlı İmparatorluğu' nun içinde bulunduğu zor zamanlarda ve son olarak Sultan Abdulhamit Han' ın tahttan indirilmesiyle saray mimarı olarak anılan D' Aranco için Türkiye devri kapanmıştır. Son olarak İstanbul' a gelen D' Aronco siyasi koşulların değişmesi ile İtalya' ya dönmeye karar verir ve çalışma hayatına, projelerine orada devam etmiştir (Barillari, 2006:336).

Sağlık durumlarının ağırlaşması sonucu daha rahat ve temiz bir hava arayışı içerisinde 1930' da San Remo' ya yerleşir (Batur, 1982:134). 1932 yılında burada vefat eden D' Aronco vasiyetnamesinde kitaplarının bir kısmını, Vincenzo Joppi Şehir Kütüphanesi' ne verilmek üzere Udine Belediyesine bir kısmını kardeşi Quinto D' Aronco' ya bir kısmını da kızı Rita' ya bırakmıştır (Barillari, 2006:336).

2.3. D' Aronco' nun 19. Yy İstanbul' da yapmış olduğu eserler

Raimondo D' Aronco dönemin padişahı Sultan II. Abdulhamid Han tarafından çağırılması üzerine İstanbul' a gelmiştir. 1893 ve 1909 yılları arasında İstanbul' da birçok yapıda çalışıp; birçok kıymetli binaların restorasyon

çalışmalarında bulunmuştur (Batur, 1993:40). Bu sayede de Osmanlı mimarisini yakından öğrenme ve inceleme fırsatı bulmuştur.

D' Aronco “ Sultan’ ın büyük rüyası” olarak bilinen büyük bir sergi projesi hazırlamak için İstanbul’a gelmiş çeşitli çalışmalar yapmıştır. Hatta bu sergi projesini almak için katıldığı yarışmada dönemin önemli mimarları Vallaury ve Octave Courtois-Suffit’ de projeler hazırlamışlardır. D’ Aronco’ nun hazırladığı projenin kabul edilmesiyle yılda 20.000 frak ücretle anlaşma yapılmış ve çalışmalara başlamışlardır(Batur,1993:41). Fakat D’ Aronco’ nun İstanbul’ a gelmesindeki etkili kararlardan biride Nicoletti’ ye göre D’ Aronco

o’ nun daha önceden almak istediği bir işin mimarı ölünce kendisine verilme olasılığını düşünmesiyle başlamıştır.

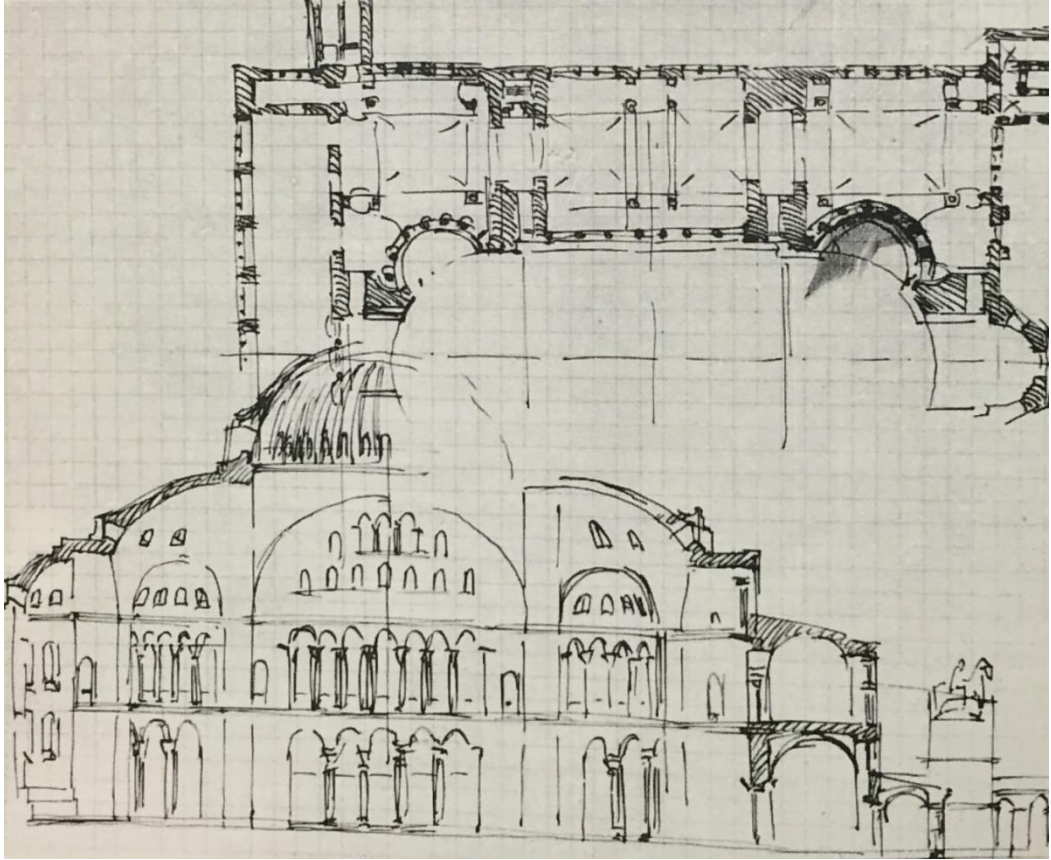
Şekil 2.1 II Osmanlı Tarım ve Sanayi ürünleri Ulusal Sergisi köşe pavyonu projesi,1893 (Barillarii- Godoli,1997)

Roma’ da bulunan Vittorio Emanuele II Anıtı mimarının ölmesiyle yarım kalır. D’ Aronco’ da bu işe sahip çıkıp tamamlamak ister fakat yönetimde bulunan bakan işi başka bir mimara ve ekibine vermek isteyince D’ Aronco daha fazla Roma’ da kalmak istemeyerek İstanbul’ dan gelen daveti hemen kabul eder ve yola çıkar (Nicoletti,1982:59).

İstanbul’ a gelen D’ Aronco yapılan anlaşmalar ile birlikte hemen çalışmalara başlamıştır. II. Osmanlı Tarım ve Sanayi Ürünleri Ulusal Sergisi projeleri

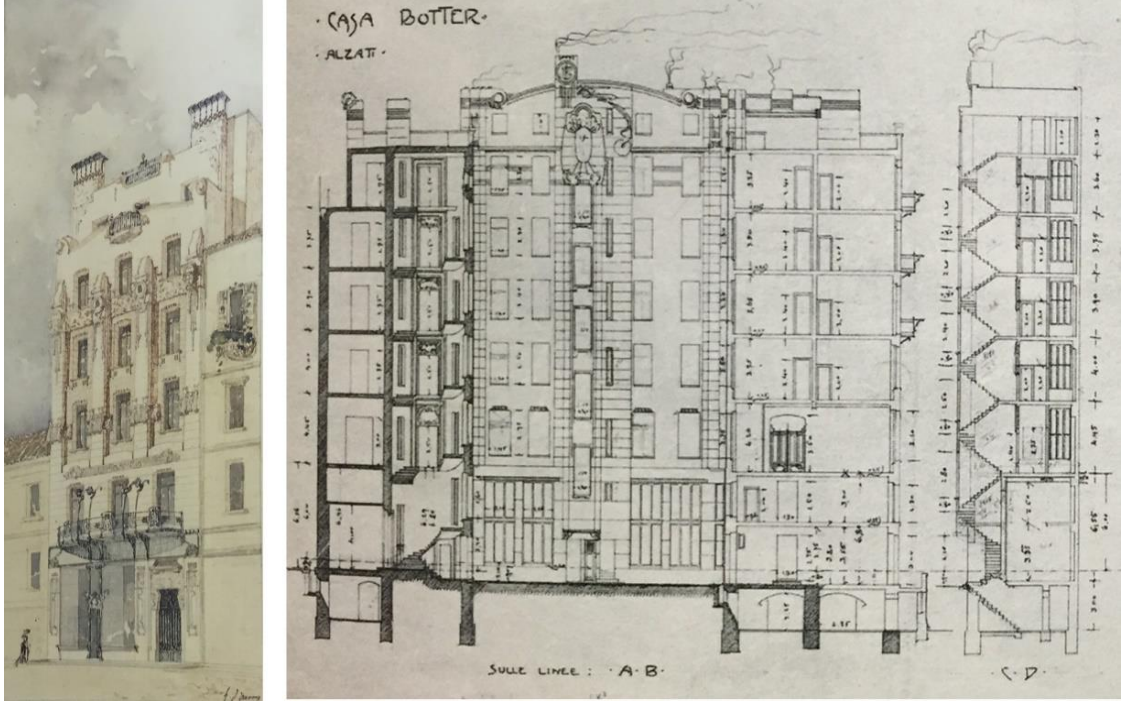
hazırlanmıştır. Hazırlanan projelerin bir kısmı kayıp olup sadece köşe pavyon çizimi günümüze ulaşmıştır (Şekil 1). Projeye bakıldığında süslemeli mimari öğeler sütunlar üzerine oturan balkon detayı ve birinci katta bulunan geniş açıklıklı pencereler dikkat çekmektedir.

D' Aronco' nun İstanbul' a gelmesiyle başlayan süreçte devam ettiği ve bıraktığı projeler döneme damgasını vuran yapılardan seçilerek verilmiştir.

Şekil 2.2 Ayasofya Eskiz Çalışması (Barillari, 1995)

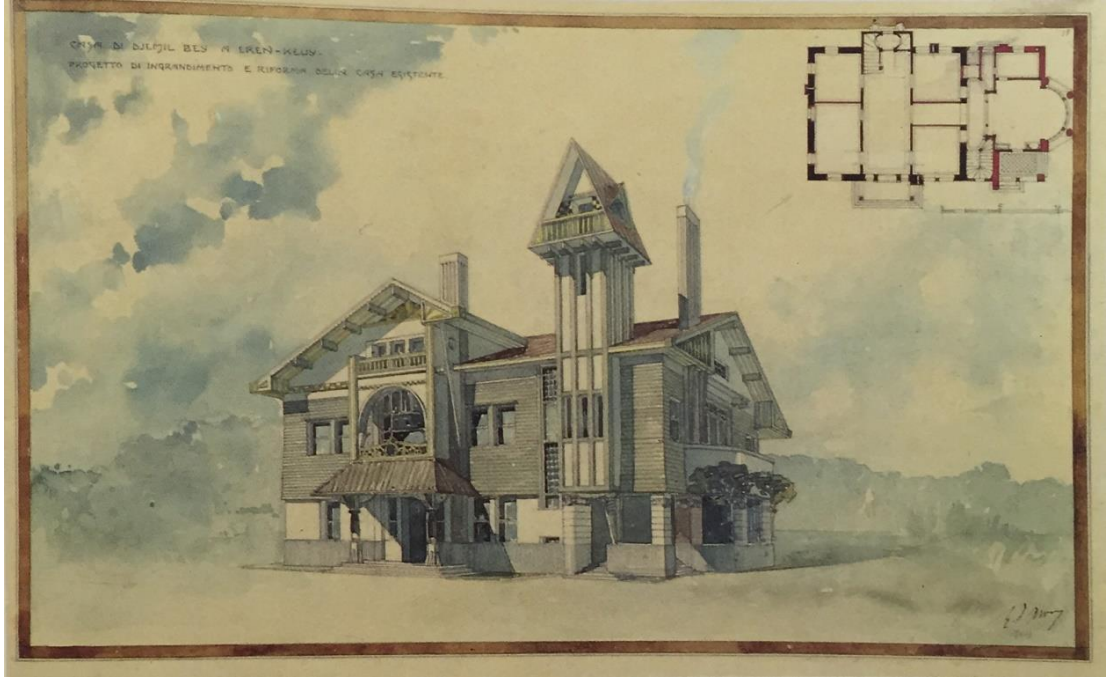
2.3.1. Botter Apartmanı

Şekil 2.3 Botter Evi (Batur, 1995)

Botter Apartmanı Padişahın terzisi için 1900 ve 1902 yılları arasında inşa edilmiştir. Cephe görünüşleri, plan ve detay projeleri olan 32 adet çizimi bulunmaktadır. Bu çizimler 1900 ve 1902 tarihleri arasında imzalandığından bu tarihlerde yapıldığı düşünülmektedir. Hollandalı terzi Bay Botter için tasarlanan yapının giriş katında mağaza birinci katında atölye ve depo üst katlarda ise mülk sahiplerinin konutu bulunmaktadır. Yapının ön cephesi oldukça ilginçtir. Neo-barok tarz çağdaş bir yorumla çözümlenir, süslemelerde akıcı dinamik kompozisyonlar geometrik tarz ile kontrol altına alınmıştır. Yapının cephesinde bulunana dört adet sütun yüksekliği ile eşlik eden kabartma motifler yapıya değer kazandırmıştır. İç mekânlarda kullanılan balkon ferforjeleri dönemin en ilgi çekici olanlarıdır. Birbirine sarmalanan floral desenler, düz çizgiler ve kırbaç darbeleri ferforjelerle birlikte tüm iç mekânda uyum içinde bulunmaktadır. Bu proje Türkiye’de gerçekleştirilmiş az yapıttan biridir ki tefrişte dahil D’ Aronco’ nun imzası bulunmaktadır (Batur, 1995:62)

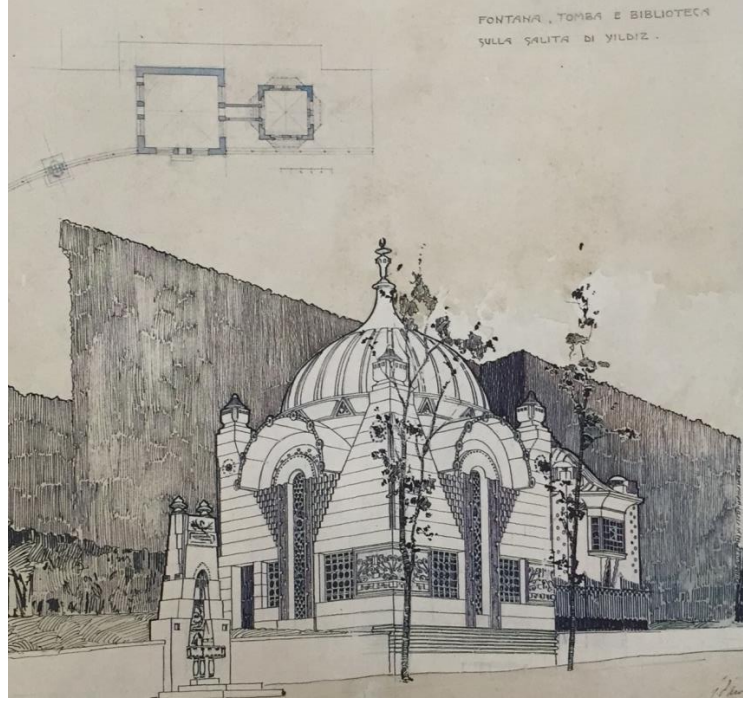
2.3.2. Kireçburnu Cemil Bey Evi

Şekil 4: Cemil Bey Evi (Batur, 1995)

Boğazın batı yakasında bulunan yapı 1904 yılında yenileme ve genişletme projesiyle D' Aronco tarafından çalışılmıştır (Godoli,1997:113). Ancak 1974-75 yılları arasında geçirdiği onarımlarla yenilenmiş cephe bakımından yoksullaşmıştır (Batur,1995:64). Mevcut yapının genişletilmesi için yapılan ek binaya geçişi sağlamak için minareye atfen bir kule öngörülmüştür. Geometrik çizgilere sahip kule yanlardaki çatı penceresinin dik saçaklarına çıkıntı yaparak küçük balkonun tamamen üzerini örten çatı örtüsü ile üçgen biçimin kullanımı olmuştur (Godoli,1997:113). Bina cephesindeki süslü saçaklar, ahşap kaplaması, giriş sundurması ve çıkmalar Osmanlı mimarisinden esinlenerek tasarlanmıştır. Fakat kapıdaki azami basitlik, hacimlerin birbiri ile olan geçişleri ve boş dolu oranındaki ilişki bakımından Amerikan koloni mimarisini andırmaktadır. Yine de folklorik bir kasaba çizgisinde olmayıp eklektik yapı karakterlerinin birleştiği bir projedir (Batur, 1995:64).

2.3.3. Şeyh Zafir Külliyesi

Şekil 2.5 Şeyh Zafir Külliyesi (Godoli, 1997)

Mimar D' Aronco' ya olan beğenisini takdir ifadeleriyle sunmasının yanı sıra Sultan II Abdulhamit Han önemli ve değerli işlerin görevini de kendisine vermektedir. Bunun en dikkat çeken örneği Sultanın danışmanı ve Şazeli dervişlerinin Şeyhi Şeyh Muhammed Zafir adına bir kompleks tasarlamasıdır. Bu yapıda türbe çeşme ve kitaplık bulunmaktadır. Bu üç farklı fonksiyondaki mekanların bir yapıda buluşması mimarın öngörüsü ile değil İslam dininde bulunan türbenin etrafından geçen insanların bundan faylanmasını sağlamak amacı ile yapılmaktadır. Yapı mimari açıdan geleneksel türbeler gibi çokgenli yapıya sahip değildir. Gayet basit bir kare plandan oluşan türbe bu yönüyle farklı bir mimariye sahiptir. Türbenin kübik formu cepheyi kesen yan payandalarla desteklenmiştir. Kitaplık ise aynı planda türbenin tekrarı olup sadece ölçü olarak daha küçüğüdür. Türbe cephesinde ortada bulunan dar pencerelerin altında bulunan delikler niyaz pencerelerinden örneklendirilmiştir. Yapıdaki ilginç motiflerden biri de Geleneksel İslam süsleme sanatında bulunan mukarnası D' Aronco santranç tahtası gibi yeniden tasarlar ve çeşitli kabartmalarla farklı derinlikler vererek yapının dış cephesini kendi yorumu ile zenginleştir (Godoli,1997:102)

2.3.4. Ethem Bey Evi

Şekil 2.6 Ethem Bey Evi(Batur, 1995)

1900' lü yıllarda inşaa edilen yapı maalesef günümüze ulaşamamış yirmili yıllarda yıkılmıştır. Özellik bakımından farklı olan yapı bu sayede gelecekteki benzerlerine birer örnek oluşturmuştur. Cephesi 4.60 genişliğinde olan yapının derinliği 24 m' ye kadar uzanmaktadır. Katları simetrik olarak merkezinden bölen sarmal bir merdiven ile ayrılan planda mekanlar büyük ve geniş balkonlar bulunmaktadır. Yapının cephesi mermer kaplama olarak düşünülmüştür. Son katta içeriye doğru kavisli bir yay ile geniş bir balkon 1. ve 2. katta ise yerel tarza uygun çok kenarlı cumbalar bulunmaktadır. Bu cumbalar sayesinde kenar duvarla küçülmüş taşıyıcı etkisi küçük kalan bu duvarlar üzerinde kalmıştır (Batur, 1995). D' Aronco bu yapıyı diğer iki benzeri olan Santora Evi ve Anadolu sokağındaki ev projesine göre daha yalın ve sadedir. Mimar bu yapılarda özellikle oranlarda oynayarak devleşmiş eserler çıkarmak yapıyı bir sahne havasına sokmak istemiştir (Godoli,1997:129).

2.3.5. İtalyan Büyükelçiliği Yazlık Konutu

Şekil 2.7 İtalyan Büyükelçiliği Yazlık Konutu (Batur, 1995)

İtalyan Büyükelçiliği Yazlık konutu olarak bilinen Villa Tarabya D' Aronco tarafından 1905 yılında inşa edilmiştir. Aynı yerde olan elçilik binasının yıkılmasıyla yine aynı yere Tarabya semtinin Batı yakasına inşa edilir. Bahçe içinde kalan araziye mimar ustaca yaklaşmıştır. Yapıyı teras, balkon, çıkma ve rampalarla birbirine bağlamış ve bahçenin içerine oturtmuştur. D' Aronco Villa Tarabya' yı inşa ederken Osmanlı mimarisinden etkilenmiş ve kendi dağarcığındaki mimari unsurlarla harmanlayarak son derece özel bir yapı ortaya çıkarmıştır. Örneğin mekanları geniş ölçülerde sütunlarla dağıtmıştır. Burada klasik Roma mimarisindeki avluya gönderme yaptığı düşünülmektedir. Yapıda ilk iki kat idari işler için ayrılmıştır. Üst katlarda ise davetler, özel toplantılar yapılmaktadır. Yapının dikkat çeken bir diğer detayı ise ana merdiven çözümüdür. Her katı birbirine bağlarken bir bütünlük sağlamaktadır. Yapı zemin katta simetriktir. Fakat mimarın Osmanlı mimarisinden esinlenerek yaptığı çıkmalar yapının üst katlarda genişlemesiyle simetrisini kaybeder. Farklı katlardaki genişleme ve dış cephedeki asimetri yapıyı klasik olmaktan çıkartır. Bunun yanı sıra planda ki tek merkez ve merkezin mekânlara açılması klasik Rönesans saraylarındaki gibidir. Klasik ve moderni, Osmanlı ve batıyı harmanlayan D' Aronco' nun bu örneği önemli yapıları arasındadır (Batur, 1995: 74).

2.3.6. Şişli Hamidiye Hastanesi Nekahat Evi ve Saat Kulesi

Şekil 2.8 Şişli Hamidiye Hastanesi Nekahat Evi ve Saat Kulesi (Batur, 1995)

D' Aronco' nun Şişli Hamidiye Hastanesi Saat Kulesi ile ilgili 4 tane çizimi bulunmaktadır. Fakat mevcutta bulunan Saat kulesi ve yanındaki loca ile birbirinden farklıdır. Saat kulesi ve yanında bulunan Nekahat evi 1906-1907 yılları arasında yapılmıştır. Bu dönemde D' Aronco yoğun bir şekilde İstanbul' ya yapılar inşa ediyordu. Çizilen ve uygulanan yapının arasındaki farklılığa bakılacak olursa ya projeye uyulmamıştır. Ya da başka bir mimar tarafından D' Aronco' nun projesinden esinlenerek yapılmıştır. Bu yapıların içinde bulunduğu kompleks mimar Şükrü Bey tarafından yapılmıştır. Prof. A. Batur' a göre Saat kulesi ve Nekafet Evi' de inşa edilirken İtalyan eskizlerinden yararlanılmıştır. Nekahat evinin yüksek ve gösterişli bir çatısı, alçak pencereleri vardır. Kule tam ortadan yükselir. Süslü ve işlenmiş formu ile dikkat çeker (Batur, 1995: 80).

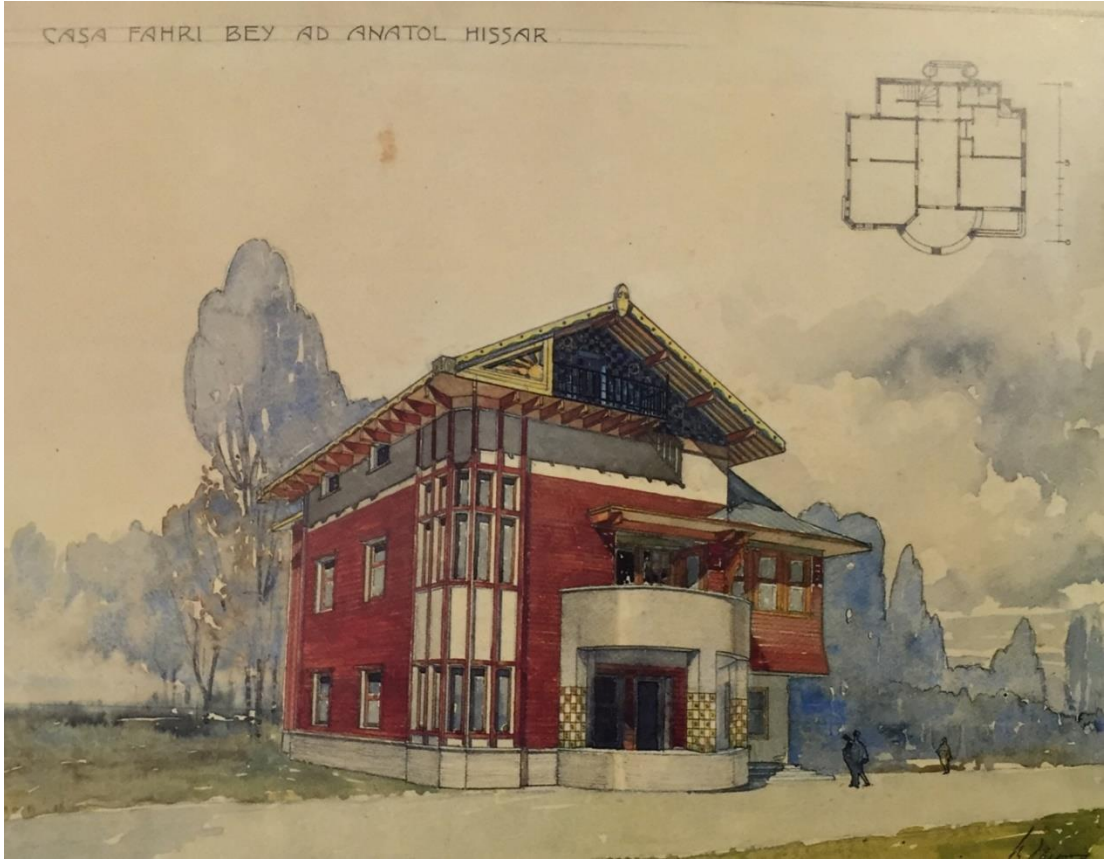
2.3.7.Şükrü Bey Evi

Şekil 2.9 Şükrü Bey Evi (Batur, 1995)

D'Arconco tarafından Mayıs 1903 tarihli biri imzalı iki adet perspektif çizimi yapılmıştır. D'Arconco bu yapı ile Orta Avrupa mimarisinin çizgilerini modern bir dil ile harmanlamıştır. Aynı zamanda bu yapıda Osmanlı geleneklerinden uzağa düşülmemiştir. Şekil 9 da görüldüğü gibi perspektif Osmanlı yapılarına çok benzemektedir. Simetrik bir düzen, cumba, kat silmesi bunun göstergelerinden sadece birkaçıdır. Yapı kırmızı ve yeşil renklerle renklendirilmiş ahşap kaplamalıdır. Şükrü Bey Evi gerçekleştirilmeyen sadece çizimleri ile yol gösteren, buldukları dönemin mimari farklılıklarını anlatan projelerdendir (Batur, 1995:).

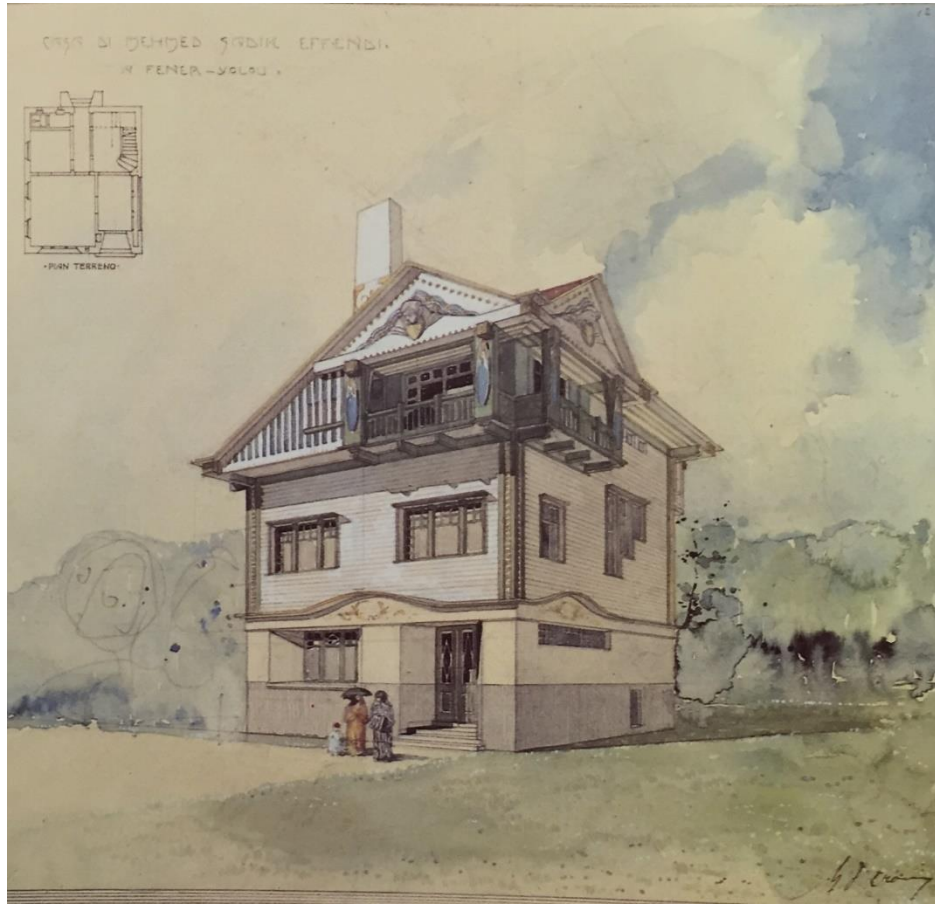
2.3.8.Fahri Bey Evi

Şekil 2.10 Fahri Bey Evi (Batur, 1995)

D'Aronco'nun gerçekleştirilmemiş projeleri arasındadır. Bir tanesi imzalı toplam dört tane çizimi bulunmaktadır. D'Aronco bu yapısında Türk evinin batı etkisindeki örneklerindedir. Kat planı kareye yakın olup haremlik bölümü birkaç metre kaydırılarak yapının yan tarafında geriye çizilmiştir. Veranda planı çokgen yapıya sahip olabildiğince sadedir. Yapıda ki hareketlilik, eğimli köşede ki çerçeveler ve renkli cephe kaplamaları ile sağlanmaktadır (Batur, 1995).

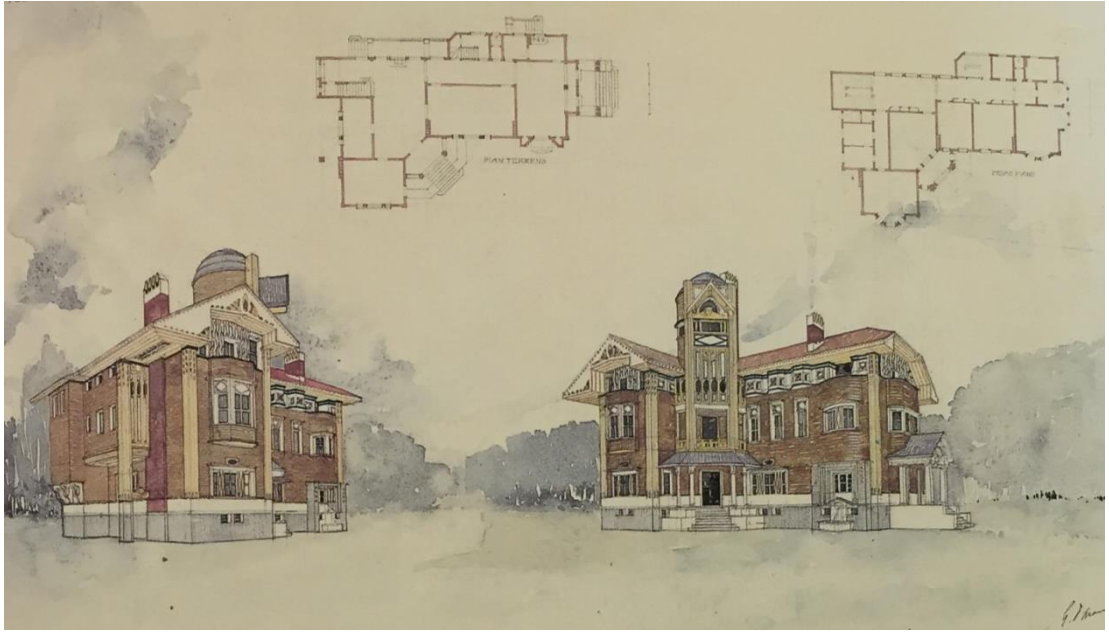
2.3.9. Mehmet Sadık Efendi Evi

Şekil 2.11 Mehmet Sadık Efendi Evi (Batur, 1995)

D'Aronco'nun tipik Müslüman konutunu batılı modern tarzı ile yorumlanmış önemli yapıtları arasındadır. Tarabya Büyükelçiliği Yazlık konutunun ön çalışması niteliğindedir. Yapıya ait biri imzalı olmak üzere toplam onüç adet resim bulunmaktadır. Kareye yakın olan planda yapı asimetrik olup çıkıntılı saçaklara sahiptir. Yapının cephesi oldukça hareketlidir. Birinci katın üzerindeki dalgalı kat silmesi, ikinci kattaki pencerelerin formu özellikler basamak şeklinde olan ilginçtir bir tasarıma sahiptir. Yine ikinci katta cephede dört köşede bulunan kolonlar ahşap kaplama ile kaplanmış olup yapının sınırlarını daha keskin ifade etmektedir. Çatı katında ise iki adet üçgen alında kadın yüzü heykelleri vardır. Ayrıca bu üçgen alanların altında köşede konumlandırılmış üzerleri desenli iki adet balkon bulunmaktadır (Batur, 1995).

2.3.10.Yeni Cemil Bey Evi-Erenköy

Şekil 2.12 Yeni Cemil Bey Evi-Erenköy (Batur, 1995)

Bu yapıya ait hepsi imzalı toplam 20 adet tablo bulunmaktadır. Büyük ölçekli bir yapı olan Cemil Bey Evi L şeklinde bir plan üzerine oturtulmuştur. L şeklindeki planın iç köşesinde ana girişin kapısının ve üst katta manzara seyretmek için özel olarak tasarlanan bir odanın olduğu kule bulunmaktadır. Yapının büyüklüğü ile orantılı olarak çeşitli yerlerden farklı girişleri bulunmaktadır. Yapıya kütesel olarak bakıldığında farklı kotlarda cumba, balkon ve saçak öğeleri görülmektedir. Bu öğeler yapıyı hareketli hale getirip kütle olarak büyüklüğünü daha da öne çıkarmaktadır. Yapının subasman kodu taş ile kaplanmış cephe ise ahşap kaplamadır. Çatı katının çokgen köşeli kenarlarla bölünmüş odalardan oluştuğu Şekil 12’de görülmektedir. Cemil Bey Evi batı ve doğu mimarisini harmanlayan D’Aronco’nun önemli yapıları arasındadır (Batur, 1995).

2.3.11. Yıldız Sarayı Yapıları

Sultan II. Abdulhamid Han'ın Dolmabahçe sarayından ayrılıp Yıldız Sarayına geçişi ile beraber buradaki sarayın büyütülme işlemlerine başlanmıştır(Bilgin,1998:13). Osmanlı döneminin son zamanlarında inşa edilen bu yapıların tek bir dili yoktur. Tanzimat dönemi mimarisi, eklektik mimari bu yapılar için söylenen terimlerden bazılarıdır (Bilgin,1998:14). D'Aronco tarafından Yıldız Sarayı için birçok çalışma yapılmıştır. Bunların bir kısmı gerçekleştirilmiş bir kısmı ise proje olarak kalmıştır. D'Aronco'nun Yıldız Sarayı'nda ki en önemli işlerden biri aslının Sarkis Balyan' a ait olan Büyük Mabeyn' i büyütme projesidir (Barillari-Godoli,1997:69). D'Aronco'nun Yıldız Sarayında gerçekleştirdiği projeler şu şekildedir; Yıldız Porselen ve Çini Fabrikası, Yaverler Dairesi ve Nöbetçi Pavyonu, Limonluk serası ve Küçük Pavyon, Yıldız Sarayı Tiyatrosu, Istılab-ı Amire-i Ferhan, Küçük Mabeyn, Şale Köşkü ve Yıldız Sarayı'nda ki Hamam (Gültaş, 2008:44).

Şekil 2.13 Büyük Mabeyn' i genişletme projesi (Barillari-Godoli, 1997)

2.3.11.1. Yaverler Dairesi ve Nöbetçi Pavyonu

Birinci avluda bulunan yapı grubu Art Nouveau stilindeki Yaveran dairesi, telgrafhane ve şifaheninden oluşmaktadır. Planda sıra odalardan oluşmuş çift kat bu yapının sol başında güvenlik için tüfekçi başının nöbet odası yer almaktadır (Bilgin,1998:15).

Şekil 2.14 Yaveran Dairesi projesi (Barillari-Godoli, 1997)

2.3.11.2.Limonluk Serası ve Küçük Pavyon

Küçük Mabeyn Köşk'ünün tam karşısında yer alan yapı L biçiminde plana sahiptir. Üstü ve yan tarafları cam kaplı Limonluk serası iki sıra silmeli taş kaide üzerine oturmaktadır (Bilgin,1998:17).

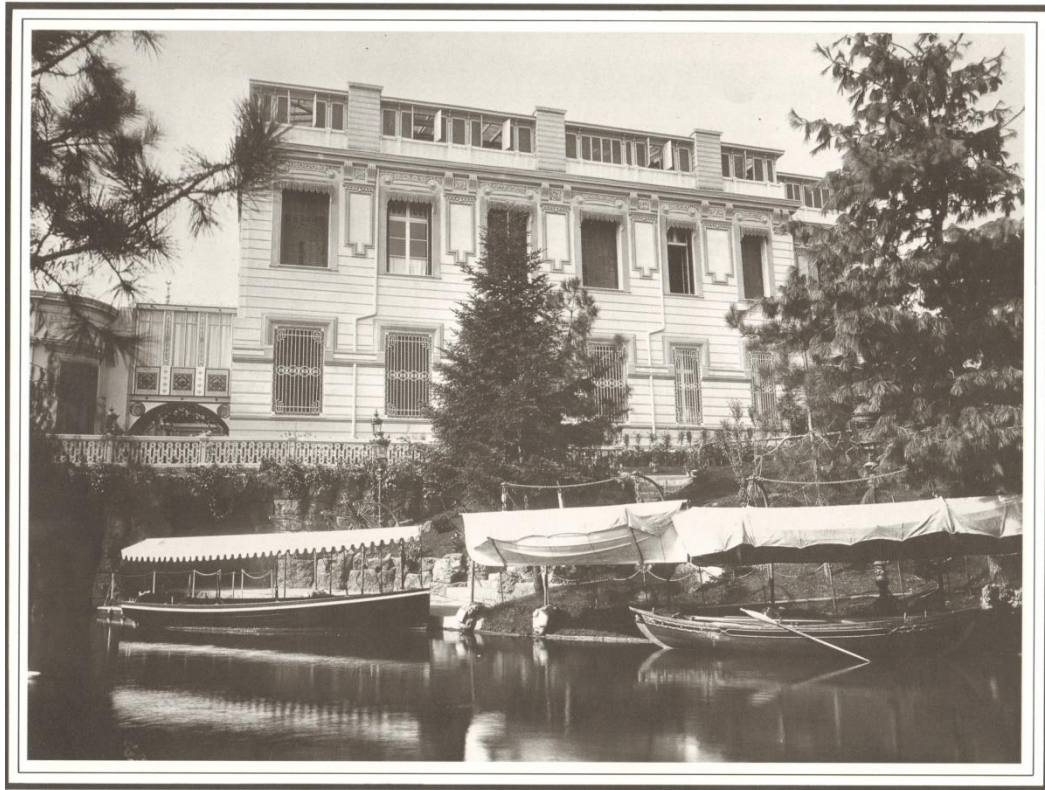
Resim 2.13 Limonluk Serası (Yıldız Sarayı Vakfı, 1998)

2.3.11.3. Yıldız Saray'ı Tiyatrosu

Dolmabahçe Sarayı Tiyatrosundan sonra tasarlanan ikinci saray tiyatrosudur. 1889 yılında tamamlanmıştır. İç mekan süslemelerinde tavanlarda mavi yaldızlı yıldızlar kullanılmıştır. Padişahın locası kapı girişi üzerindedir. Oyunlar esnasında harem halkı padişah locasının iki yanındaki galerilere yerleştirilen kafeslerde oturulurdu (Bilgin,1998:17).

2.3.11.4. Küçük Mabeyn

1900 yılında II Abdulhamid Han'ın kendisi için yaptırdığı Küçük Mabeyn Köşkü ikinci avluya geçişte sağda yer almaktadır. İki katlı olan yapı kagir olarak inşa edilmiş özellikle kalem işleri ve süslemeleriyle dikkat çekmektedir. Yapı da boğaz manzaralarıyla süslü kalem işleri bulunmaktadır. Özel ikamet için tanzim edilen yapıda Sultan'ın çalışma, yemek, istirahat, kabul ve yatak odası bulunmaktadır. Yapının mobilyaları Fransa'dan getirilmiş olup binanın yapısında bulunan Art Nouveau üslubu ile örtüşen çiçek motifleri ile süslüdür (Bilgin, 1998:17).

Resim 2.14 Küçük Mabeyn Köşkü (Yıldız Sarayı Vakfı, 1998)

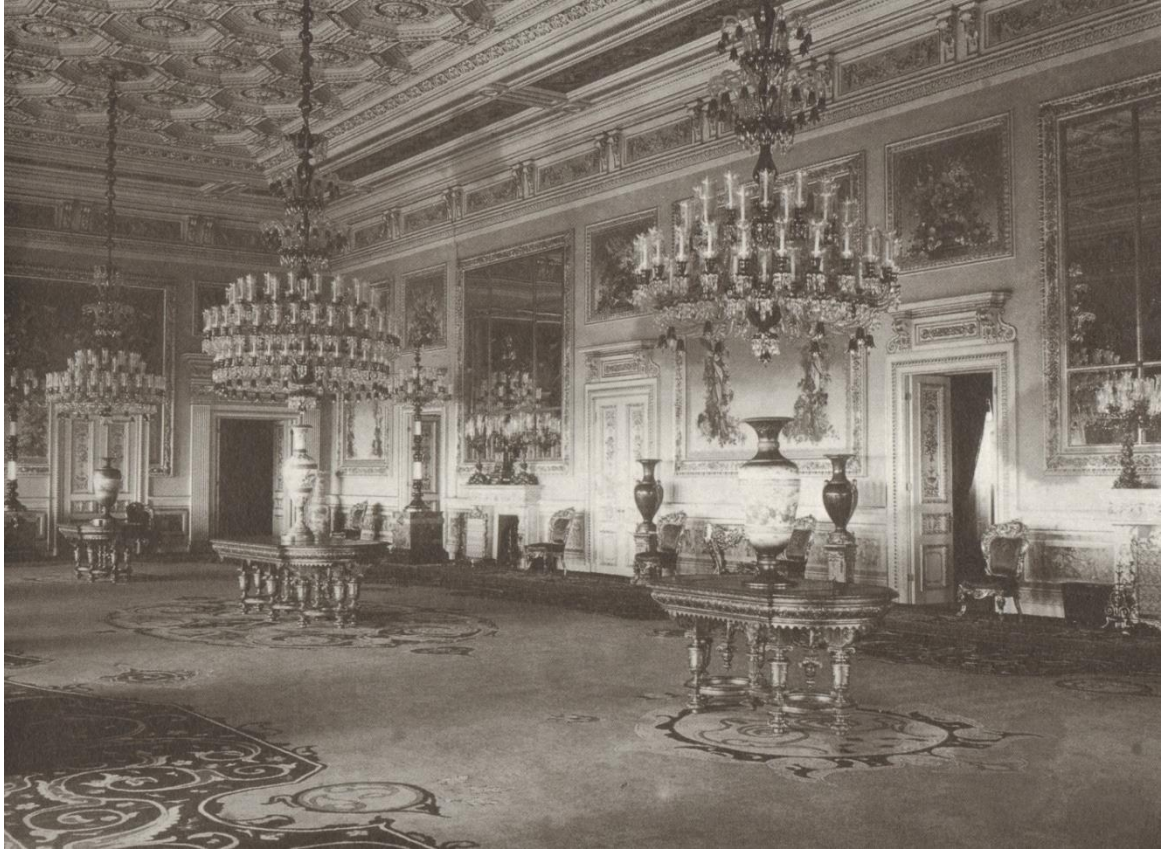
2.3.11.5. Şale Köşkü

Köşk 19. Yüzyıl Osmanlı mimarisinin en ilgi çekici yapıları arasındadır (Milli Saraylar,2010:32). Köşk üç bölümden oluşmaktadır ve dönem dönem farklı mimarlar tarafından tasarlanmıştır. Köşkün ilk bölümünün mimarı bilinmemektedir fakat ikinci bölümü Sarkis Balyan üçüncü bölümü ise Raimondo D'Aronco tarafından inşa edilmiştir (Milli Saraylar,2012/10:103).

Köşk bodrum katı ile beraber toplam üç kattan oluşmaktadır. Ahşap ve kagir olarak karma bir yapıya sahiptir. Son iki bölümü Alman imparator II Wilhelm' in İstanbul'a gelişinde konaklamış için tasarlanmıştır. Bu özelliğiyle devlet konukevi niteliği taşımaktadır (Milli Saraylar,2010:33). Yapı da Tören salonu, Sedefli salon, Sarı salon gibi özellikli mekanlar bulunmaktadır. Bu mekanların içinde en dikkat çekici olan ise zemini 406 m2 lik tek parça Hereke halısı ile kaplı tavanı ise yıldızlı panolarla süslü Tören salonudur (Milli Saraylar,2010:34).

Resim 2.15 Şale Köşkü (Barillari-Godoli, 1997)

Resim 2.16 Şale Köşkü, Tören Salonu (Yıldız Sarayı Vakfı, 1998)

3.HUBER KÖŞKÜ YERLEŞKESİ TARİHİ

Atatürk' ün 1935 yılında inşa ettirdiği Florya Deniz Köşkünü ömrünü tamamlayıp kullanılamaz hale gelmesinden sonra İstanbul' da ihtiyaç duyulan Cumhurbaşkanlığı yerleşkesi için Tarabya Huber Köşkü uygun görülmüştür (Karadeniz, 2007:17). 1985 tarihinde Huber köşkü Cumhurbaşkanlığı kullanımı için Boğaziçi İnşaat ve Turizm şirketinden 11 milyon liraya satın alınmıştır (Erdenen, 2006,149).

T.C Cumhurbaşkanlığı Tarabya Yerleşkesi, Huber Köşkü ve ek binaları; İstanbul ili, Sarıyer ilçesi, Tarabya Mahallesi, 70-71 Pafta, 1065 Ada, 188 parselde yer almaktadır. Bu alan Boğaziçi' nin Rumeli yakasında, Tarabya koyunun güneyinde ve Yeniköy-Tarabya caddesi üzerinde Boğazın en güzel tepelerinden ve koruluklarından biri olma özelliğini taşımaktadır. Alanın kuzeyinde Almanya Sefarethanesi güneyinde ise Kalender Ordu evi bulunmaktadır. Toplam 148 dönümlük alan ile sınırlandırılmış olan yerleşkenin içerisinde Huber Köşkü' nün arka tarafında boğaza inen yamacın tümünü içene alan yaklaşık olarak 60 dönümlük bir koru bulunmaktadır. Bilinen adıyla Huber Köşkü binası bu koruluğun bittiği yerde sahil kısmında 3.75 m duvarlar üzerine inşa edilmiştir (Cumhurbaşkanlığı Yayınları, 2014)

Resim 3.17 Huber Köşkü Yerleşkesi (Cumhurbaşkanlığı, 2014)

Huber Köşkü' nün hemen yanında mutfak binası, Faytonhane, Set Köşkü, Av Köşkü, Tarihi Sera gibi yapılar bir bütün olarak inşa edilmiştir. Ayrıca Tarabya yerleşkesinin içerisinde Cumhurbaşkanlığı Konutu, Yabancı Devlet konuk Evi, Misafirhane olarak kullanılan villalar, Cumhurbaşkanlığı personeli için lojman, Cumhurbaşkanlığı personelinin kullanımı için iki adet otel, içerisinde üretim yapılan modern bir sera ve yine ihtiyaçları karşılamak için bostan, meyve bahçeleri bulunmaktadır.

Tarabya Yerleşkesini iki alanda inceleyecek olursak birinci alan 1993-2000 tarihlerinde Y.Mimar Coşkun Karadeniz ve ekibi tarafından inşa edilen Cumhurbaşkanlığı Konutu, Yabancı Devlet Konuk Evi, Resepsiyon Alanları ve Set Altı Servis Binası, Misafirhane Binası, Sosyal Merkez Binası ve Giriş Binaları ve villaların içinde bulunduğu son dönem yapılarının alanıdır. *“1993’ te Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel’ in talimatı ile başlatılan çalışmalar geceli gündüzlü yedi yıl sürdü. Bu çalışmalar, Cumhurbaşkanı’nın gösterdiği üç hedef doğrultusunda gerçekleştirildi. Birincisi Cumhurbaşkanlığı’ na emanet edilen bu eşsiz kamu alanındaki tarihi ve doğal değerleri, mimari ve kültürel mirası koruma altına almak; ikincisi, bu alanı, gelişen ve önemi giderek artan büyük bir ülkenin, Türkiye’ nin, bir dünya kenti olan İstanbul’ unda, Cumhurbaşkanlığı kanalı ile dünyaya açmak; yabancı devlet başkanları ile buluşma, toplantılar, resepsiyonlarla çoğaltarak dünya liderleri ve ülkeleri ile ilişkileri yakınlaştırma ve yoğunlaştırma alanı olarak düzenlemektir. Üçüncüsü de, Cumhurbaşkanlığı’ nın güne ve geleceğe yönelik fiziksel alan ihtiyaçlarını karşılayacak yapıları inşa edip, müze ve sergi alanları ile park ve orman alanını halka açarak, Cumhurbaşkanlığı ile İstanbul halkını buluşturmakta.”* (Karadeniz, 2007:18,19).

İkinci alan ise restorasyon alanı olarak nitelendirdiğimiz Huber Köşkü, Faytonhane, Av Köşkü, Tarihi bahçe ve Set köşkü' nün buldukları alandır. Bu alan 24.06.1983 tarih 8172 sayılı karar ile tespit ve ilan edilen Boğaziçi Doğal ve Tarihi Sit Alanı’ nda, 24.06.1983 tarih 15175 sayılı karar ile Öngörünüm Bölgesi ve 1. Grup Koru alanı olarak tescillenmiştir. Arazide yer alan Huber Köşkü Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulunun 10.10.1970 tarih ve 5595 sayılı kararı ile 1. Sınıf eski eser olarak tescil edilmiştir.26.08.1988 yılında 4.grup eski eser olarak

tescillenen ve yıkım kararı alınan Av Köşkü ve Set Köşkü binaları 18.05.1995 yılında 1. Sınıf eski eser olarak tescillenmiştir.¹

11. Cumhurbaşkanı Sn. Abdullah GÜL' ün görev süresinde bahsi geçen binalardan Av Köşkü, Sera ve Set Köşkü yapılarının restorasyonları tamamlanmış ve kullanıma açılmıştır.

Şekil 3.15 Huber Köşkü Yerleşkesi Arazi Planı (Cumhurbaşkanlığı, 2014)

3.1. Huber Köşkü Yerleşkesinde Bulunan Eski Eserlerin Tarihi ve Mimari İncelemesi

Bu bölümde yerleşkenin içerisinde bulunan restorasyon alanı sınırları dahilinde olan Av Köşkü, Tarihi Sera, Set Köşkü, Huber Köşkü ve Faytonhane yapılarının eski ve günümüzdeki mevcut halleri anlatılacaktır.

3.1.1. Huber Köşkü Yapısının Tarihi ve Mimarisi

Boğaz'a XIX. Yüzyılın son çeyreğinin belirli bir döneminin damgasını vuran; Avrupa kaşanesi tipindeki, büyük yapılardan kalan son birkaç örnekten bir tanesi, Tarabya'daki Huber Malikanesidir. 1918 tarihli, Şehremaneti' nin Boğaziçi haritasında Mösy Hofre' nin yalısı olarak kayıtlıdır.(Erdenen, 2006:148)

¹ Bu bilgi TCCB Huber köşkü ve Faytonhane restitüsyon raporundan alınmıştır.

Parselin mülkiyetine dair ilk bilgi Kirkor Bey ve Ashabet Hanım'ın araziyi hazineden devir aldığı yönündedir. Sonrasında hicri 31 Temmuz 1317- miladi 1900 yılında Auguste Huber'ın mülkiyetine geçmiştir. 1901 yılında arazide inşaat faaliyetleri başlamıştır. Auguste Huber zaman içerisinde sırasıyla

21 Ağustos 1910- S.T.ARSİTARİKİ' den 6 ALTIN karşılığında bahsedilen araziyi

19 Şubat 1911- SOPHİE MİNASYAN' dan – 100 LİRA karşılığında bahsedilen araziyi

4 Mart 1911- EUPHEMIE KALENGİ' den – 100 LİRA karşılığında bahsedilen araziyi

5 Mart 1911 – ARTİN MİNASYAN' dan – 30 LİRA karşılığında bahsedilen araziyi

6 Mart 1911 – BAPTİSTE THİNGER' den – 100 LİRA karşılığında bahsedilen araziyi

6 Mart 1911 – JOSEPH PIERRE THİNGİR' den – 100 LİRA karşılığında bahsedilen araziyi

30 Mart 1911 – S.T.ARSİTARİKİ' den – 100 LİRA karşılığında bahsedilen araziyi

13 Mayıs 1911 – MARİE MANUKYAN – (BEDELİ BİLİNMIYOR)

6 Eylül 1911 – Vakıf İhalesi İle – 8525 PARSEL (BEDELİ BİLİNMIYOR)²

Arazisine yeni parseller eklemiş; intikallerin sonunda 11 Eylül 1911' de tevhid işlemleri için başvuruda bulunmuştur.

Huber Köşkü Avusturya vatandaşı olan Huber kardeşlerden Auguste Huber' e aittir. Antonie Perpignani' nin notlarındaki alındı belgelerinde bunların örnekleri bulunmaktadır (Şekil 16, Şekil 17).

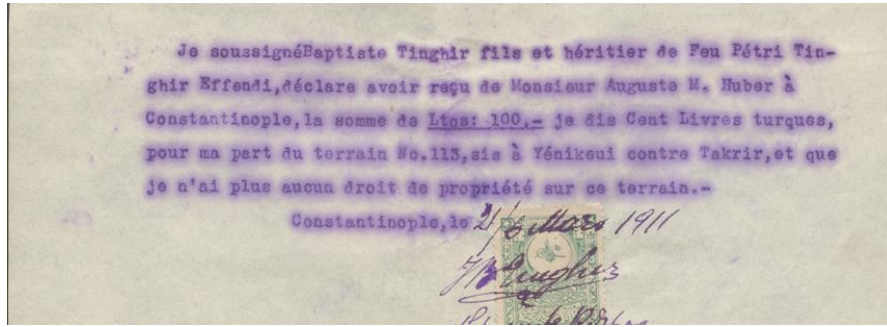
² Bu bulgular TCCB köşk arşivlerinde bulunan "Huber Köşkü Belgeleri" adlı kitaptan alınmıştır. Şekil 16, Şekil 17, Şekil 18 ve Şekil 59 da belgelerin orijinal kopyalarının bir kısmı verilmiştir.

“Ben merhum Poussant Effendi Tinghir’ in oğlu ve mirasçısı Baptiste Tinghir, Sayın Auguste Huber’ den İstanbul’ da Yeniköy Güzelce mahallesi, ali Paşa, Bağlarbaşı no.113’ te bulunan arsadaki payım için takrir karşılığı 100 lira (Yüz Türk Lirası) aldığımı ve bu arsa üzerinde hiçbir mülkiyet hakkımın kalmadığımı beyan ederim.”³

İstanbul. 21/6

Mart 1911

(İmza)

Şekil 3.16 Baptiste Tinghir tarafından Auguste Huber’ e yazılan mektup (Huber Köşkü Belgeleri)

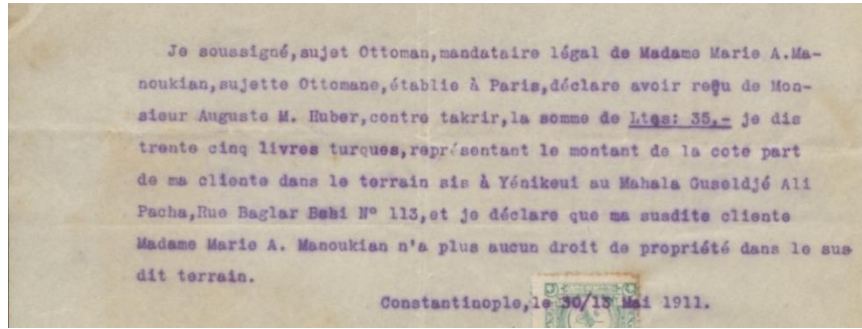
³ Bu belge TCCB köşk arşivlerinden bulunan “Huber köşkü Belgeleri” adlı kitaptan alınmıştır.

“Ben altta imzası bulunan, Osmanlı vatandaşı, Paris’ te ikamet eden Osmanlı vatandaşı Sayın Marie A. Manukyan’ in temsilcisi olarak, Sayın Aguste Huber’ den müşterimin Yeniköy Güzelce mahallesi, Ali Paşa, Bağlarbaşı No:113’ te bulunan arsadaki payı için taksit karşılığı 35 Türk Lirası (otuz beş) aldığımı ve yukarıda adı geçen müşterim Sayın Marie A. Manukyan’ in sözü edilen arsa üzerinde hiçbir mülkiyet hakkı kalmadığını beyan ederim.”⁴

İstanbul. 30/13

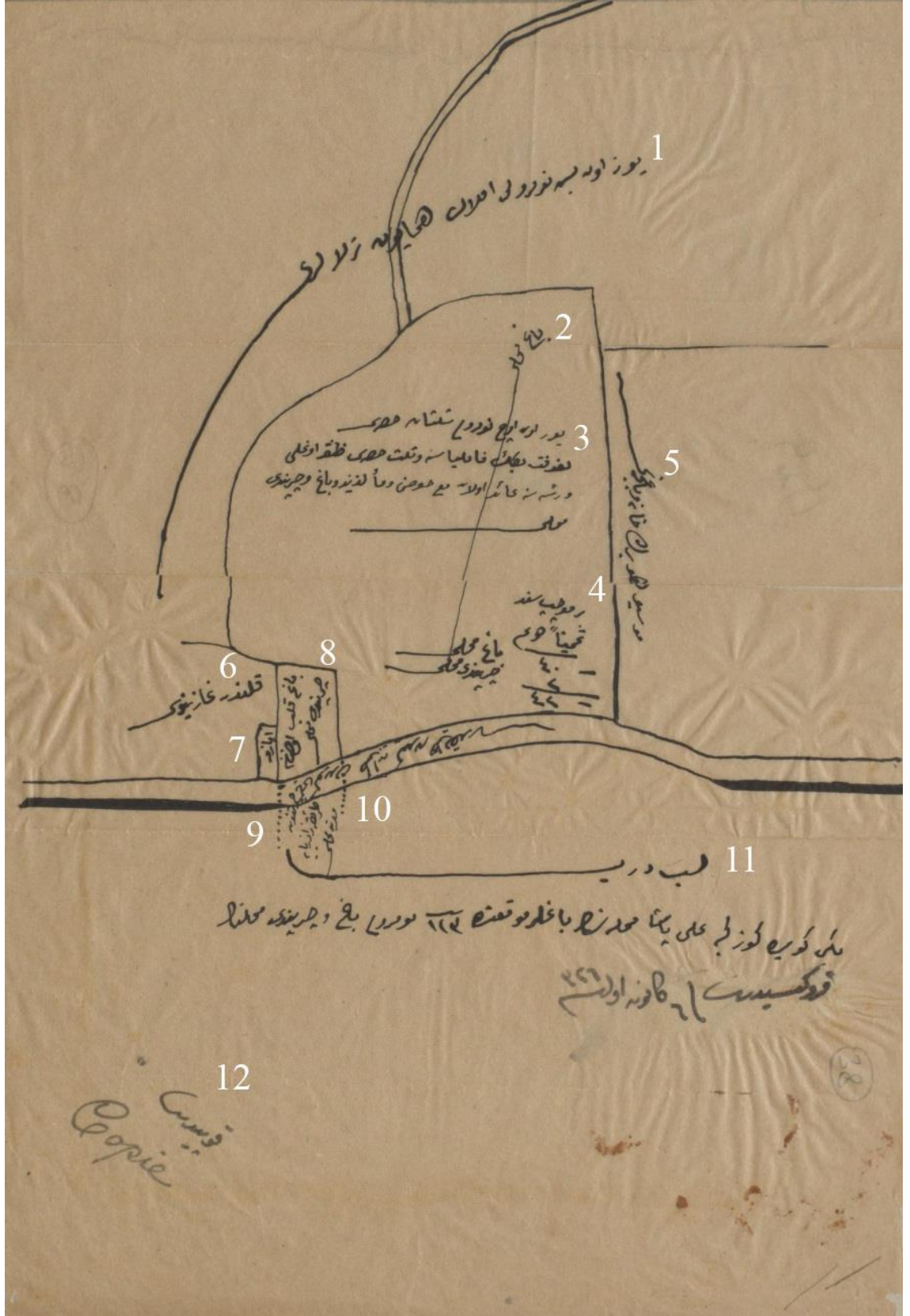
Mayıs 1911

(İmza)

Şekil 3.17 Sayın Marie A. Manukyan’ in temsilcisi tarafından Auguste Huber’ e yazılan mektup (Huber Köşkü Belgeleri)

⁴ Bu belge TCCB köşk arşivlerinden alınmıştır.

Şekil 3.18 Sayın Auguste Huber' in arazisi ve etrafındaki yapıların haritası

Şekil 3.18'deki haritada Auguste Huber' in arazisi görülmektedir.

- 1- *Yüz on beş numaralı emlak-ı hümayun tarlaları*
- 2- *Bağ mahalli*
- 3- *Yüz on üç numaralı sülüs hissesi Lagofet Bey' in familyasına ve sülüs hissesi Zankaroğlu veresesine ait olan maa-havuz ve ma-i leziz bağ ve çırpıntı mahalli.*
- 4- *Ber-müceb-i senet tahminen dönmü:40,5 bağ mahalli+02 çırpıntı mahalli = 42.5*
- 5- *Mösyö huber' in hane ve bahçesi*
- 6- *Kalender Gazinosu*
- 7- *Ayazma*
- 8- *Bağ kalbolunan çırpıntı mahalli*
- 9- *Yeniköy' den Tarabya' ya giden tarikidir.*
- 10- *Çırpıntıdan tarike(....) mahalli*
- 11- *Leb-i Derya, Yeniköy' de Güzelce Ali Paşa mahallesinin Bağlar mevkiinde 113 numaralı bağ ve çırpıntı mahallinin krokisidir. Fi 6 Kanun-i evvel sene (1) 326 (19 Aralık 1910)*
- 12- *Kopidir.*⁵

Huber araziyi 1900 yılında satın aldıktan sonra Huber köşkünün tasarımı için 1 yılı aşkın zaman ayırmıştır. Yapının tasarımcısı bilinmemektedir ancak inşaatı Antoine Perpignani tarafından yapılmıştır. İnşaatın tüm detayları sahip olunan belgelerde verilmektedir.

Huber Köşkü' nü iki bölümde inceleyecek olursak birinci bölüm ulaşılan belgelerle gün yüzüne çıkan ilk mimar Antoine Perpignani ve yapının ilk kısmı oluşturmaktadır. İkinci bölüm ise Raimond D' Aranco tarafından yapılan eklemeler sonucu günümüzdeki halini alan Huber köşkünün mevcut durumudur.

Birinci bölüm 1901 ve 1903 yıllarını yani mimar Antoine Perpignani inşaatı tamamlayıp teslim ettiği yılları kapsar. Bu süreçte A.Perpignani

- 1- Ahşap üç katlı ana konut binası (Huber Köşkü Belgeleri sf:11).
- 2- Konutun güneyinde ana binadan 2.00 m mesafede yaklaşık 9.00 m x 11.00 m ölçülerinde zemin katı kagir birinci katı ahşap konstrüksiyonlu mutfak binası (Huber Köşkü Belgeleri sf:11).

⁵ Bu belge "Şekil 18" TCCB köşk arşivlerinden alınmıştır.

- 3- Konuttan yaklaşık 28.00 m mesafede ahşap iki katlı ahır ve arabacı odalarının yer aldığı faytonhane binası (Huber Köşkü Belgeleri sf:11).
- 4- Başlangıçta mutfak yapısının içerisinde yer alması düşünülen çamaşırhanenin yeterli gelmemesi üzerine birinci set üzerine inşa edilen çamaşırhane binası (Huber Köşkü Belgeleri sf: 229).
- 5- Birinci katı ahşap konstrüksiyon bahçıvan evi (Huber Köşkü Belgeleri sf:199).
- 6- Sarnıç duvarına bitişik demir konstrüksiyon tek katlı sera yapılarının imalatı yapılmıştır (Huber Köşkü Belgeleri sf:199).⁶

İkinci bölüm ise 1903 yılında Huber ile Perpignani' nin arasındaki anlaşmanın bitmesinin ardından başlar. 1096 yılında mimar Raimondo D' Aranco ile yeni bir inşai sürece girilir. D' Aranco' nun Cumhurbaşkanlığı arşivlerinde bulunan eskiz çalışmalarına bakarak yapı sahibinin kendisinden mutfak binası, ana bina merdiven korkulukları, dış mekan bezemeleri için öğeler istediğini anlamaktayız. Bu istekler neticesinde Raimonda D' Aranco tarafından

- 1- 2 katlı mutfak binasının zemin katı korunarak arazi sınırlarına yeni eklenen güney komşu parselde doğru kare formulu yarı açık bir giriş hacmi yapılması
- 2- Mutfak binasına ek yapılan giriş mekanının altında kısmi bodrum oluşturulması
- 3- Servis girişinin solunda, sağda mevcut olan bodrum ile aynı kotta bir bodrum oluşturulması
- 4- Mevcut servis girişi merdiven sahanlığına mevcut sağ koldaki merdivenin karşısına tek kollu bir merdiven eklenmesi
- 5- Bu merdivenler için korkuluk tasarlanması
- 6- Zemin kat pencerelerine söve ve ferforje korkuluk eklenmesi
- 7- Mutfak binasının birinci katının kaldırılarak 60 cm yükseltilmesi, ikinci ve üçüncü katların eklenmesi, erken dönem beton ve çelik pütrellerle güçlendirme yapılması
- 8- Yeni oluşturulan kagir birinci katın önüne teras eklenmesi, teras için ferforje korkuluk tasarlanması
- 9- Zemin kat ile birinci katları bağlayan bir merdivenkovanının yapıya batı cephesine eklenmesi

⁶ Bu bilgiler TCCB köşk arşivlerinde bulunan 'Huber Köşkü Belgeleri' adlı kaynaktan faydalanılarak yazılmıştır.

- 10- Zemin katta korunan konut binasına geçiş köprüsünün batı cephesine doğru uzatılarak mekana dönüştürülmesi
- 11- Konut binasında kuzey cephesinde vitraylı demir konstrüksiyonlu rüzgarlık eklenmesi
- 12- Konut binası doğu cephesi orta aksta kalan zemin kat terası ve üst balkonlarının ahşap doğrama ile kapatılması.
- 13- Konut binasında kuzey ve doğu girişlerinde yer alan mermer basamaklar için ferforje korkuluk tasarımı
- 14- İç mekan merdiven holünde alçı malzeme ile aslan figürlü payanda ilavesi
- 15- Yapının mevcut bacalarının iyileştirilmesi, heykelsi baca şapkaları oluşturulması; yeni ve büyük bir baca tasarlanması
- 16- Dış mekanda üst kotta Huber' in çok sevdiği köpekleri için heykellerinin yer aldığı bir mezar, bu sette sıva işe balusrad ve duvarda pano ile meydana bir çeşme tasarlanması
- 17- Yeni eklenen merdiven kovanından ikinci kat kotunda çeşmenin bulunduğu meydana geçiş için demir konstrüksiyon köprü tasarlanması.⁷

İmalatlarının yapıldığını öğrenmekteyiz. Bu imalatlarda D' Aranco temsil ettiği Art Nouveau akımının özelliklerini mimari dehasıyla buluşturmuş ve görkemli bir sonuç ortaya çıkmıştır.

Auguste Huber İstanbul' un aristokrat aileleri arasındadır. Hatta Huber köşkünde verdikleri davetler ve balolar dönemin gazetelerinde yer almaktadır. Birçok özelliği bakımında devrin örnek teşkil eden yapıları arasındadır. İki farklı dönemde ve iki farklı mimar tarafından tamamlandığı için olsa gerek tarihçi Orhan Erdenen' e göre Çin, Arap, Acem, Osmanlı, İtalyan, Fransız ve İngiliz tarzlarında izler taşıyan köşk, farklı ülkelerden mimarların nöbetleşe çalışarak inşa ettiği intibamı uyandırıyor (Erdenen,2006:148).

Ayrıca Auguste Huber köşkün arazisini ağaçlandırarak boğazın yeşillenmesine katkı sağlayan kişilerden biridir. Yerleşkede 150 yıllık mamut ağaçlar, sekoya, duglas göknarı, gümüşi ihlamur, kırmızı yapraklı kayın, ehrami servi, boylu mazi ve fıstık çamı gibi çok kıymetli ağaçlar bulunmaktadır (Cumhurbaşkanlığı,2014:229). Auguste Huber ve eşi burada yaklaşık olarak 20 yıl

⁷ Bu bilgiler TCCB köşk arşivlerinde bulunan 'Huber Köşkü Belgeleri' adlı kaynaktan ve Udine Kent Müzesi' nden alınan çizimlere dayandırılarak aktarılmıştır.

yaşamışlardır. 1. Dünya savaşı döneminde İstanbul' un işgali gündeme gelince Aguste Huber ailesi ile birlikte şehri terk etmişlerdir. Bu süreçte köşk 1922 tarihinde Mahmut Nedim Bey' e satılmıştır. Aynı yıl Kavalalı Mehmet Ali Paşa soyundan, Mısır Hidivi Hüseyin Kamil Paşa' nın kızı Prenses Kadriye' ye geçiyor. Boğazın havasının kendisine iyi gelmediğini söyleyen Prenses Kadriye 1928 tarihinde köşkü Fransız Katolik Lisesi Notre Dame de Sion' a kiralyor. 1932 tarihinde de köşkün mülkiyet iki rahibe Therese Clement ve Aimee Odent' e geçiyor (Cumhurbaşkanlığı Yayınları,2014:193). Dame De Sion burayı okul olarak kullandıktan sonra yaklaşık olarak 40 yıl sonra Boğaziçi İnşaat Turizm Anonim Şirketi' ne onbir milyon tl ye satılıyor. 1988 tarihinde ise Cumhurbaşkanı Kenan Evren' in talimatıyla kamulaştırılarak Cumhurbaşkanlığına tahsis ediliyor (Erdenen,2006:148,149). Bu dönemden sonra Huber Köşkü iki önemli restorasyon geçiriyor. Birinci restorasyon 1986 yılında gerçekleştirilmiştir. Bu restorasyonda Huber Köşkü özellikle örnek gösterilen orijinal mutfagını ve birçok orijinal eşyasını kaybediyor (Batur,2005:171). İkinci restorasyonunu ise 1998 yılında 9. Dönem Cumhurbaşkanı Sn. Süleyman Demirel zamanında sadece dış cepheyi kapsayan basit onarım ile yapılmıştır (Batur,2005:171). 11. Dönem Cumhurbaşkanı Sn. Abdullah Gül döneminde Huber köşkü için üçüncü bir restorasyon projesi hazırlanmış ve Anıtlar Kurulu tarafından kabul görülmüştür fakat uygulamaya henüz başlanmamıştır.

Huber Köşkü 23.50 m x 17.00 m ölçülerinde taş temeller üzerine inşa edilmiş 3 katlı ahşap konstrüksiyonlu konut binasıdır. Yapı dikdörtgen formludur fakat kuzey batı ve kuzey doğu köşelerinde pahlandırılarak sahip olduğu form biraz daha yumuşatılmıştır. Yapının kuzey doğu köşesinde 1.kat kotunda dairesel formlu bir çıkma vardır. Fakat yapının en önemli özelliklerinde biri olan sarımsak kubbe, güney doğu köşesinde zemin kat kotunda eliptik form verilmiş; 1. Kat kotundaki dikdörtgen formlu çıkmanın üzerine oturmuştur. Yapının ana girişi kuzey cephesindedir. Orta aksta konumlandırılmış vitray bezemeli rüzgarlık mekanın giriş holünü oluşturmaktadır. Diğer giriş doğu cephesinde ve orta aksa yer alır. Üçüncü girişi ise mutfak binası ile birleşim noktasında yer alan ara giriştir. Her üç girişte 5 rıht merdiven yer alır. Yapının taş subasman kotu yaklaşık olarak 1 m' dir.

Köşkün giriş katında planını inceleyecek olursak 2 giriş holü kuzey ve doğu cephelerinde, 8 oda, 2 mutfak, 3 tuvalet, 1 orta sofa, 1 servis merdiveni, 1 ana merdiven bulunmaktadır. Birinci katında 9 oda, 4 tuvalet, 1 mutfak servis

elemanlarının kullanması için koridorlar ve giriş katta orta sofa bölümünün üzerinde galeri boşluğu bulunmaktadır. İkinci kat planında ise 8 oda, 5 tuvalet, 1 balkon ve yine orta galeri boşluğuna bakan vitray bezemeli galeri boşluğu bulunmaktadır. 1. Ve 2. Kat bodrumlarında ise depolama amaçlı ve şarap mahzeni olarak yapılan tavanları tonoz formlu odalar ve farklı kotlarda birbirleri arasında geçitleri olan küçük depolar bulunmaktadır. Yapı bazı özgün detaylarını 1986 tarihinde yapılan restorasyon sonucunda kaybetmiştir. Fakat yine birçok tarihi eser yapıya göre korunaklı bir alanda olduğu için daha az zarar görmüştür.

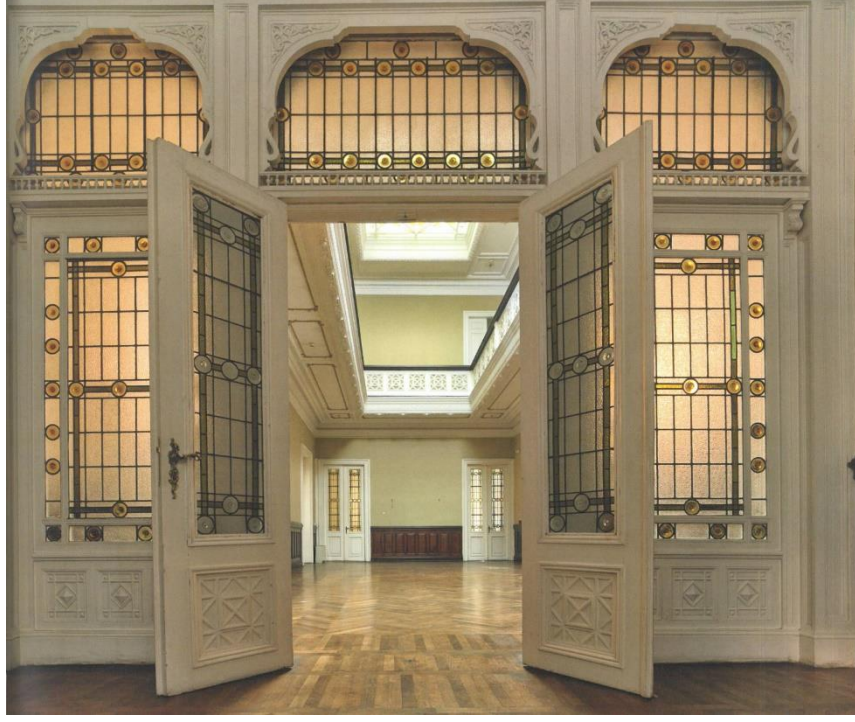
Resim 3.18 Huber Köşkü, Faytonhane (Tarabya'nın Değişen Yüzü, 2014)

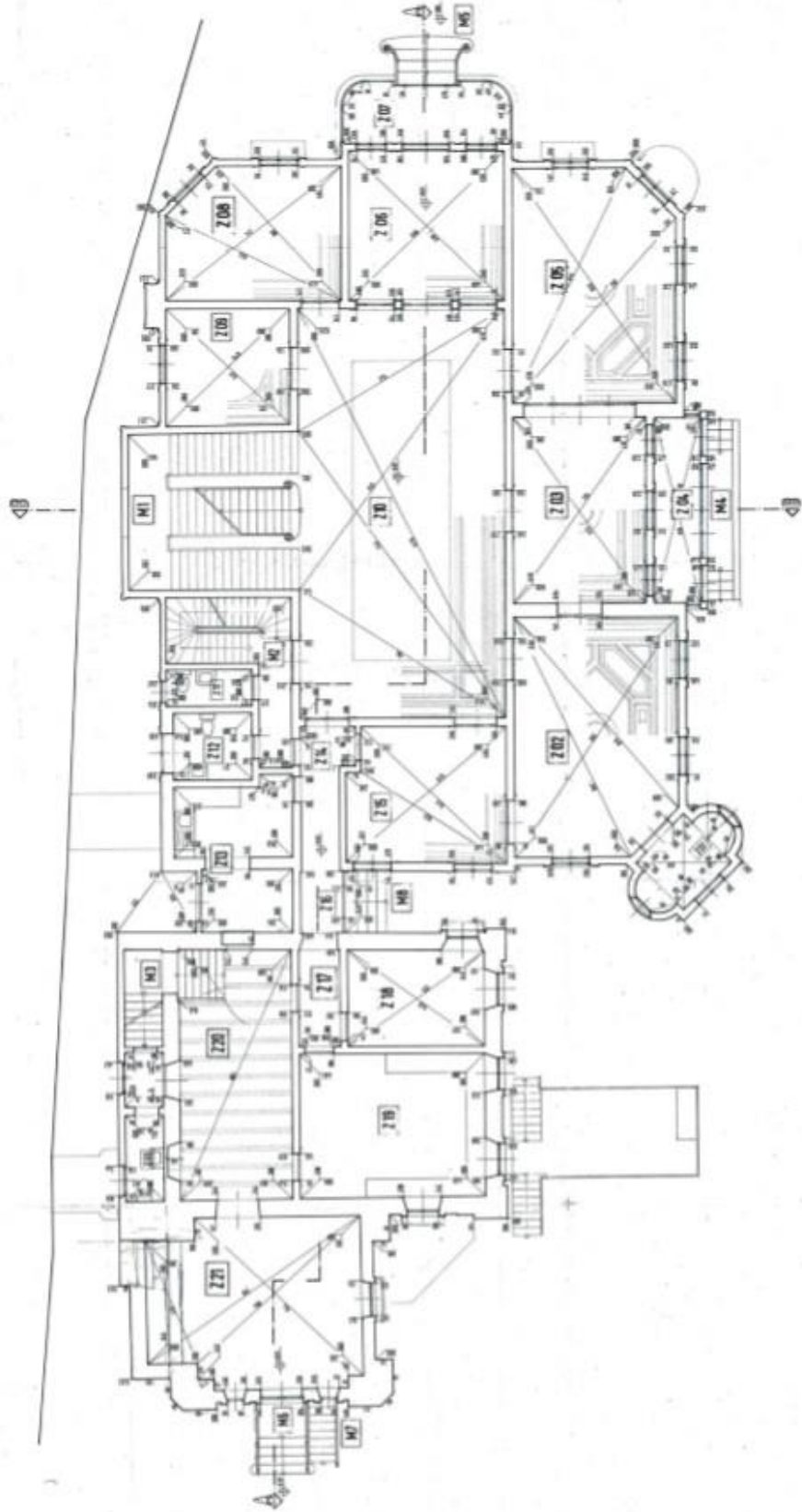
Resim 3.19 Huber Köşkü (Tarabya'nın Değişen Yüzü, 2014)

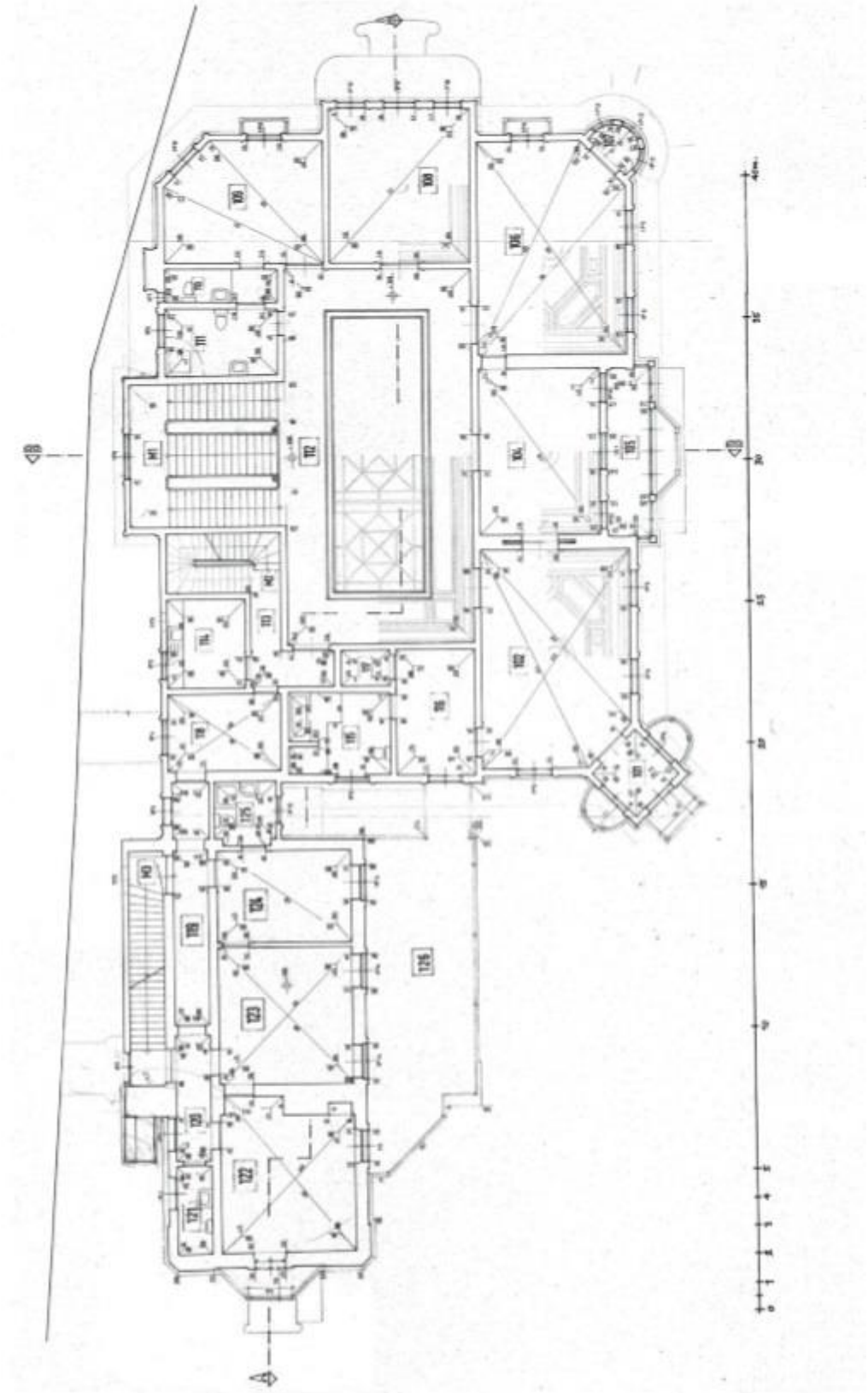
Resim 3.20 Huber Köşkü iç mekan(Tarabya'nın Değişen Yüzü, 2014)

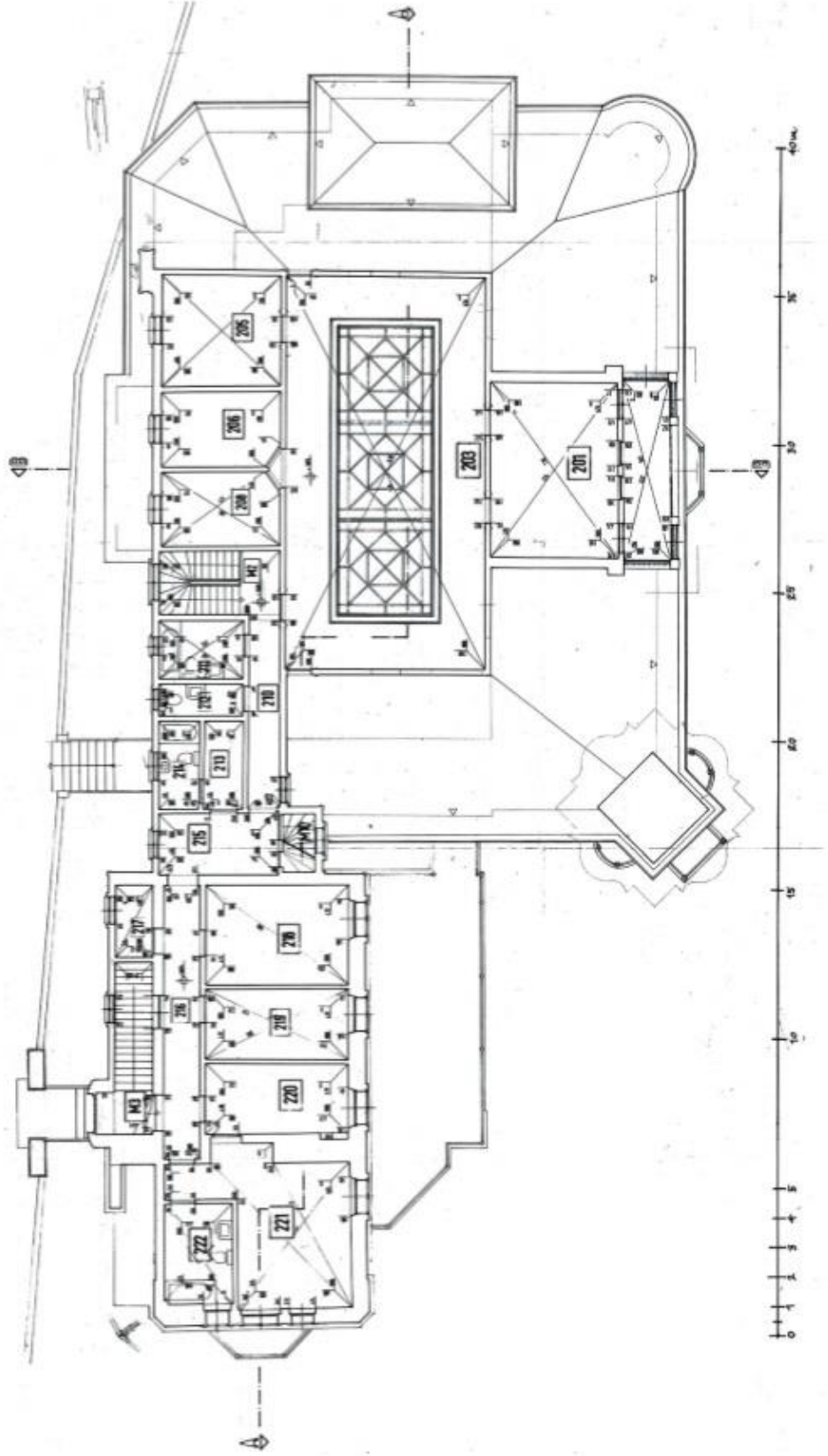
Resim 3.21 Huber Köşkü iç mekan(Tarabya'nın Değişen Yüzü, 2014)

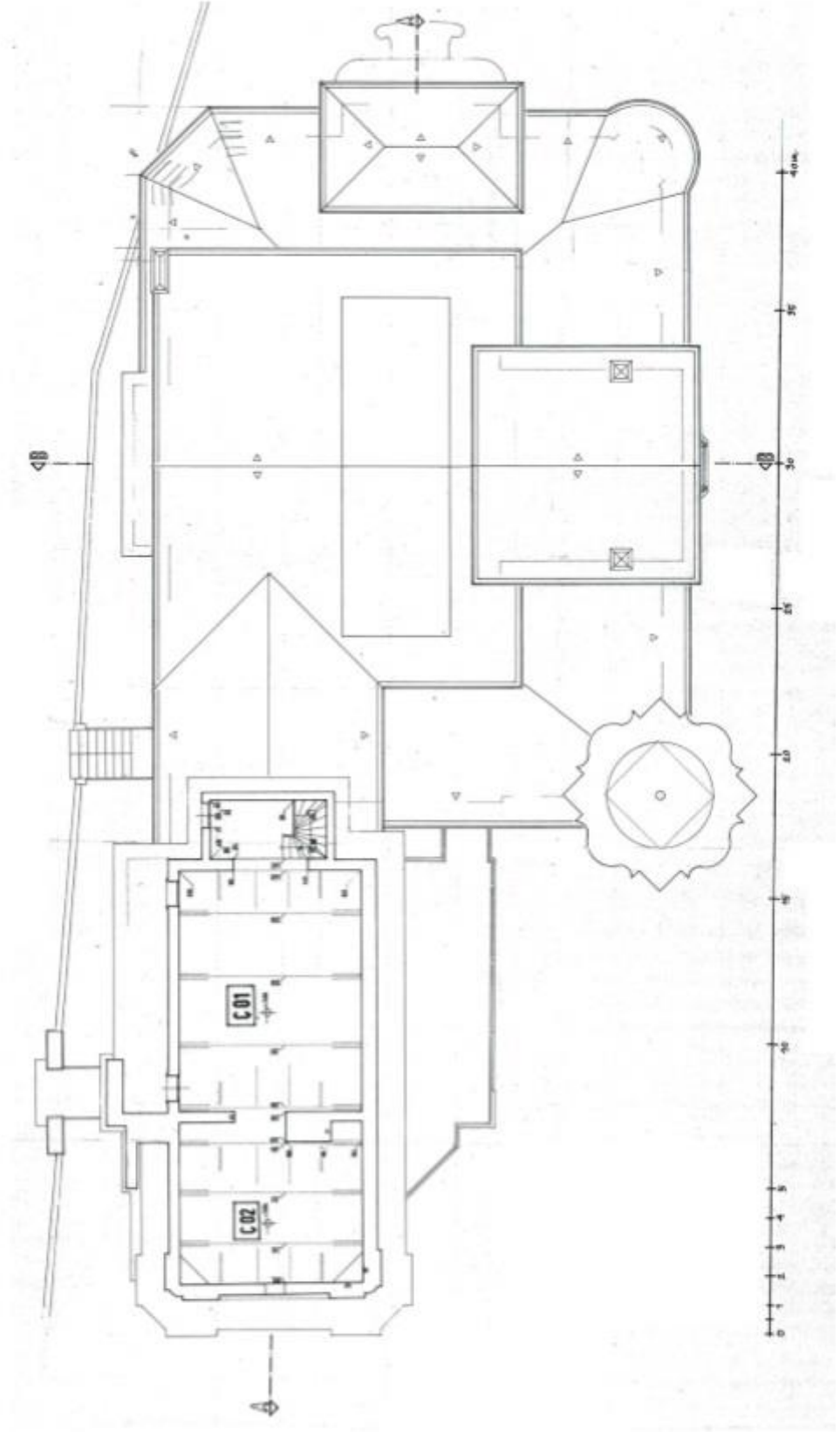
Şekil 3.19 Huber Köşkü Zemin Kat Planı (Eroğlu, 2012)

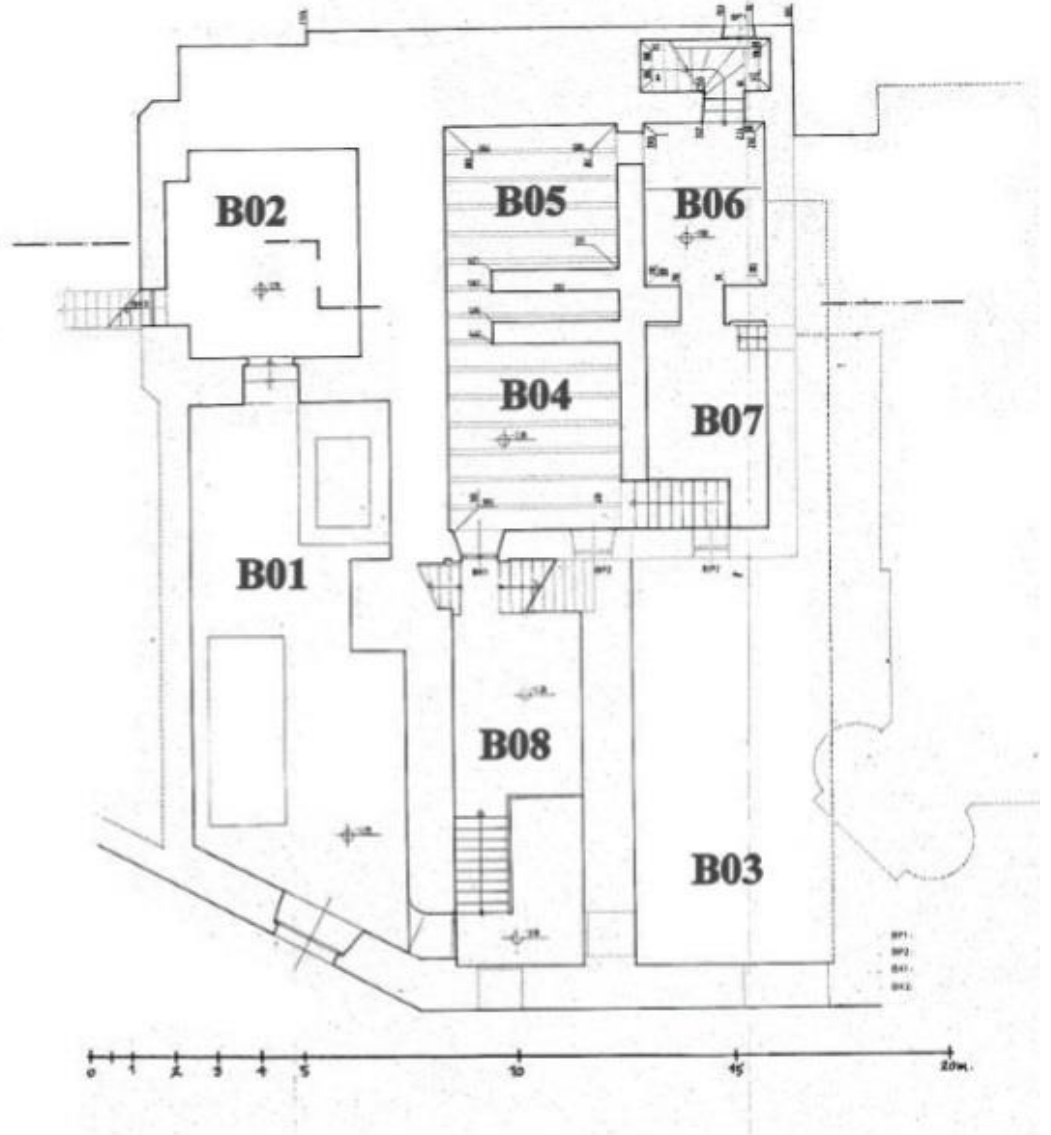
Şekil 3.20 Huber Köşkü Birinci Kat Planı (Eroğlu, 2012)

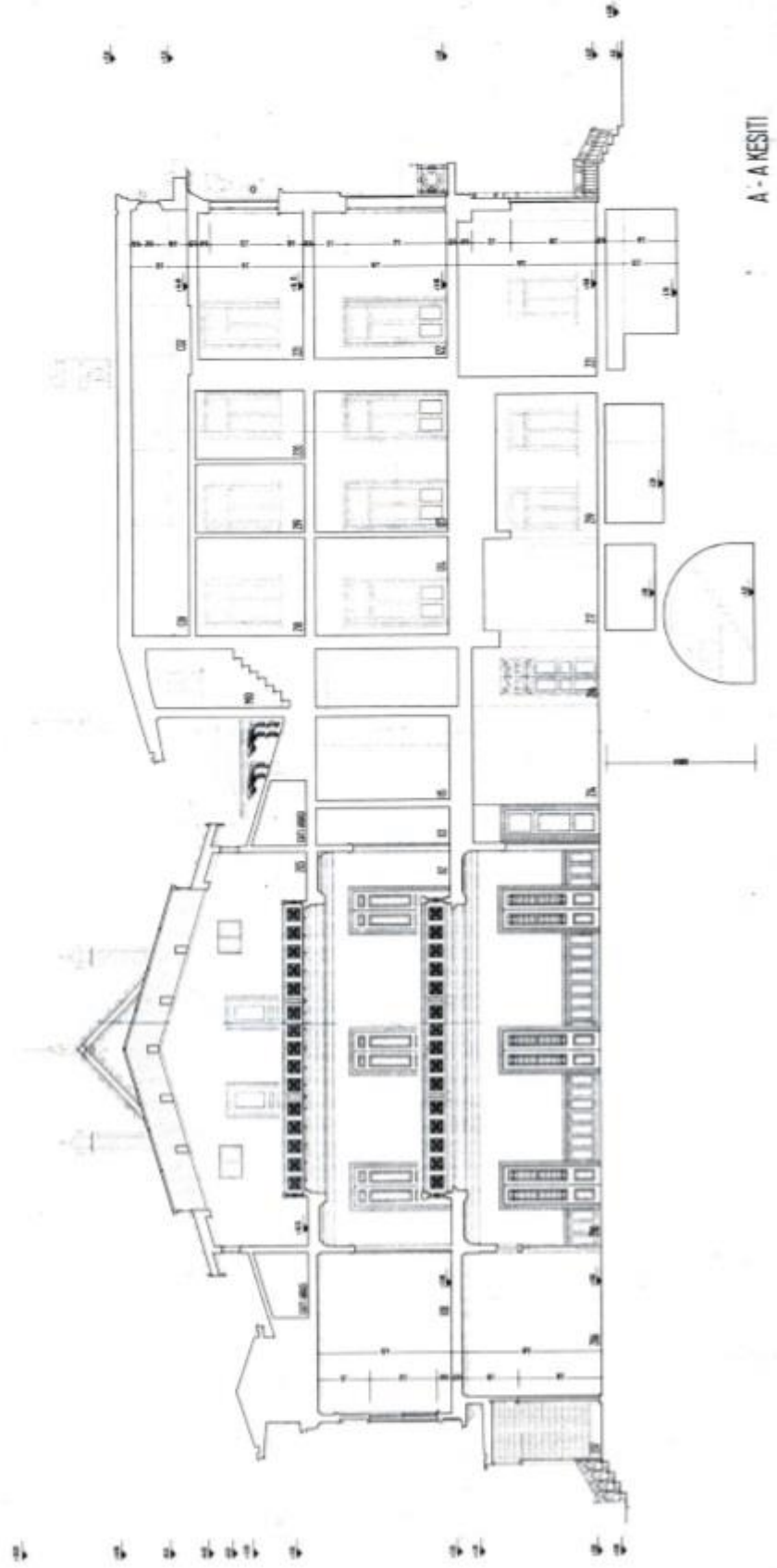
Şekil 3.21 Huber Köşkü İkinci Kat Planı (Eroğlu, 2012)

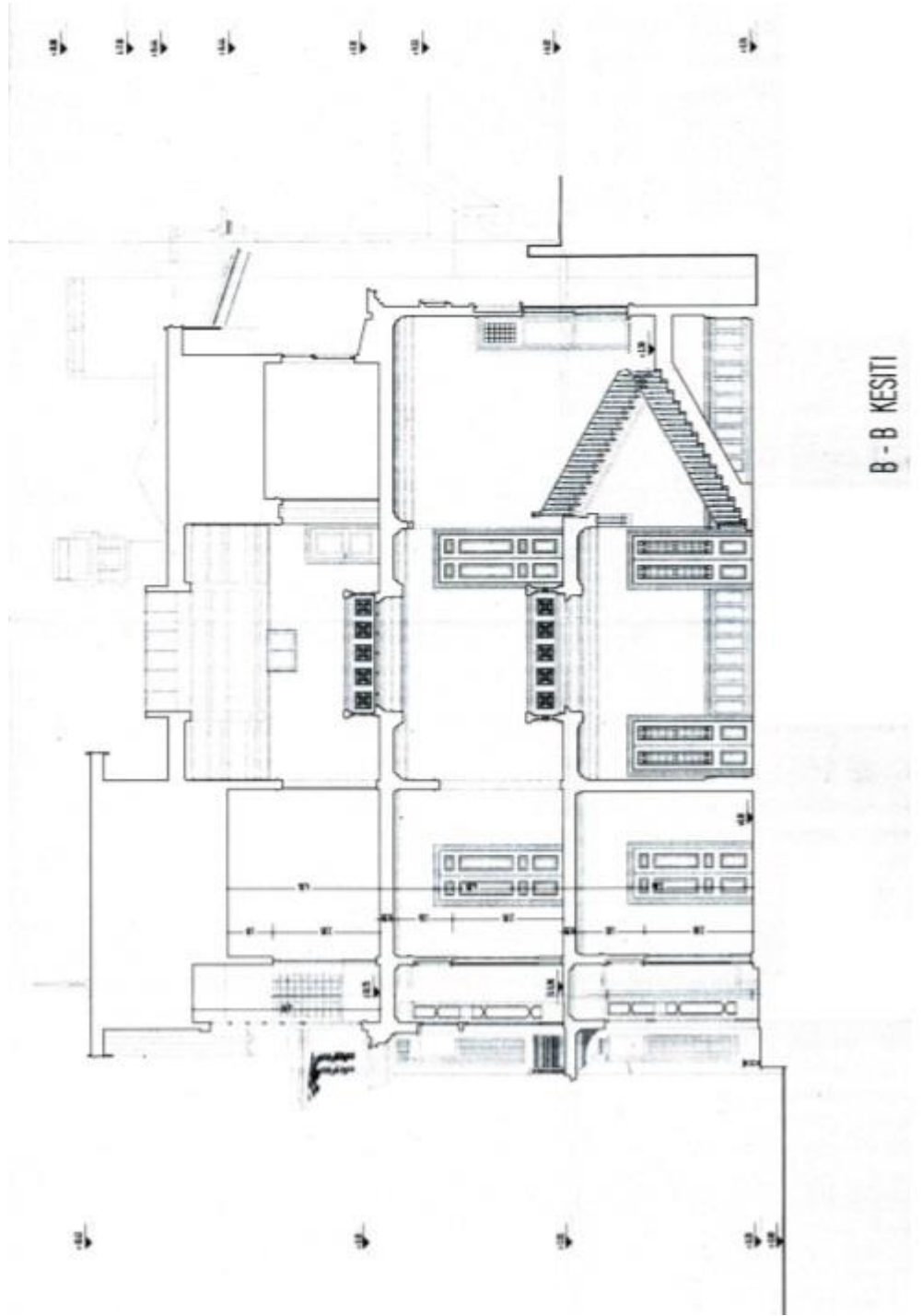
Şekil 3.22 Huber Köşkü Çatı Kat Planı (Eroğlu, 2012)

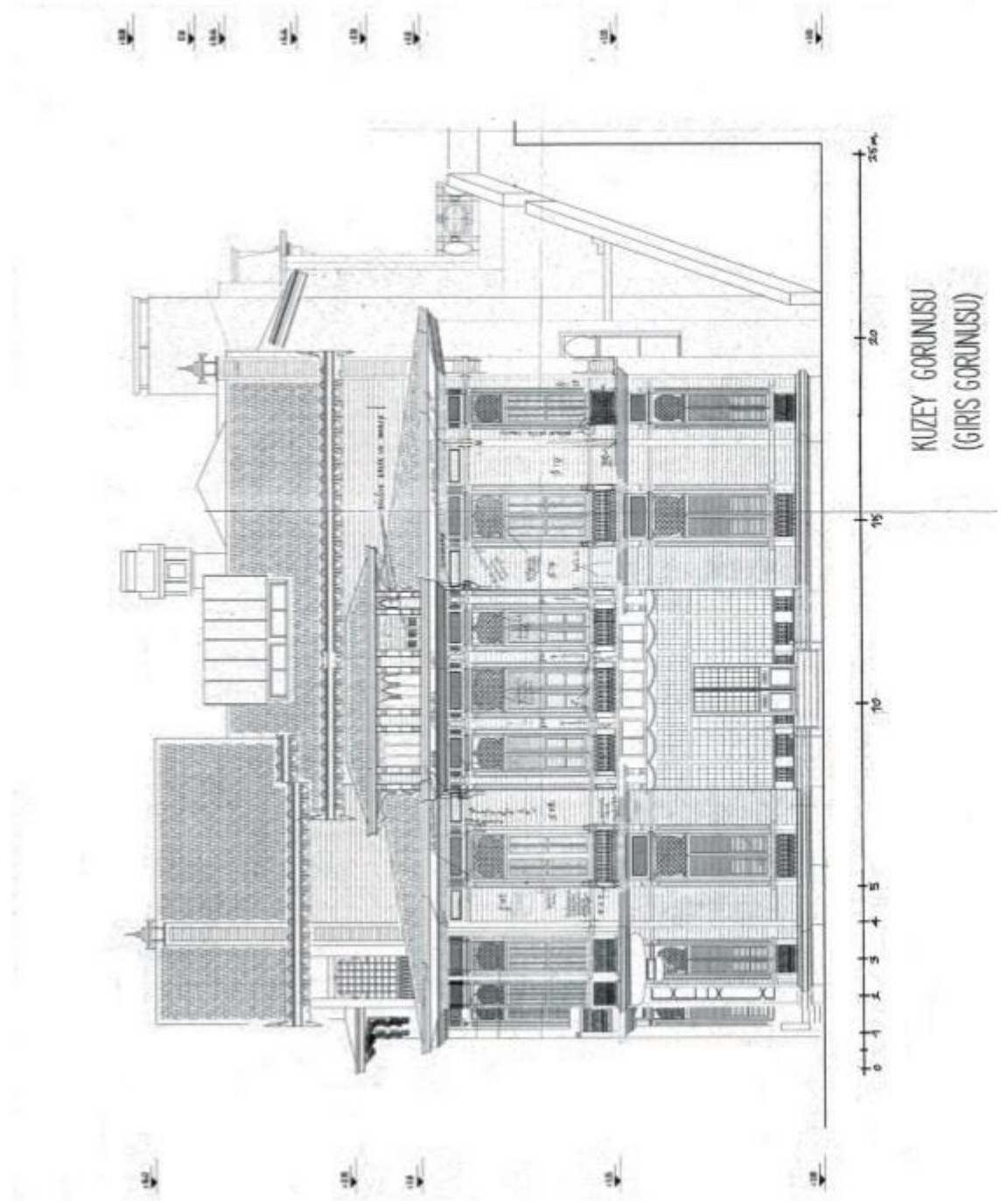
Şekil 3.23 Huber Köşkü Bodrum Kat Planı (Eroğlu, 2012)

Şekil 3.24 Huber Köşkü A-A Kesiti (Eroğlu, 2012)

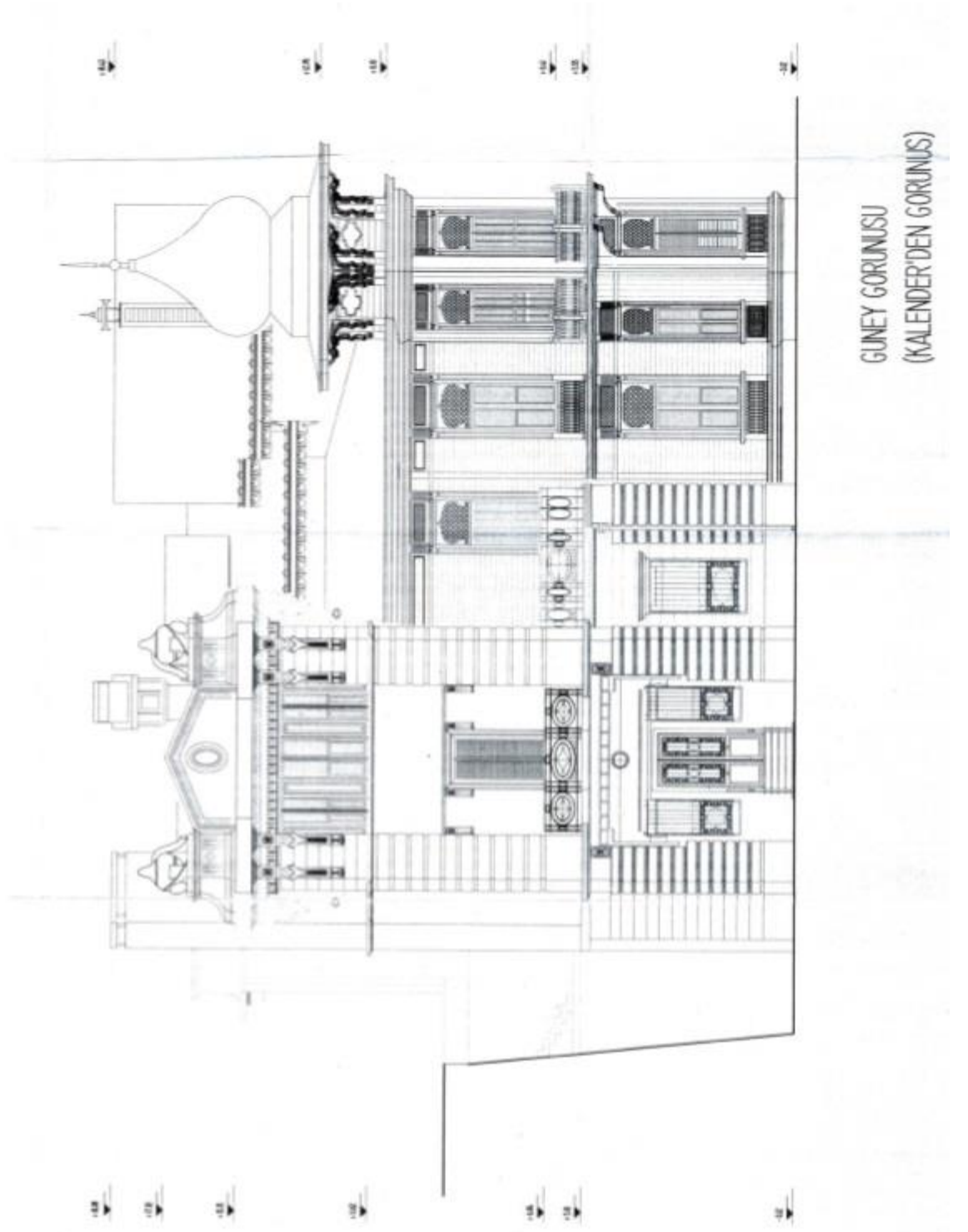
Şekil 3.25 Huber Köşkü B- Kesiti (Eroğlu, 2012)

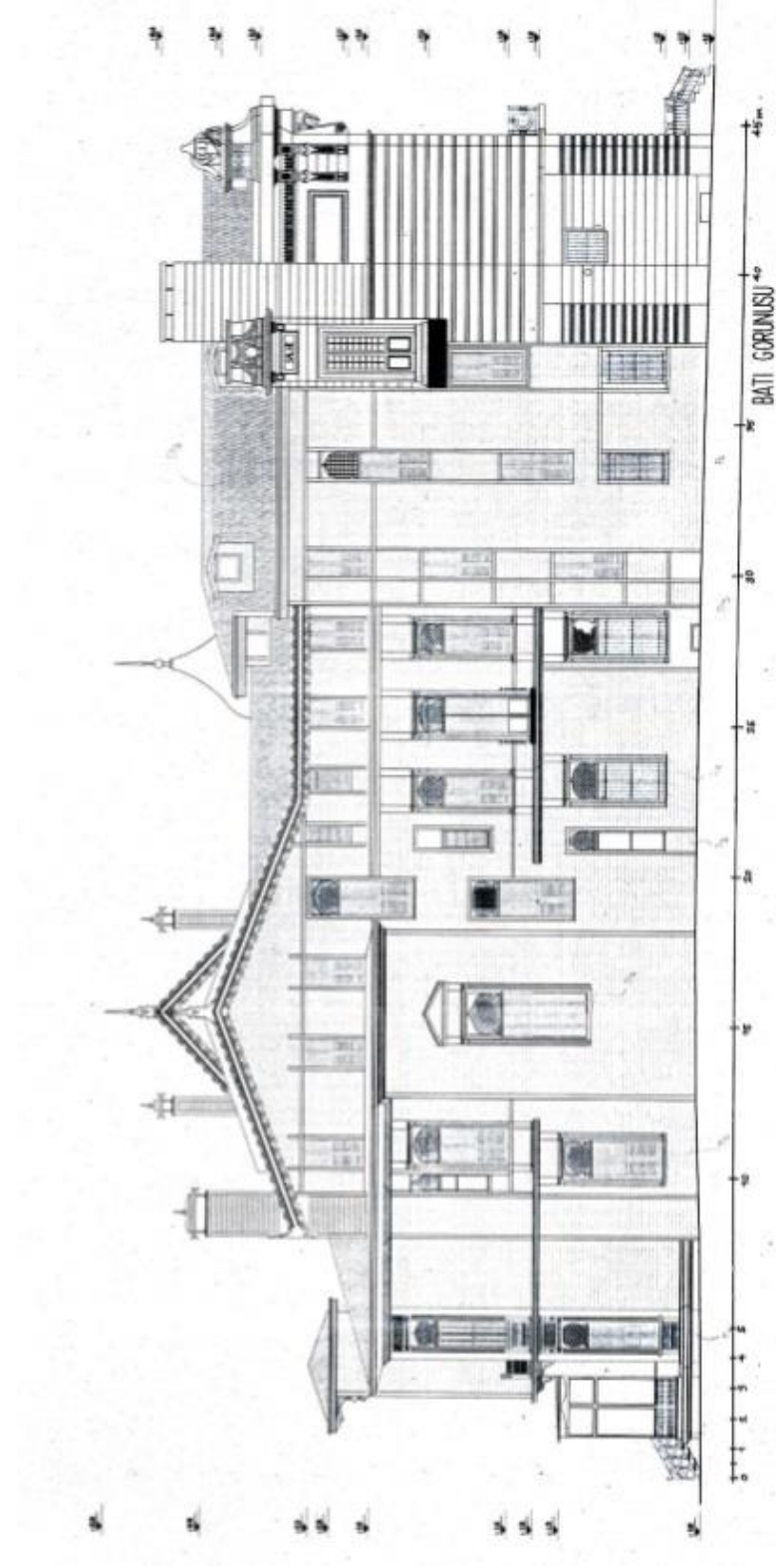
Şekil 3.26 Huber Köşkü Kuzey Görünüş (Eroğlu, 2012)

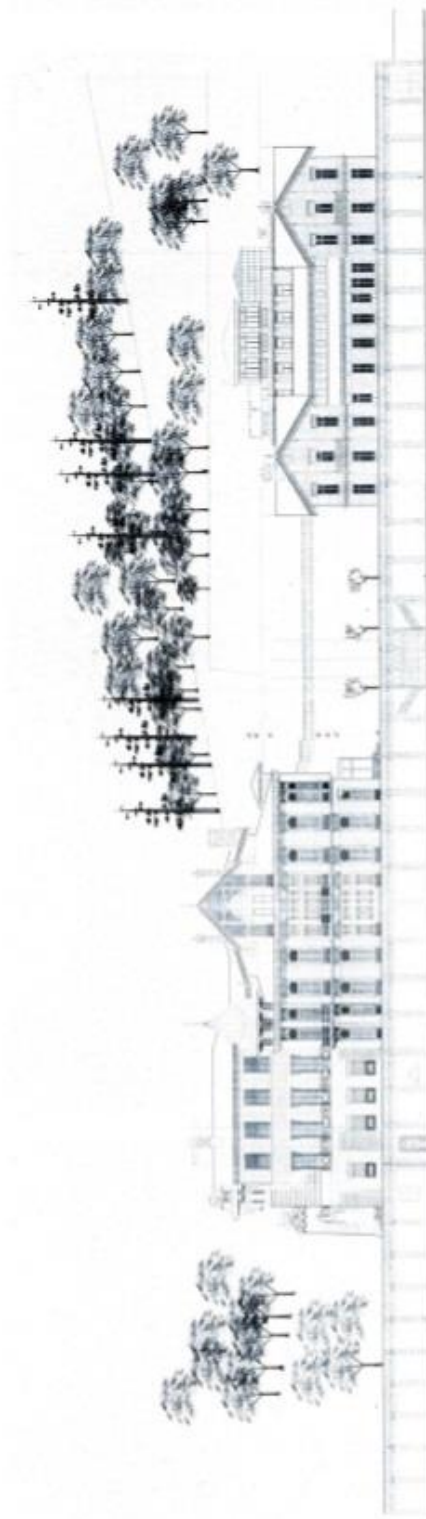
Şekil 3.27 Huber Köşkü Doğu Görünüş (Eroğlu, 2012)

Şekil 3.28 Huber Köşkü Güney Görünüş (Eroğlu, 2012)

Şekil 3.29 Huber Köşkü Batı Görünüşü (Eroğlu, 2012)

Şekil 3.30 Huber Köşkü deniz silueti (Eroğlu, 2012)

3.1.2. Faytonhane Yapısının Tarihi ve Mimarisi

Faytonhane yapısı İstanbul’ da Yeniköy-Tarabya sahil yolu üzerinde, Tarabya semti sınırları içerisinde 1065 ada 188 parselde bulunan Huber Köşkü olarak bilinen yapı grubunun içinde yer alır. Auguste Huber’ in eşi Bayan Huber’ in atlara olan sevgisinden ve bağlılığından burayı yaptırdığı ve koruda setler arası yapılan yollarda atları ile gezdiği bilinmektedir. Planda yaklaşık olarak 9.00 m x 25.50 m boyutlarında, genel olarak kontur ve gabarisinde bir değişiklik olmadan günümüze gelmiştir.

Genel itibariyle yüksek sağ ve sol bölümlerin ortasında diğerlerine göre daha alçak olarak inşa edilmiş bölümüyle üç kısımdan oluştuğu söylenebilir. Yapıya ana giriş güney cephededir. Özgün halinde bu cephe de yer alan iki kanatlı ahşap sürme kapı günümüzde yok olmuştur. İlk mekan arabaların ve atların bakımlarının yapıldığı geniş alandır. Burada bir tane de şömine bulunmaktadır. Bu alandan orta hole geçilmektedir. Burada doğu ve batı kısımlarında atların bölmeleri bulunmaktadır. Mimar Perpignani şartnamede belirtildiği şekilde sadece konstrüksiyon ile geniş hacimler oluşturmuş, Huber ailesinin Yeniköy’ de yer alan villalarından at bölmelerini sökerek burada montajını yapmıştır. At bölmelerinde sonra seyislere ait üç oda ile tuvalet ve mutfak mekanlarının bulunduğu bölüme gelinir. Bu koridor ön cephede bulunan var olan sürme kapı ile sonlanır. Birinci kata ulaşım orta koridor kısmının başında ve sonunda olan iki adet merdiven ile yapılır. Yapının birinci katında sol kulede beş oda ile bir tuvalet mekanı yer alır. Bu odaların seyis odaları olarak kullanıldığı düşünülmektedir. Üst setteki çamaşırhane binası şu anda Set köşkü olarak kullanılan misafirhaneye geçiş demir merdivenle bu alandan ulaşır.

Sağ kulede iki adet büyük saman deposu, seyis odası ve tuvalet mekanları yer alır. İki kulenin ortasında at bölmelerinin bulunduğu mekanın üzerinde batı cidarında 5 adet küçük oda yer alır. Koridor kısmı galerilidir yalnız küçük odalara ulaşım sağlanması için 75 cm genişliğinde geçiş yolu bırakılmıştır. Sağ ve sol kule bu alandan tek kanatlı sürme kapı ile ayrılmaktadır. Yapının çatı eğimi sebebiyle yüksek olan çatı araları depo hacmi olarak kullanılmıştır.

Yapının ilk döneminde zemin kat kotunda cephede at bölmelerinin olduğu orta aksta pencere bulunmadığı, sağır cephe olduğu fotoğraflarla tespit edilmiştir.

Yapıda sonraki dönemlerde restorasyon uygulaması esnasında zemin kattaki at bölmeleri kapatılarak oda olarak yapılmış ve galeri kapatılarak bugünkü durumuna gelmiştir. Faytonhane binası şu anda mevcut hali ile durmaktadır. 11. Cumhurbaşkanı Sn: Abdullah Gül döneminde hazırlanan restorasyon projesine göre bu yapı için sanat merkezi ve galeri fonksiyonu düşünülmüştür.

Resim 3.22 Faytonhane (Cumhurbaşkanlığı Arşiv)

Resim 3.23 Faytonhane mevcut durumu

3.1.3. Av Köşkü Yapısının Tarihi ve Mimarisi

T.C Cumhurbaşkanlığı Tarabya yerleşkesi içinde bulunan Av Köşkü ve Tarihi Sera Boğaziçi'nin Rumeli yakasında, Tarabya koyunun güneyinde, Yeniköy-Tarabya sahil yolunun üzerine kadar inen yaklaşık 64.000m² lik koruluk içinde yer alan Huber Köşkünün ek binalarındandır. Av köşkü binası 1902 tarihinde Fransız Mimar Antoine Perpignani tarafından inşa edilmiştir. Perpignani bu yapının inşaatı sırasında Auguste Huber'e 6 Mart 1902 tarihli bir yazışmasında şu şekilde bahsetmiştir;

Sayın Auguste Huber

Sevgili Beyefendi,

Tarabya' daki mülkünüz için tarafımdan talep etmiş olduğunuz ek işler ile ilgili keşif çalışmasını aşağıda bulabilirsiniz.

1- Üst terasın, tuvaletin bahçivan binasının mutfağının, büyük sarnıcın fazlasının ve seranın üç kök havuzuna bağlı 5 numaralı yapıstırıcı ile verniklenmiş çömlekten tahliye borusu

Her iki terasın dikey iç duvarlarına 15 metresi dökmeden olmak üzere 160 m boru

Bu borular mutfağın arkasındaki büyük atık su toplama merkezine bağlanacak

2- Seranın yapılması için sera alanında ve çevresinde toprağın düzleştirilmesi, istinat duvarlarının ve yeniden yapılan tüm duvarların doldurulması, menajın altındaki küçük terasın toprağının düzleştirilmesi, üstteki büyük terasta girişin döner bölümündeki toprağın kaldırılması⁸

2010-2011 yılında Süreyya Saruhan tarafından restore edilen Av köşkü bu süreçte dönemin saray mimarı olarak bilinen Raimond D'aranco tarafından Auguste Huber' e Av Köşkü niteliğinde yapılan bir köşk olarak düşünülüyordu. Ancak en son ulaşılan belgeler ışığında ve yukarıda örneğini verdiğim yazışmalarda anlaşılıyor ki bugün Cumhurbaşkanlığı misafirhanesi olarak kullanılan Av köşkü'nün ilk yapım amacı Auguste Huber' in bahçivani için yaptırdığı bir müstemilat binasıdır.

⁸ Bu belge TCCB köşk arşivlerinden "Huber Köşkü Belgeleri" adlı kitaptan alınmıştır.

Av köşkü yapısı 9.25 x 12.25 m ölçülerinde olup iki katlı bir yapıdır. Alt kat yığma kâgir olup sarnıç olarak inşa edilmiştir. Beden duvarları taş ve Osmanlı tuğlası ile örülmüştür. Bu katın bir tarafı toprağa gömülü, diğer üç tarafı serbest durumdadır. Serbest olan duvarlardan biri Güney Batı yönünde seraya komşudur. Sarnıç iki gözlü olup her göz bir tonozla örtülmüştür. Ayrıca bu iki gözü birbirine bağlayan kemerli iki geçit vardır. Sarnıca geçiş restorasyon projesinden önce üst kat giriş kısmının sağ tarafta ki odanın döşemesinde olan bir delikle sağlanmaktaydı.

Üst kat ise ahşap iskeletli bir yapıdır. İç duvarlar ahşap iskelet üzerine bağdadi ve sıvalı olup panjurlu giyotin doğramaları ve enli dış cephe kaplaması ile sarnıcın üzerine oturan klasik bir yapıdır. Restorasyon öncesi döşeme kaplamaları tonoz üstü dolguya oturan giriş, girişin solunda bulunan mutfak ve sağ tarafta olan wc karo siman, diğer hacimlerde ahşap ızgaralı ahşap tahtadır. Tavan ve çatı taşıyıcılarının tümü ahşaptır.

Yapının üst katına alt kat döşemesi seviyesi ile giriş seviyesi arasındaki taş bir istinat duvarının tutarak oluşturduğu bir setten girilmekte, bu sete, zemine oturan kâgir bir merdivenle çıkılmaktadır.

Resim 3.24 Av Köşkü restorasyon öncesi(Tarabya'nın Değişen Yüzü, 2014)

2010-2011 yılları arasında restore edilen Av köşkü için belirlenen fonksiyon Cumhurbaşkanlığı misafirhanesi olmasıydı. Bu yönde hazırlanan projede üst katta iki yatak odası bir ebeveyn banyo ve küçük bir tuvalet alt katta ise mutfak yemek odası ve sera içerisinde oturma alanlarından oluşmaktadır. Yapı projeye uygun restore edilerek yapının girişinde solda bulunan mutfak mekânı ebeveyn banyoya çevrilmiştir. Yine aynı şekilde girişin sağında bulunan oda alt kattaki eski sarnıç yeni fonksiyonu ile mutfak mekanına bağlamak amacı ile merdiven boşluğu için açılmıştır. Bu şekilde yapı birbirine bağlanmış olup katlar arası geçiş sağlanmıştır. Girişin karşısında bulunan iki yatak odası da yine aynı fonksiyonları ile kalmıştır. Alt katta ki sarnıç kısmı açılan merdiven ile birinci tonozu mutfak ikinci tonoz yemek odası olarak kullanılmıştır. İki tonozun arasında birbirine geçişi sağlayan kemerler sarnıcın Güney batısında bulunan duvara da açılarak sera ile bağlantı sağlanmıştır. Bu şekilde Av köşkü üst katı, alt kat sarnıç kısmı ve sera kısmı birbirine bağlanarak Cumhurbaşkanlığı makamının ve misafirlerinin kullanacağı uygun bir yapı haline gelmiştir.

Resim 3.25 Av Köşkü (Tarabya'nın Değişen Yüzü, 2014)

Resim 3.26 Av Köşkü (Tarabya'nın Değişen Yüzü, 2014)

Av köşkü yapısının Güney batısında bulunan ve yapının bir duvarına bağlı olan Sera yine aynı tarihlerde Antoine Perpignani tarafından inşa edilmiştir. Antonine Perpignani 6 Mart 1902 tarihli yazışmasında şu şekilde bahsediyor.

Sayın Auguste Huber

Sevgili Beyefendi,

Tarabya' daki mülkünüz için tarafımdan talep etmiş olduğunuz ek işler ile ilgili keşif çalışmasını aşağıda bulabilirsiniz.

1-.....

2-.....

3-Seranın tüm duvarlarının örülmesi, duvarlar 26 m' ye 7 m olacak, yüksekliği ise temel hariç zeminden 1m, aşağı kısmında ise temel dahi en az 2,5-3 m olacak. Bu duvarların dışı hidrolik kireç yapı harcı ile doldurulacak, giydirmesi daha sonra

*seranın cam demirlerinin takılmasını sağlayacak şekilde betondan yapılacak iç kısmında çeşitli ısıtma işleri sonradan yapılacağından, duvarlar sıvanmayacak.*⁹

Bu yazışmadan anlaşıldığı üzere Huber Köşkü yerleşkesi içerisinde bulunan Sera yapısı da Fransız Mimar Antoine Perpignani tarafından inşa edilmiştir.

Resim 3.27 Sera (Tarabya'nın Değişen Yüzü, 2014)

⁹ Bu belgeye TCCB köşk arşivlerinde ulaşılmıştır

Sera yapısı planda 6.30 x 25.20 boyutlarında olup taşıyıcı sistemi tamamen çelik profillerden inşa edilmiştir. Sera 2.50 m yüksekliğindeki düşey ayaklar üzerine oturtulmuş, merkezleri farklı iki çemberden oluşan sivri bir kemerdir. Yapının çelik konstrüksiyonu kagir temele oturmaktadır. Arazinin eğiminden dolayı da bu kagir temel en yüksek yerde 2m ulaşmış subasman duvarı görevini üstlenmektedir. Yapının Kuzey Doğusunda Av köşkünün sarnıç kısmının kagir duvarı bulunmaktadır.

Seranın taşıyıcı çerçeveleri 1.5 m aralıklı olup araları cam örtüyü taşıyacak şekilde ince ve küçük kesitli çelik profillerle bölünmüştür. Ayrıca seranın içerisi üç bölümden oluşup enine stabilizesini yan çerçeveler ve iki enine ara bölme sağlamaktadır. Restorasyon öncesi döşeme kısmen beton olup orta bölümde süs havuzu, sol kısımda sera kullanım elemanları, tuğla ayaklara oturan saksı yerleştirmeye uygun, kademeli özgün bir çelik tribün bulunmaktaydı. Fakat restorasyon sonrası Sera için bir kış bahçesi fonksiyonu uygun görülmüştür. Bu süreçte seranın orta kısmında ki havuz muhafaza edilmiş zemin kaplamaları harman tuğla ile değiştirilmiştir.

Ayrıca içerinin kullanım amacına uygun mobilyalar ile misafir ağırlanabilecek bir mekân haline getirilmiştir. Mekanın orta kısmı havuzlu oturma bölümü sağ kısım şömineli Cumhurbaşkanı makamının kullanması için ufak bir çalışma bölümü sol kısım ise kalabalık sohbetlerin yapılabileceği büyük bir salon olarak tasarlanmıştır. Ve halen bu şekilde kullanılmaya devam edilmektedir.

Resim 3.28 Sera (Tarabya'nın Değişen yüzü, 2014)

3.1.4. Set Köşkü Yapısının Tarihi ve Mimarisi

Set Köşkü İstanbul’ da Yeniköy-Tarabya sahil yolu üzerinde, Tarabya semti sınırları içerisinde 1065 ada 188 parselde bulunan Huber Köşkü olarak bilinen yapı grubunun içinde yer alır. Sahile paralel 7 m yüksekliğindeki ilk set üzerine inşa edilmiş olan köşk Set köşkü olarak isimlendirilmiştir. Fakat yapı Huber Köşkü’nün çamaşırhane ve elektrik aksamalarının konulacağı müstemilat binası olarak yapılmıştır. Huber Köşkü ilk dönem mimarı Antonie Perpignani August Huber’ e bir yazışmasında Set Köşkü’ den şu şekilde bahsediyor.

“ İstanbul, 26
Şubat 1903

Sayın Auguste Huber,

Sevgili Beyefendi,

İçinde bir çamaşır odası, ütü odası ve elektrik tesisatı için gerekli konumları barındıracak bir binanın inşaatı ile ilgili benden istemiş olduğunuz plan ve cepheleri size takdim etmekten onur duymaktayım. Birinci katta, iki büyük açık teras ile bir adet üstü kapalı ve etrafı cam ile çevrili kurutma alanı yer alacak.

Bu çalışmayı size gecikmeli sunmamın sebebi, sizin için hazırladığım fiyat teklifin, sonrasında tam ederi yansıttığını anladığım maliyet fiyatı baştan abartılı geldiğinden birçok kez gözden geçirmek zorunda kalmam.

İnşaatın işleyiş biçimini anlatmama izin veriniz.” Antonie Perpignani bu belgede Set Köşkü için düşündüğü projeyi ve inşaat sürecini anlatmıştır. İlerleyen tarihlerde ise Antonie Perpignani Auguste Huber’ e bir fatura gönderiyor.

25

Mayıs 1903

Sayın August Huber

Sevgili Beyefendi,

Tarafınıza aşağıda detayları yer alan iki adet fatura sunmama izin verin:

- 1- Tarabya’ daki mülkünüzde Temmuz 1902’ den bu son günlere kadar deva meden işler ile ilgili fatura,*

2- İçinde çamaşır odası, ütü odası ve elektrik entalasyonunun gerçekleştirilmesini sağlayacak mekânın yer aldığı, masrafları bana ait yeni bina ile ilgili fatura.

Bu belgeden çamaşırhane binasının Antonie Perpignani tarafından 1903 tarihlerinde tamamlandığı düşünülmektedir.

Resim 3.29 Set Köşkü Restorasyon öncesi

Resim 3.30 Set Köşkü Mevcut Hali

Resim 3.31 Set Köşkü Öncesi ve Mevcut Hali

Set Köşkü Zemin+1 katlı dikdörtgen planlı bir yapı olarak tasarlanmıştır. Tüm döşemeler karo siman kaplı olup tavanlar volta döşemedir. Fakat bazı mekânlarda volta döşemeler pasalı ahşap tavan döşemesi ile kapatılmıştır. Zemin kat duvarları harman tuğla ile örülmüştür yer yer delikli tuğla kullanılmıştır. Bu detaydan anlaşıldığına göre yapıya sonradan çeşitli eklenmeler yapılmıştır. Kuzey, güney ve batı cephelerinde birer adet giriş kapıları bulunan yapının zemin katı kagir birinci katı ahşap karkastır.

Ana kütlede üstte ahşap eliböğründelerle desteklenmiş üzeri kurşun kaplı olduğu anlaşılan ahşap saçakla sonlanan kat silmesi bulunmaktadır. Zemin kata giriş, güney ve batı cephelerindeki kapılardan sağlanmaktadır. Bu katta 9 adet mekan bulunmaktadır. Mekanların birinde beton bir tezgah bulunmaktadır. Bu çalışmaya konu olan belgelere ulaşılmadan önce bu beton tezgah ve yine yapının içinde bulunan betondan dökme yalakalarla bu yapının müstemilat için yapılmış olduğunu düşünülüyordu. Fakat belgelerle bu düşüncenin doğru olduğuna varıldı.

Yapının ilk ana girişinde sonra gelen mekandan 17 basamak ile üst kata çıkılıyor. Birinci kat ahşap ve camekan birimlerden oluşmuştur. Merdivenin çıktığı alan ve iki yanında camekan teraslardan oluşan birinci kat oldukça ferahdır. Bunun nedeni terasların çatıları dahil tüm yüzeylerinin cam olması ve orta birimin denizlik kotu üzerinin 4 tarafının da doğramalarla bitmiş olup hiç duvar olmamasıdır. Set köşkünün konumlandırılması sahilden bakıldığı zaman Faytonhane yapısının tam ortasına denk gelmektedir. Bu şekilde incelendiği zaman üç yapıda düşünülerek hiçbiri birbirinin manzarasını kesmeyecek şekilde konumlandırılmıştır. Ayrıca Set Köşkü Faytonhane binasının birinci kattaki arka çıkış kapısından bir merdiven ile birbirine bağlanmıştır.

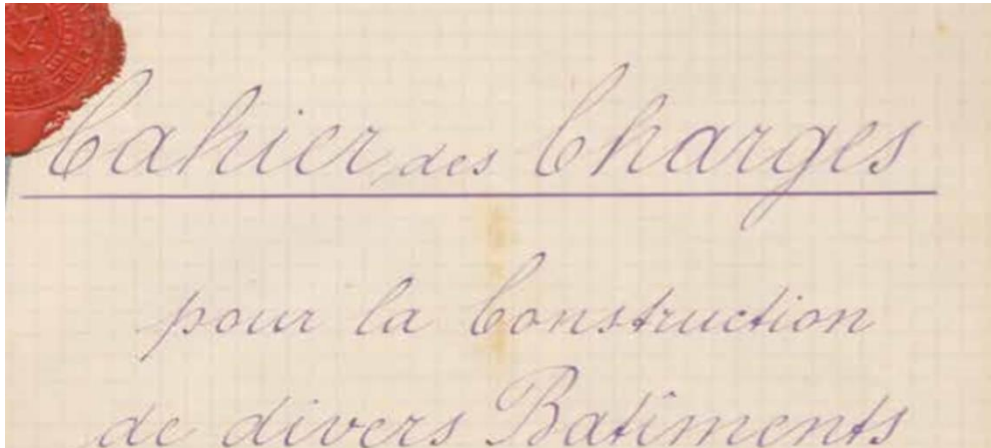
Set Köşkü günümüzde Cumhurbaşkanlığı misafirhanesi olarak kullanılması düşünülmektedir. Uygulanan restorasyon projesi kapsamında mekana bir adet mutfak ve iki adet tuvalet kazandırılmıştır. İlk giriş mekanı toplanma ve bekleme mekanı olarak düşünülmüş merdivenin bulunduğu mekan geçiş holü ve arkasındaki mekanlar servis alanları tuvaletler, mutfak için ayrılmıştır. Merdivenin olduğu mekandan üst kata çıkıldığında ana mekan oturma ve dinlenme alanı olarak düşünülmüştür. Bu ana mekanın iki yanındaki teraslar da camekanla kapatılarak yemek ve çay alanı olarak fonksiyonlandırılmıştır.

4. HUBER KÖŞKÜ BELGELERİNİN İNCELENMESİ

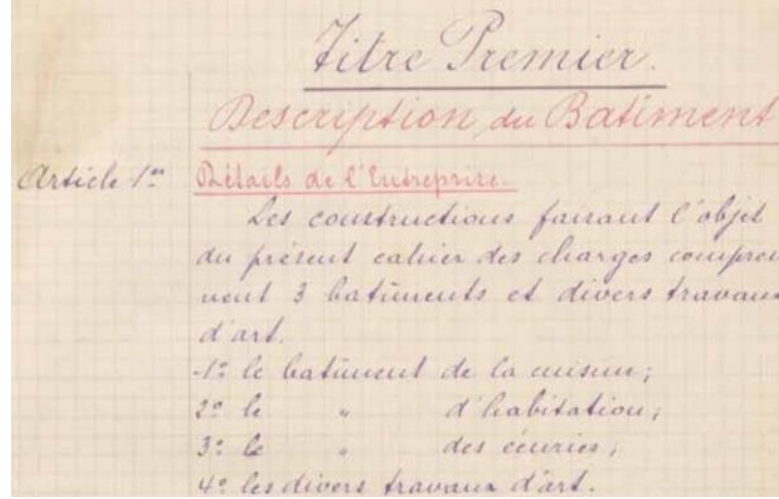
Bu çalışmanın ana temasını oluşturan belgeler Huber Köşkü ve çevresindeki yapılar hakkında bilgi vermektedir. Yapım tarihleri, mimarı, inşaat koşulları, seçilen malzemeler, yapılan harcamalar ve Auguste Huber' in isteklerini bu belgelerden öğrenmekteyiz. Beyazıt'ta bir sahaf tarafından 20 yıl kadar korunan bu belgeler 2014 yılında Cumhurbaşkanlığı Sanat Danışmanlığı tarafından alınarak köşk arşivlerinde korunmaktadır.

Belgeler 6 konu başlığı içerisinde "Huber Köşkü Belgeleri" adlı kitapta toplanmıştır. İnşaat şartnamesi, inşaat kontratı, alındı belgeleri, masraf belgeleri, yazışmalar ve diğer belgeler adı altında incelenmiştir. Bu bölümde kitapta yer alan 6 konu başlığı içerisinde izin verilen ölçüde pasajlar sunularak binanın yapım tarihindeki durumu ile mevcut durumu görsellerle desteklenerek karşılaştırılacaktır.

4.1. İnşaat İşleri Belgelerinin İncelenmesi

Şekil 4.31 Huber köşkü İnşaat Şartnamesi (Huber Köşkü Belgeleri sf:9)

Şekil 4.32 Huber köşkü İnşaat Şartnamesi-1 (Huber Köşkü Belgeleri sf:10)

“Birinci Bölüm

Binanın Tanımı

Madde 1. İşin detayları İşbu şartnameye konu olan inşaat işleri üç bina ve çeşitli sanat işlerini kapsar. 1 - Mutfak binası

2 - Konut binası

3 - Ahır binası

4 - Çeşitli sanat işleri

Madde 2. Mutfak binası

Bu bina; 1 - Yarı bodrum kat 2 - Zemin kat 3 - Birinci kattan oluşur.

1 - Yarı bodrum kat

Bu kat, dışı granit kaldırım taşı ile giydirilmiş taş ve tuğla duvarlar ile yapılacak. Bu bodrum katında mahzenler olacak. Bu katın altında mevcut kayıkhanenin uzantısına dahil olan ve İngiliz betonu ile hazırlanmış taştan merdivenden ulaşılan şarap mahzeni olacak”(Huber Köşkü Belgeleri,2014:11).

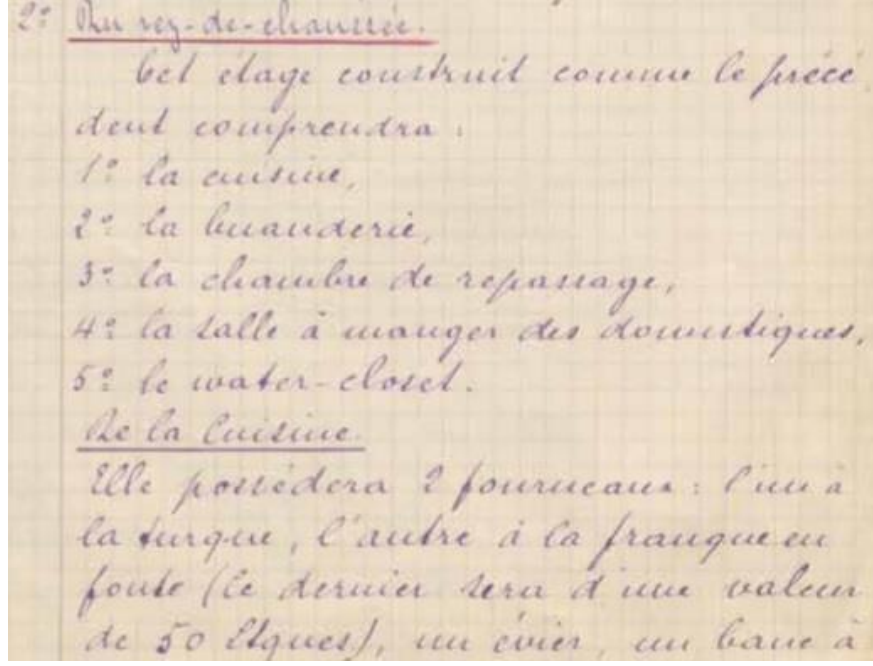
Bu belgeden anlaşıldığı üzere Huber Köşkü'nün mutfak binası, konut binası ve ahır binası Antonie Perpignani tarafından yapılmıştır. Yarı bodrum katta bahsedilen mahzenler hala bulunmakta ve aynı şekilde merdivenlerle ulaşılmaktadır. Fakat bahsedilen kayıkhanesi şu anda bulunmamaktadır. Bknz. Resim 32, Resim 33.

Resim 4.32 Huber Köşkü mutfak ve konut binası (İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Albümü)

Resim 4.33 Huber Köşkü Şarap mahzenine inen merdivenler

Şekil 4.33 Huber köşkü İnşaat Şartnamesi-2 (Huber Köşkü Belgeleri sf:12)

“2 - Zemin kat

Bu kat da bir önceki gibi inşa edilecek ve aşağıdaki bölümleri içerecek:

1- mutfak

2- çamaşır odası

3- ütü odası

4- hizmetlilerin yemek odası

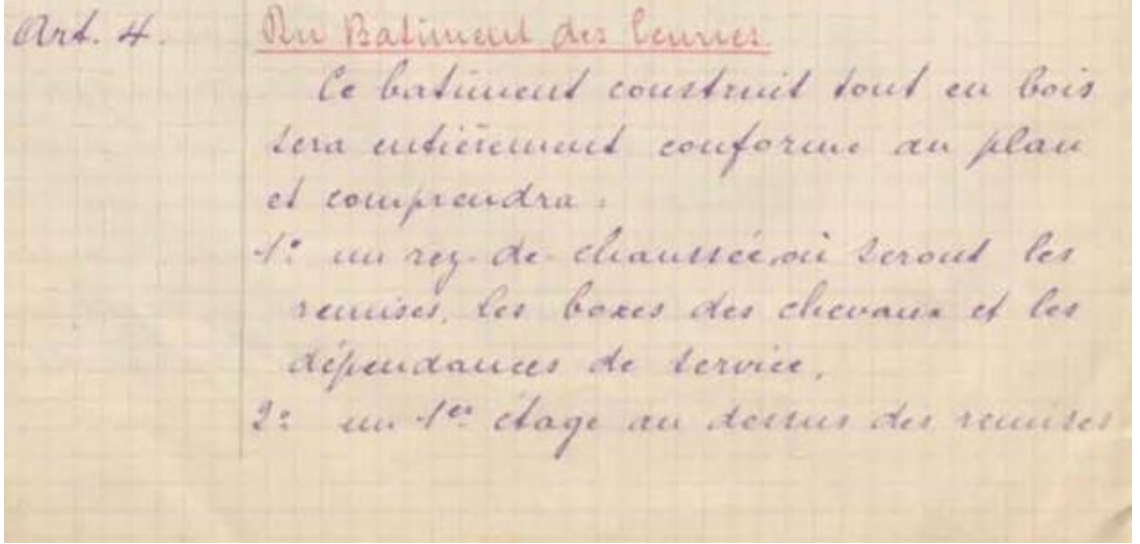
5- tuvalet

Mutfak: Mutfakta, bir tanesi Türk usulü diğeri Fransız usulü iki ocak (bu ocak 50 Türk lirası değerinde olacak), bir evye, kesim kolu, tezgah ve raflar olacak. Mutfağın duvarları tavana kadar beyaz fayans ile kaplı olacak” (Huber Köşkü Belgeleri, 2014:12).

Bu belgede bahsedilen mekanlar hizmetliler için servis amaçlı inşa edilmiştir. Ana girişin arka kısmında, sahil tarafından bakıldığı zaman sol tarafta bulunmaktadır. Belgede özel olarak bahsedilen mutfak ise maalesef günümüze ulaşamamıştır. 1986 yılında yapılan restorasyonda mutfak özgünlüğünü kaybetmiştir. Belgede bahsedilen Türk usulü ve Fransız usulü ocaklarda muhtemelen o restorasyon sırasında yok olmuştur. Bknz. Resim 34.

Resim 4.34 Huber Köşkü mutfağı

Şekil 4.34 Huber köşkü İnşaat Şartnamesi-3 (Huber Köşkü Belgeleri sf:20)

“Madde 4: Ahır Binası

Bu bina planına uygun olarak ahşap inşa edilecektir.

1 - Atlar ve bakıcılarının, at bölmelerinin ve bakıcıların banyolu yatak odalarının bulunduğu giriş katı.

2 - Yatak odaları ve bir tuvaletin yer aldığı at ve bakıcıların kaldığı bölümün üzerinde birinci kat ile bir yatak odası ve iki büyük kuru ot ve saman deposunun olduğu at bakıcılarının odasının üstünde diğer birinci kat.

Katların yüksekliği

Atlar ve bakıcılarının bölümü ile bakıcıların banyolu yatak odalarının bulunduğu bölümün yüksekliği 3,60 m. Ahırın at bölmeleri dahil yüksekliği 4 m. Birinci katın yüksekliği 3,50 m” (Huber Köşkü Belgeleri,2014:20).

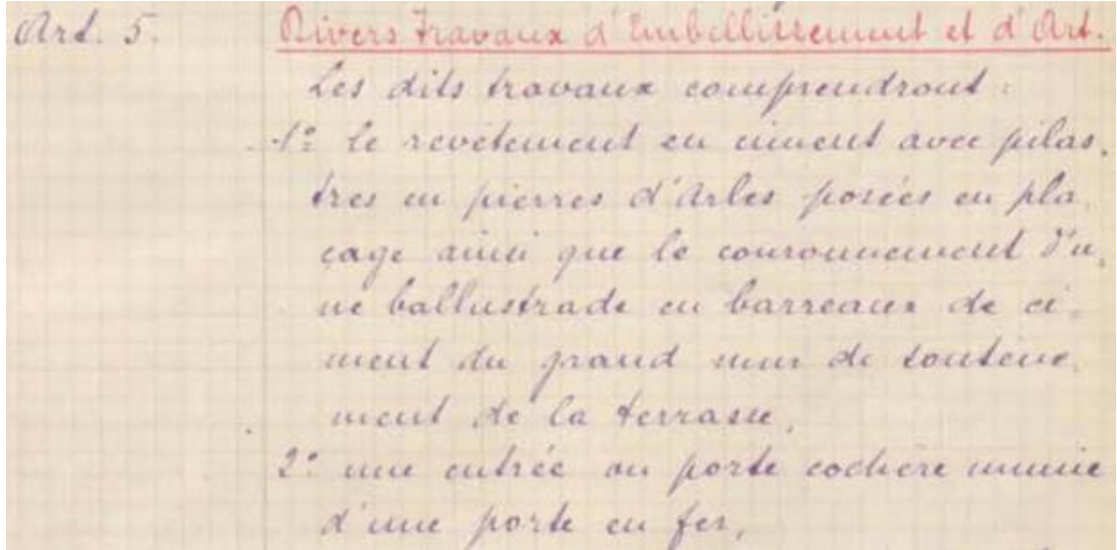
Belgede bahsi geçen ahır binası Faytonhane olarak adlandırılan yapıdır. Yapı günümüze çok değişikliğe uğramadan gelmiştir. Bknz. Resim 35, Resim 36.

Resim 4.35 Faytonhane

Resim 4.36 Faytonhane iç mekan

Şekil 4.35 Huber Köşkü İnşaat Şartnamesi-4 (Huber Köşkü Belgeleri sf:22)

“Madde 5: Çeşitli süsleme ve sanat işleri

Söz konusu işler;

1 - Cephe kaplama beton, durma ayaklı Arles taşı döşenmiş terasın büyük yükselme duvarı trabzanının beton parmaklıklar ile kaplanması

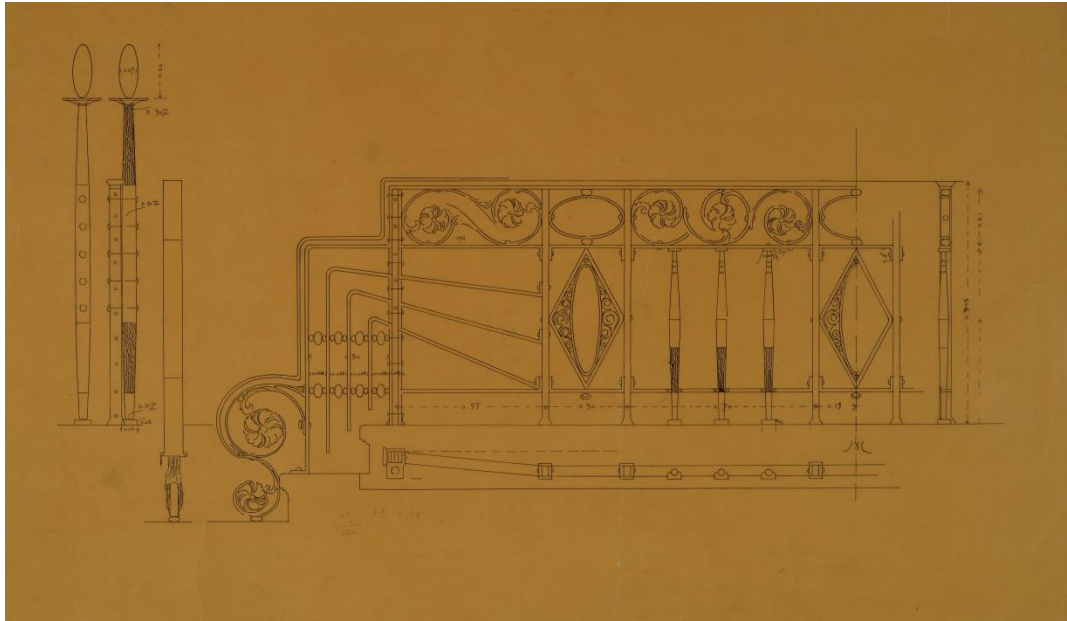
2 - At arabası girişinin demir kapıdan olması

3 - Bir diğer giriş, teras duvarının ortasında bulunan ve 3 parmaklıklı panelleri ile şeref kapısı: Ortadaki panel demirden çift kapı, sağ ve sol tarafta duran diğer iki panelden sol taraftaki parmaklık açılarak normal kapı olacak, sağda kalan ise sabit duracak” (Huber Köşkü Belgeleri,2014:22).

Belgede anlatılan süsleme sanat işleri çok sınırlıdır. Huber Köşkü’nde bulunan özel süslemeler, floral desenli ferforje parmaklıklar Raimondo D’Aronco tarafından yapılmıştır. Madde 1 de bahsedilen cephe sahil duvarlarının cephesidir. Üzerinde çok sayıda boya katmanları olduğu için Arles taşı görülmemektedir. Fakat bazı yerlerde ki boya dökülmelerinden anlaşıldığı üzere boyama taşlara zarar vermeden sadece üzerleri kaplanmıştır. Ayrıca beton korkuluklar mevcutta sahil kısmındaki duvarın üzerinde hala korunmaktadır. Ahır binasının girişinde at arabalarının kullanması için yapılan kapıda günümüze ulaşamayan parçalar arasındadır. Eski fotoğraflarda görülen kapı yüksek ihtimal ile 1986 yılındaki restorasyonda değişmiştir. 3. Maddede anlatılan giriş ise korunarak günümüze gelmiştir. Bknz. Resim 37, Şekil 35, Resim 38, Resim 39.

Resim 4.37 Huber Köşkü parmaklık

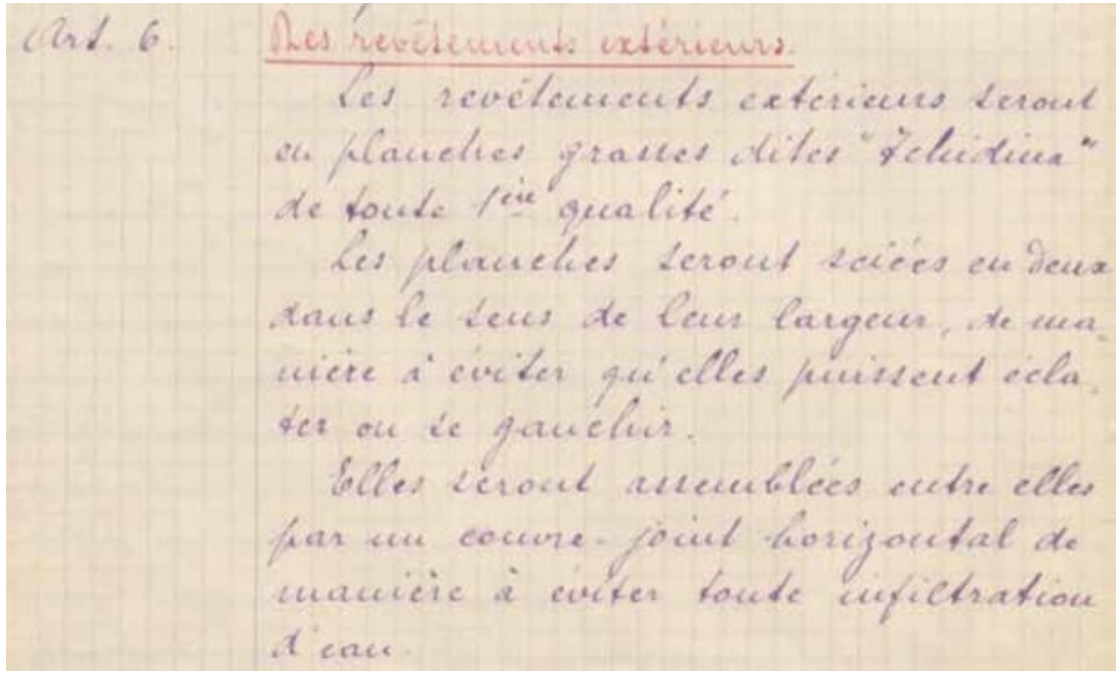
Şekil 4.36 Huber Köşkü D' Aronco parmaklık eskizi (Cumhurbaşkanlığı Arşiv)

Resim 4.38 Huber Köşkü sahil duvarları

Resim 4.39 Faytonhane yapısının orijinal kapısı (Cumhurbaşkanlığı fotoğraf arşivi)

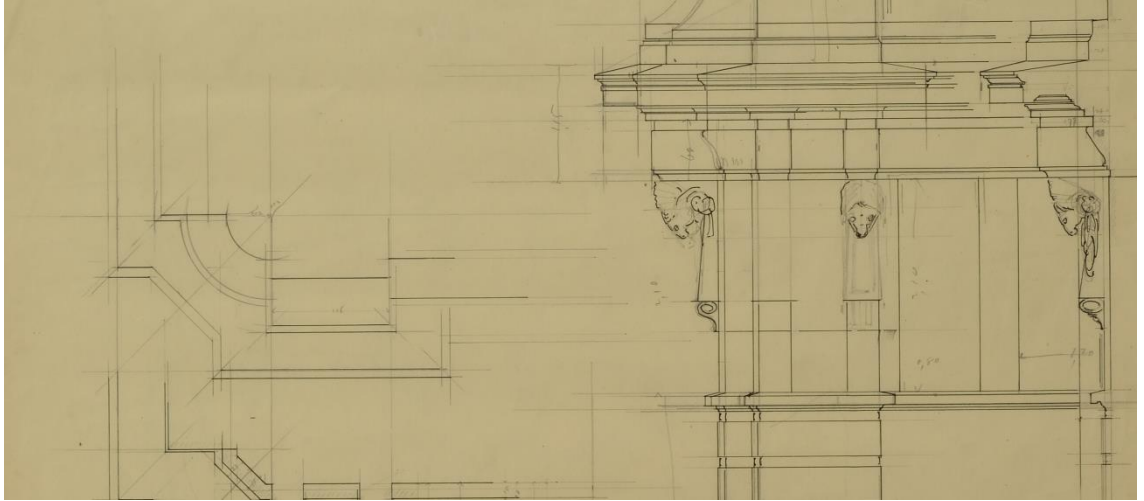
Şekil 4.37 Huber Köşkü İnşaat Şartnamesi-5 (Huber Köşkü Belgeleri sf:32)

“Madde 6: Dış cephe kaplama

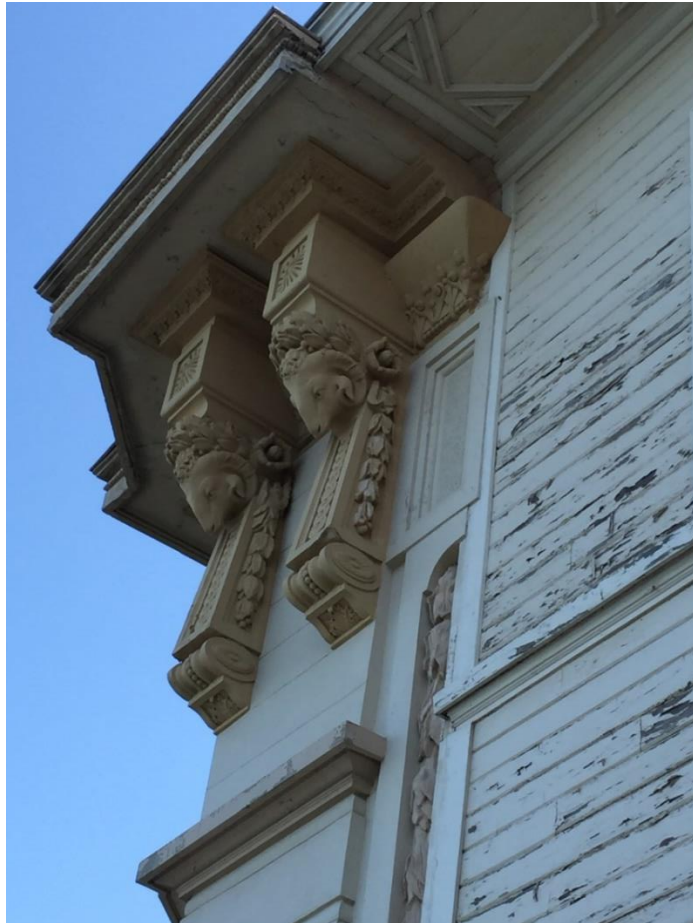
Dış cephe kaplama, birinci kalite “Ichidina” yağlı levhalardan yapılacak. Levhalar çatlamaması ya da eğilmemesi için enlemesine ikiye kesilecek. Levhalar herhangi bir sızmayı engellemek üzere yatay bir köşe sacı ile birleştirilecek.

Madde 7: Meşe direklerden ya da doldurma için kullanılan ahşap malzemeden bağımsız olarak bölmelerin, bağdadi adı verilen ve üzerine sıvanın konulacağı çitaları olacak” (Huber Köşkü Belgeleri,2014:32).

Belgede bahsi geçen dış cephe kaplamaları 1993 yılında yapılan restorasyonla özgün detayları korunarak yeniden yapılmıştır. Bağdadi sıva detayları aynı şekilde yapılmıştır. Cephede bulunan kabartma rölyefler, insan figürleri, koç ve aslan başları 1906 tarihinde Raimondo D’Aronco tarafından yapılmıştır. Fakat cephe sahilden yoğun bir şekilde rüzgârlar ve denizin tuzunu aldığı için çok çabuk deforme olmaktadır. Şu anda kısım kısım bazı yerlerde çürümeler tespit edilmiştir. Bknz. Şekil 38, Resim 40, Resim 41, Resim 42.

Şekil 4.38 D'Aronco'ya ait Huber Köşkü cephe süslemeleri eskizi.(Cumhurbaşkanlığı Arşivi)

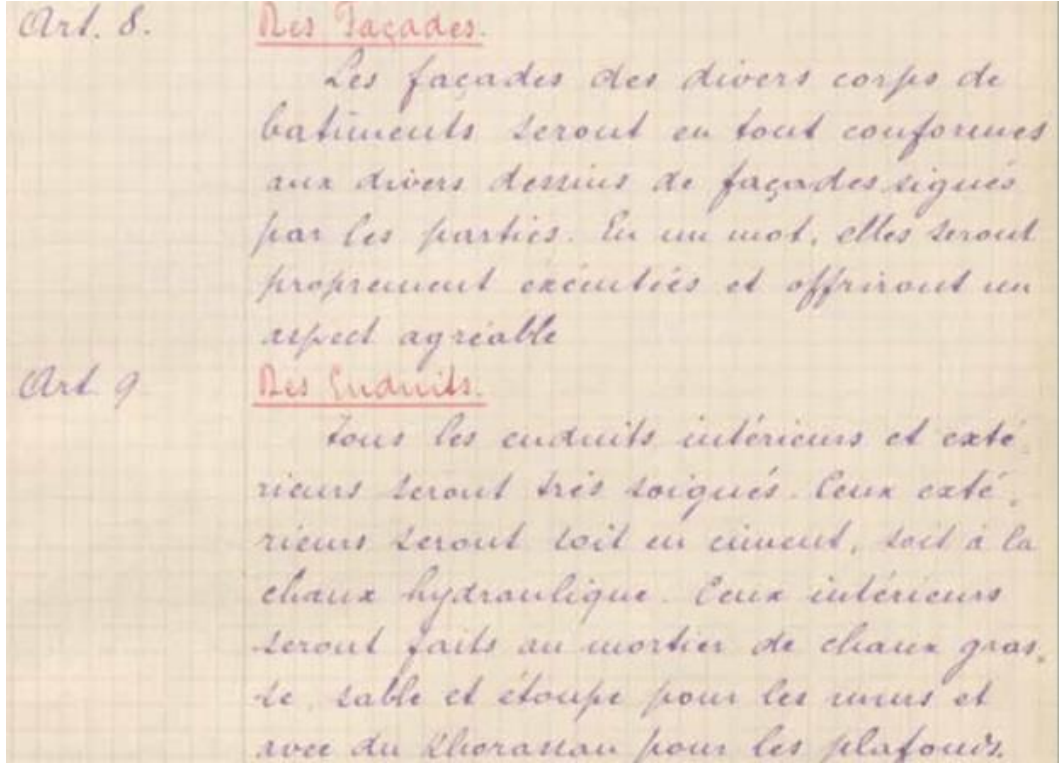
Resim 4.40 Huber Köşkü cephe süslemeleri

Resim 4.41 Huber Köşkü cephe rölyefi

Resim 4.42 Huber köşkü cephe aşınmaları

Şekil 4.39 Huber Köşkü İnşaat Şartnamesi-6 (Huber Köşkü Belgeleri sf:34)

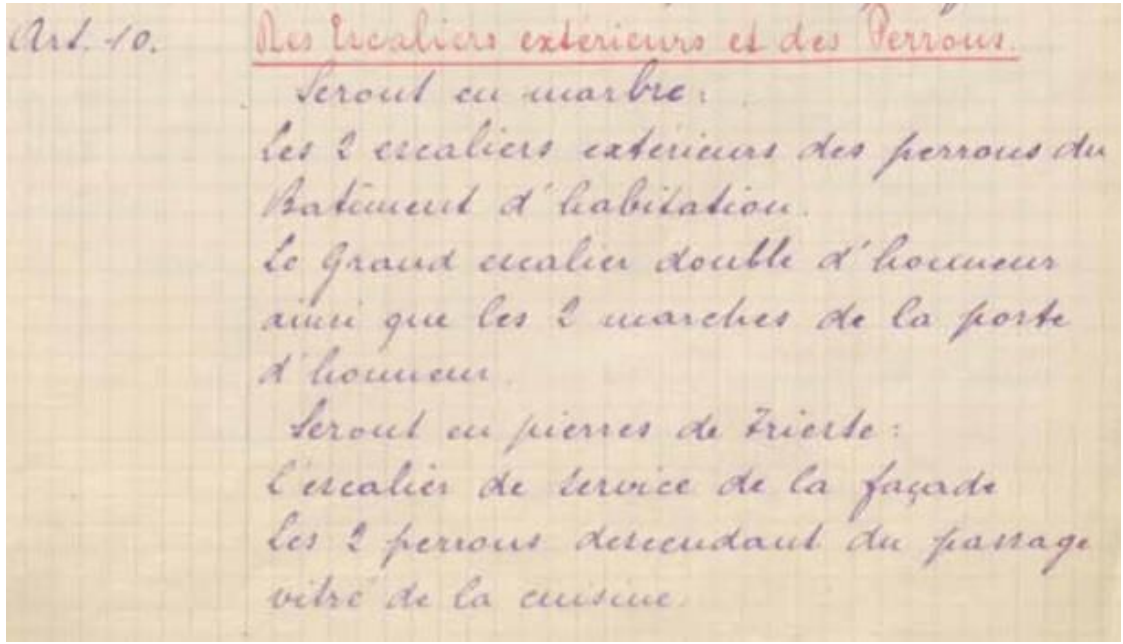
“Madde 8: Cepheler

Çeşitli binaların cepheleri taraflar tarafından kabul edilen cephe çizimlerine uygun olarak gerçekleştirilecek. Başka deyişle, hoş bir görünüme sahip olması için cepheler doğru bir şekilde uygulanacak.

Madde 9: Sıvalar

Tüm iç ve dış sıvalar özenle yapılacaktır. Dış sıvalar beton ya da hidrolik kireç siva olacak. İç sıvalar, duvarlarda yağlı kireç harcı, kum ve kütuktan yapılan sıvadan, tavanlar ise horasan sıvadan yapılacaktır” (Huber Köşkü Belgeleri,2014:34).

Belgede anlatılan cephelerin hoş bir görünüme sahip olması D’Aronco’nun inşaaata başladığı 1906 yıllarından sonra olmuştur diyebiliriz. Çünkü D’Aronco dönemin önemli akımları arasında olan Art Nouevau üslubunu bu cephede göstermiştir. Cephede bulunan figürler çiçek desenleri bunlara örnektir. Madde 9 da bahsedilen sıvalar yüksek ihtimal ile korunmaktadır. Çünkü yapıda herhangi bir yıkım olmamış yapılan restorasyonlarda parça parça olup üzerine ek olarak yapılmıştır.

Şekil 4.40 Huber Köşkü İnşaat Şartnamesi-7 (Huber Köşkü Belgeleri sf:34)

“Madde 10: Dış merdivenler ve çıkma merdivenler

Konut binasının her iki çıkma merdiveni, Şeref kapısı girişindeki çift kenarlı büyük merdiveni ile şeref kapısının iki basamağı mermerden olacak. Cephedeki servis merdiveni, mutfağın camlı geçidinden inen iki çıkma merdiven ise Trieste taşından yapılacaktır. Şeref kapısındaki merdivenin trabzanı terasın cephesindekiler gibi beton parmaklıklı olacak. Servis merdiveni trabzanı sade demir parmaklıklı olacak ancak üzerinde kurşun motifler yer alacaktır. Çıkma merdivenler sadece birkaç basamak olduklarından erişimi rahatlatmak üzere demir trabzansız olacaktır ” (Huber Köşkü Belgeleri,2014:34).

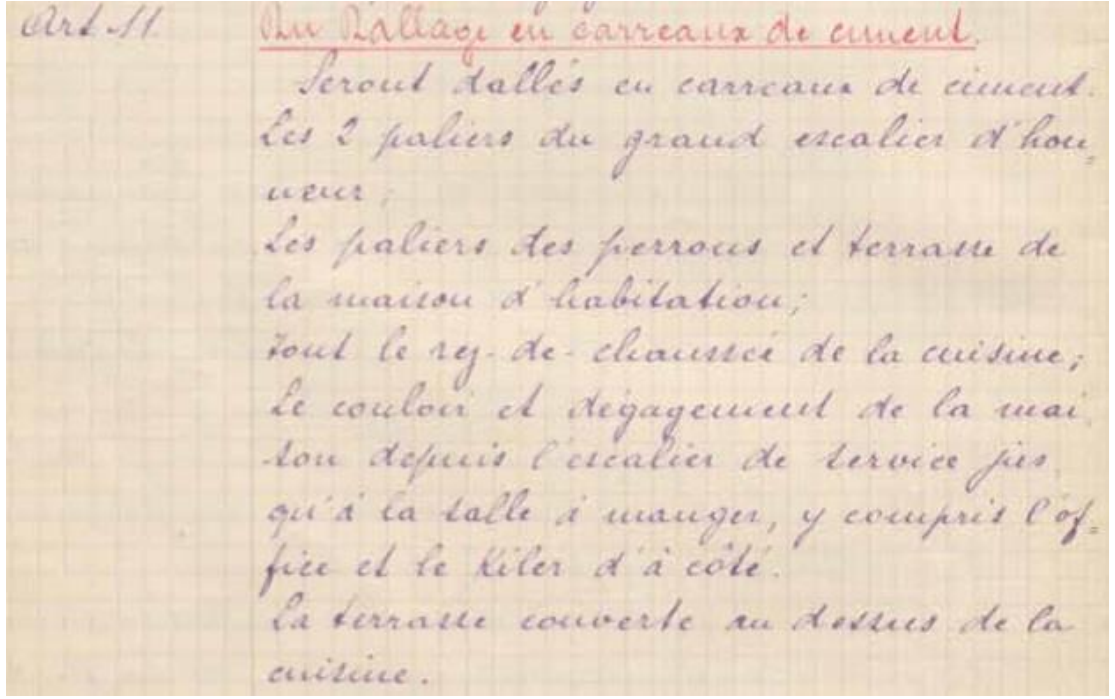
Bu belgede bahsi geçen merdivenler tarif edildiği şekilde yerlerinde korunmaktadır. Ancak “Şeref kapısındaki merdivenin trabzanı terasındaki gibi beton parmaklıklı olacak” maddesi ya uygulanmamış ya da sonradan yok olmuştur. Çünkü şu anda yerinde demir korkuluk bulunmaktadır. Servis merdiveni trabzanı ve demir korkuluklar kurşun motifleri ile birlikte ve açık cephede bulunan çıkma merdivenler yerinde korunmaktadır. Trabzansız olan merdivenlere D’Aronco tarafından floral desenli ferforje korkuluk yapılmıştır. Bknz. Resim 43, Resim 44

Resim 4.43 Şeref girişi merdiven parmaklığı

Resim 4.44 Çıkma merdivenler trabzanları

Şekil 4.41 Huber Köşkü İnşaat Şartnamesi-8 (Huber Köşkü Belgeleri sf:36)

“Madde 11: Beton karo döşemesi

Şeref girişindeki büyük merdivenin iki sahanlığı, konut evindeki çıkma merdivenler ve terasın sahanlıkları, mutfağın tüm zemini, konutta koridor ve servis merdiveninden yemek odasına kadar, ofis ve yandaki kiler dahil olmak üzere açılan alanlar, mutfak üzerindeki üstü kapalı teras beton karo ile döşenecek.

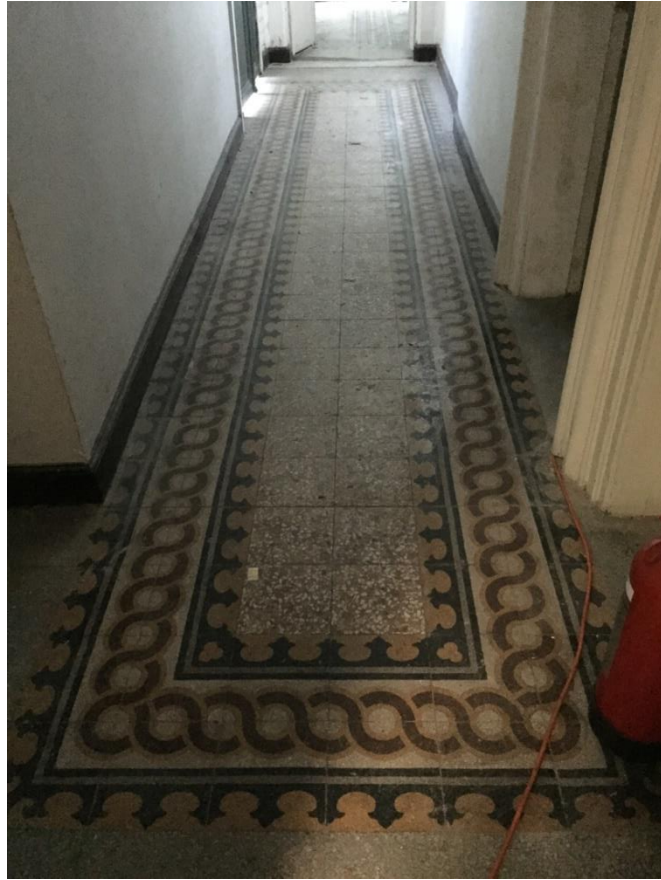
Madde 12: Beton döşeme

At ve bakıcıların buldukları mekan, ahırdaki yatak odaları hariç tuvaletler ve banyolar beton ile döşenecek. At bölmeleri dahil ahırın kendisi kırmızı toprakla kaplanacak, toprak moloz yığını betonun üzerine konularak sıkıştırılacak” (Huber Köşkü Belgeleri,2014:36).

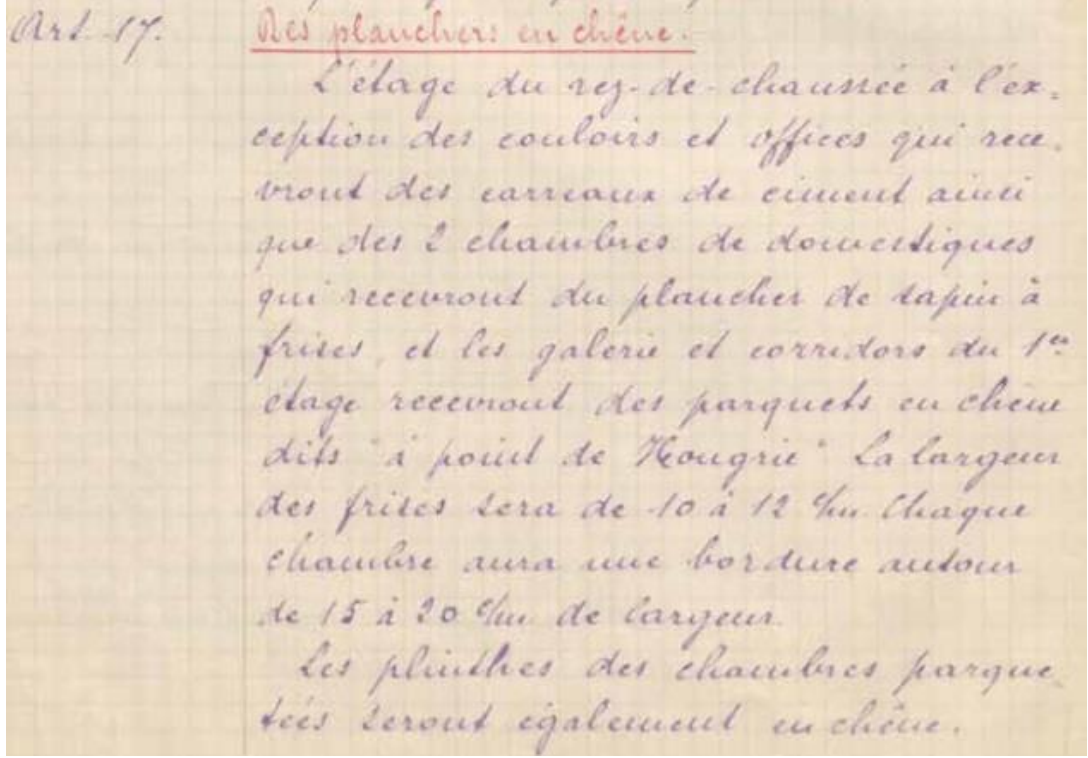
Belgede anlatılan döşemelerin mutfak harici yerinde korunmaktadır. Mutfakta bulunan karo döşemeler 1986 yılında yapılan restorasyonda mutfağın değişen tüm malzemeleri ile beraber değişip seramik kaplanmıştır. Diğer kısımlarda bulunan karolar ise üzerlerine yapıştırılan halıfleks yapıştırıcısından dolayı zarar görmüştür. Bknz. Resim 45, Resim 46

Resim 4.45 Huber Köşkü mutfak zemin döşemesi

Resim 4.46 Huber Köşkü karo mozaik zemin kaplaması

Şekil 4.42 Huber Köşkü İnşaat Şartnamesi-9 (Huber Köşkü Belgeleri sf:40)

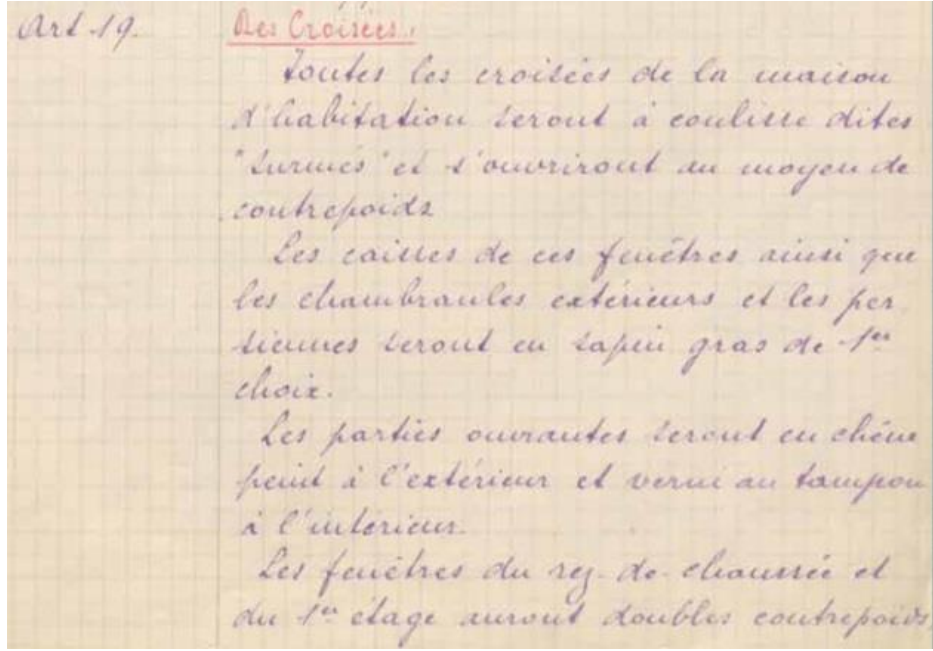
“Madde 17: Meşe yer döşemesi

Beton karo ile döşenecek koridor ve ofisler hariç ve de frizli çam ağacı yer döşemesi yapılacak hizmetli odaları hariç, zemin kat ile birinci katın galeri ve koridorları “balık sırtı” motifli meşe parke ile döşenecek. Frizlerin genişliği 10-12 cm arasında olacak. Her odada 15-20 cm genişliğinde bordürler olacak. Parke döşenmiş odaların süpürgelikleri de meşeden olacak. Meşe parkeler 2,5 cm kalınlığında kesip düzeltilmemiş beyaz ahşap döşeme üzerine yerleştirilecek. Söz konusu parkenin değeri kullanılan metre kare başına 60 piastres olacak” (Huber Köşkü Belgeleri,2014:40).

Belgede bahsi geçen mekânlardaki balıksırtı motif ile döşenmiş parke günümüze kadar korunarak gelmiştir. Fakat bazı mekânlarda kullanım amacına yönelik halıfleks serilmiştir. Halıfleksin yapışması için altına sürülen yapıştırıcı bazı yerlerde parkelere zarar vermiştir. Bknz. Resim 47.

Resim 4.47 Huber Köşkü baliksırtı motifi parke döşemesi

Şekil 4.43 Huber Köşkü İnşaat Şartnamesi-10 (Huber Köşkü Belgeleri sf:42)

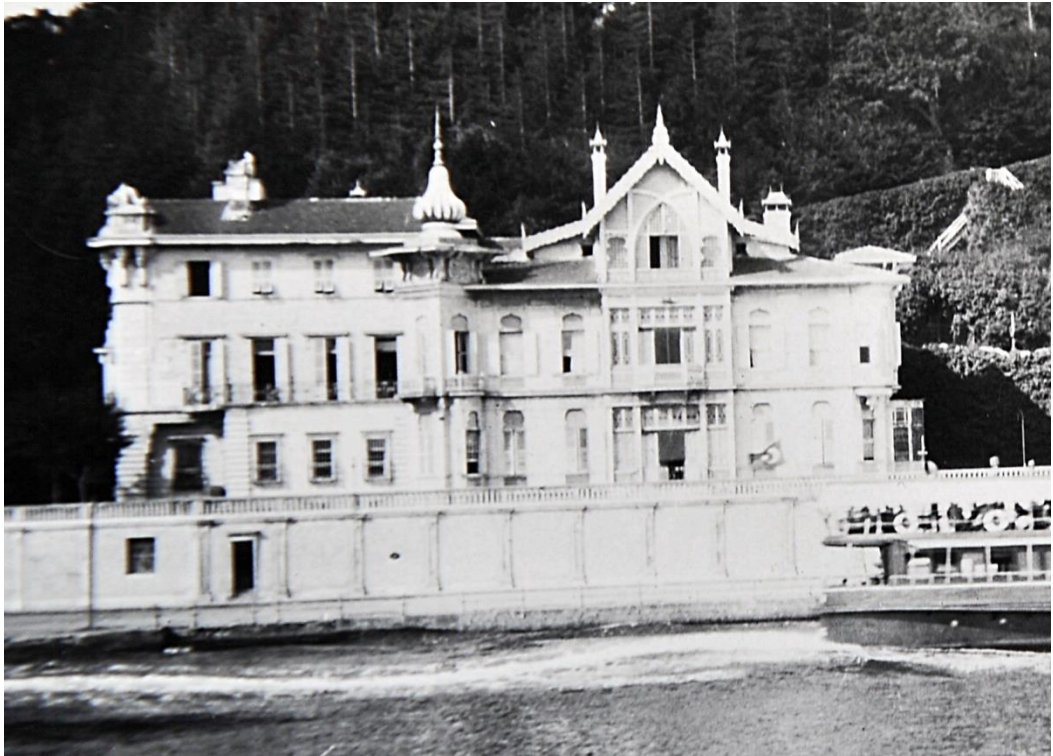
"Madde 19: Çerçeveler

Konut evindeki tüm pencere çerçeveler sürme olacak ve bir karşı kuvvet yardımı ile açılacaklar. Bu pencere kasaları ile dış pervazlar ve panjurlar en iyi kalite yağlı çamdan yapılacak. Pencerenin açılan kısımlarının dış kısımları meşeden olup boyanacak, iç kısımları ise verniklenecek. Zemin katın ve birinci katın pencereleri çift karşı ağırlıklı (giyotin) olacak. Yani alt ve üstteki gövdeler açılabilir. Çatı katı pencerelerinin sadece alt kısımları karşı ağırlık ile (giyotin) açılacak. Merdivenlerdeki pencereler de aynı biçimde açılacak. Balkon kapıları ile tuvalet pencereleri kanatlı olacak. Pencerelerin üst kısmı İngiliz usulü açılır olacak" (Huber Köşkü Belgeleri,2014:42).

Bu belgede anlatılan çerçeveler yapının cephesinde anlatıldığı özellikleri ile korunmaktadır. Sadece cephede fotoğraflardan gördüğümüz çeşitli değişiklikler olmuştur. Ana yapının orta kısımda bulunan kule biçimli balkonların olduğu mekan ilk olarak açık biçimde inşa edilmiştir. Dame De Sion Lisesi'nin yapıyı okul olarak kullandığı tarihe kadar hala açık olan cephe bundan sonra tarihi tam bilinmemekle birlikte sadece elimizde olan bir fotoğrafın baskı kalitesi ve kağıdının cinsinden yola çıkılarak 1980 tarihlerinde kapatılmış olduğu düşünülmektedir. Bknz. Resim 48, Resim 49, Resim 50, Resim 51.

Resim 4.48 Huber Köşkü açık balkon cephesi (İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi).

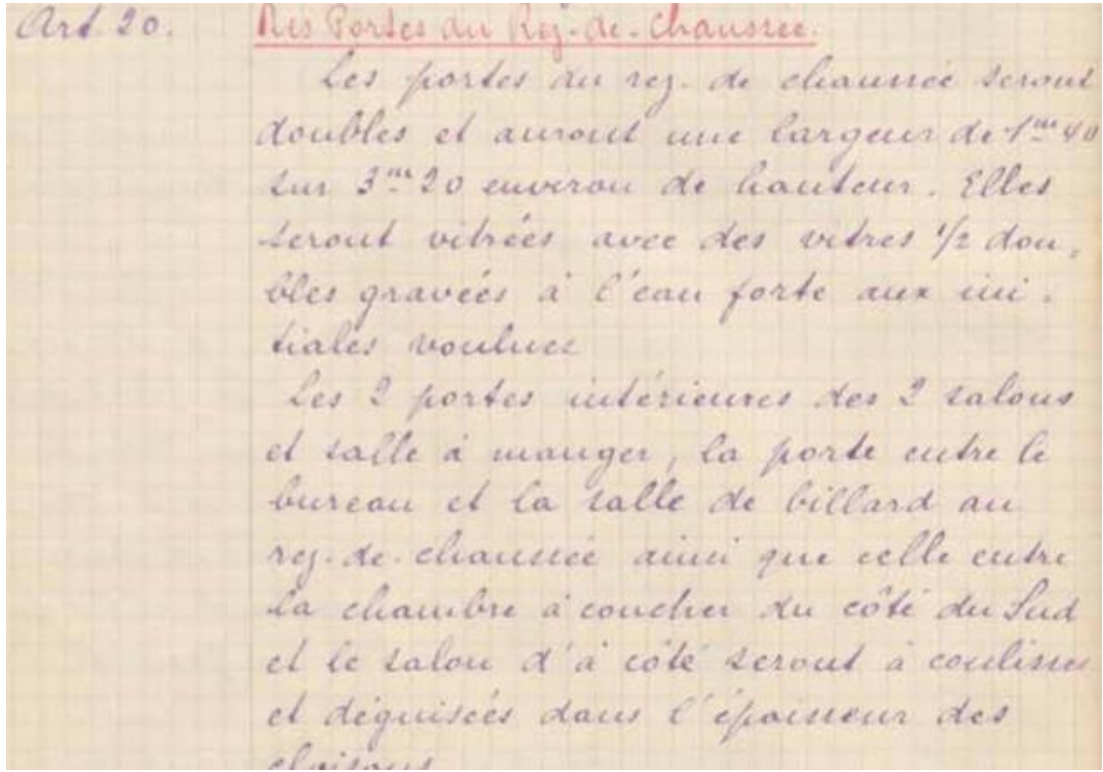
Resim 4.49 Huber Köşkü kapalı balkon cephesi (Cumhurbaşkanlığı Arşivi).

Resim 4.50 Huber Kk çereveseler

Resim 4.51 Huber Kk çereveseler

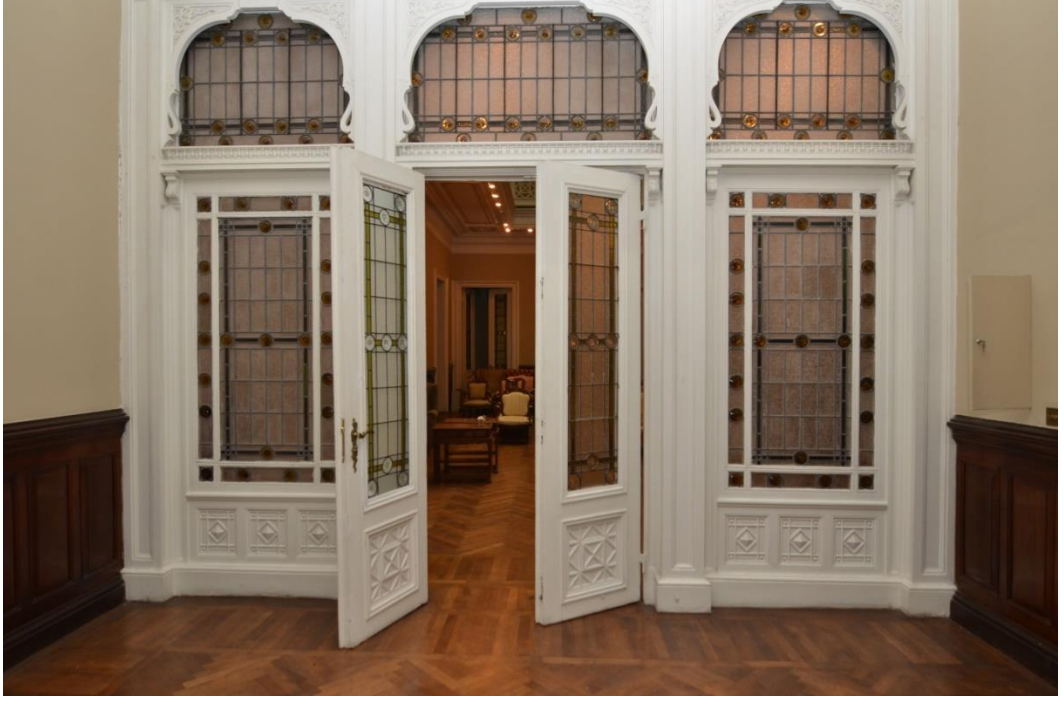

Şekil 4.44 Huber Köşkü İnşaat Şartnamesi-11 (Huber Köşkü Belgeleri sf:44)

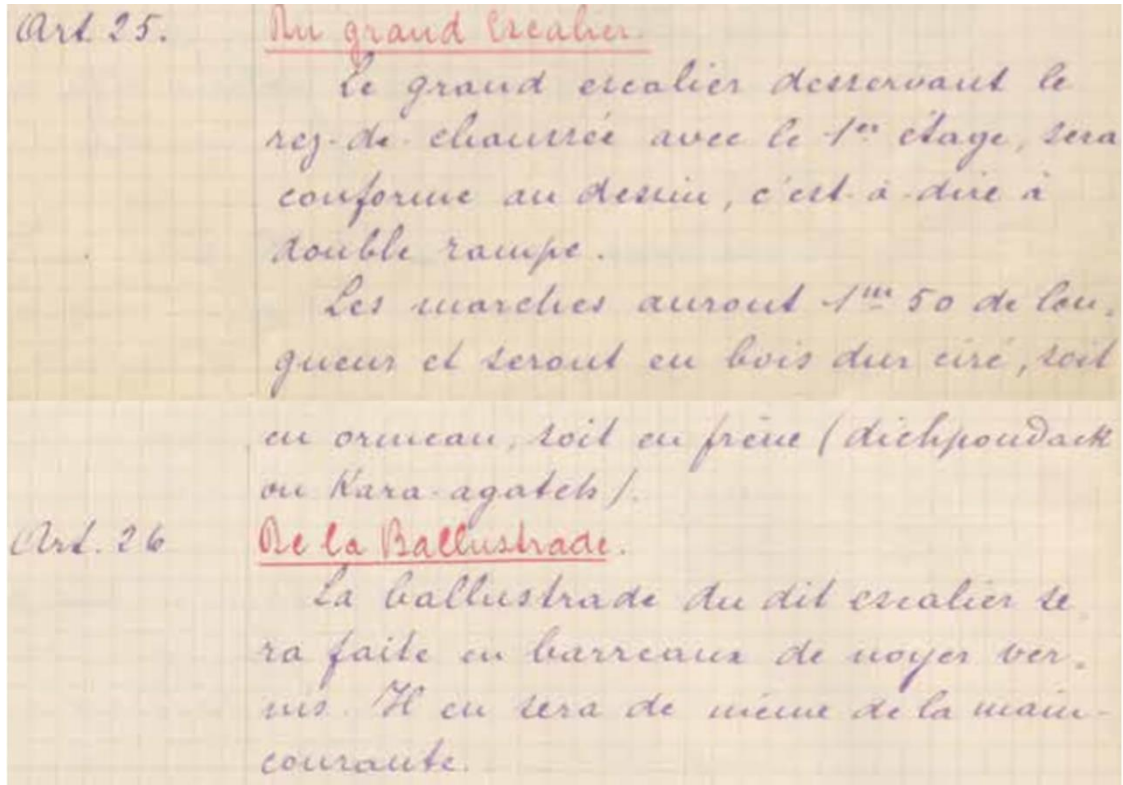
“Madde 20: Zemin katı kapıları

Zemin katının kapıları çift kapı olacak ve 1,40 m ile 3,20 m arasında uzunlukları olacak. Kapılar, ıslak kazı ile 3 mm cam üzerine istenilen baş harflerle donatılacak. Salon ve yemek odalarının iki iç kapısı, zemin kattaki büro ile bilardo odası arasındaki kapı ve güney cephedeki yatak odası kapısı ile yanındaki salon kapısı sürme olacak ve bölmelerin kalınlığı içinde saklı olacak. Zemin katın servis kapıları basit ve tek kanatlı olacak. Kapılar 90 cm genişliğinde olacak ve kapı üstü yelpaze pencereleri olacak. Yükseklikleri kapı üstü pencere dahil 2,80 m olacak” (Huber Köşkü Belgeleri,2014:44).

Belgede bahsi geçen kapılar günümüze şekil itibari ile korunarak gelmiştir. Fakat restorasyon sırasında orijinal olduğu düşünülen aksesuarlar değiştirilip farklıları takılmıştır. Aynı zamanda beyaz yağlı boya ile boyanan kapıların orijinal renkleri şu anda bilinmemektedir. Bu belgede mimar kapıları anlatırken mekanlar göre anlattığı için o tarihte Auguste Huber’in odaları hangi fonksiyonlarla kullanılacağını öğrenmiş bulunmaktayız. Madde 20 de bahsettiği salon kapısı, bilardo odası kapısı gibi. Bknz. Resim 52.

Resim 4.52 Huber Köşkü kapılar

Şekil 4.45 Huber Köşkü İnşaat Şartnamesi-12 (Huber Köşkü Belgeleri sf:46)

“Madde 25: Büyük merdiven

Birinci kat ile zemin katı bağlayan büyük merdiven çizime uygun yapılacak, yani çift rampalı olacak. Basamaklar 1,50 m uzunluğunda cilalanmış karaağaç ya da dişbudak gibi sert ahşaptan olacak

Madde 26: Tirabzan

Bahsi geçen merdivenin tirabzanı ve küpeştesi verniklenmiş ceviz parmaklıklı olacak.

Madde 27: Servis merdiveni

Konut evinin servis merdiveni ile ahırdaki merdivenler beyaz ahşap, tirabzan ve küpeştelere ise ihlamur ağacından olacak.” (Huber Köşkü Belgeleri, 2014:46).

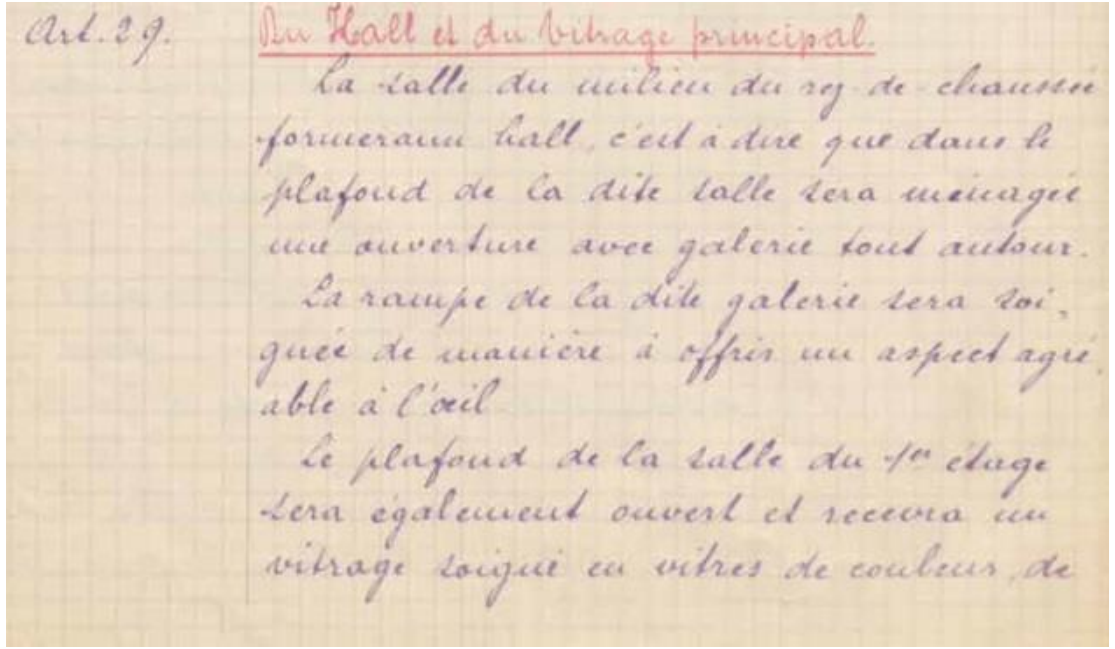
Belgede anlatılan büyük merdiven tüm ihtişamı ile günümüze kadar ulaşmıştır. Şartnameye uygun olarak inşa edilen merdivenin kendi kadar tirabzan detayı da dikkat çekmektedir. Burgu şeklinde olan tirabzan form ve ölçü bakımında son derece güzel tasarlanmıştır. Madde 27 de bahsedilen servis merdiveni ve ahır (Faytonhane) yapısının tirabzanı da aynı şekilde korunarak günümüze ulaşmıştır. Bknz. Resim 53, Resim 54.

Resim 4.53 Huber Köşkü büyük merdiven

Resim 4.54 Faytonhane merdiven

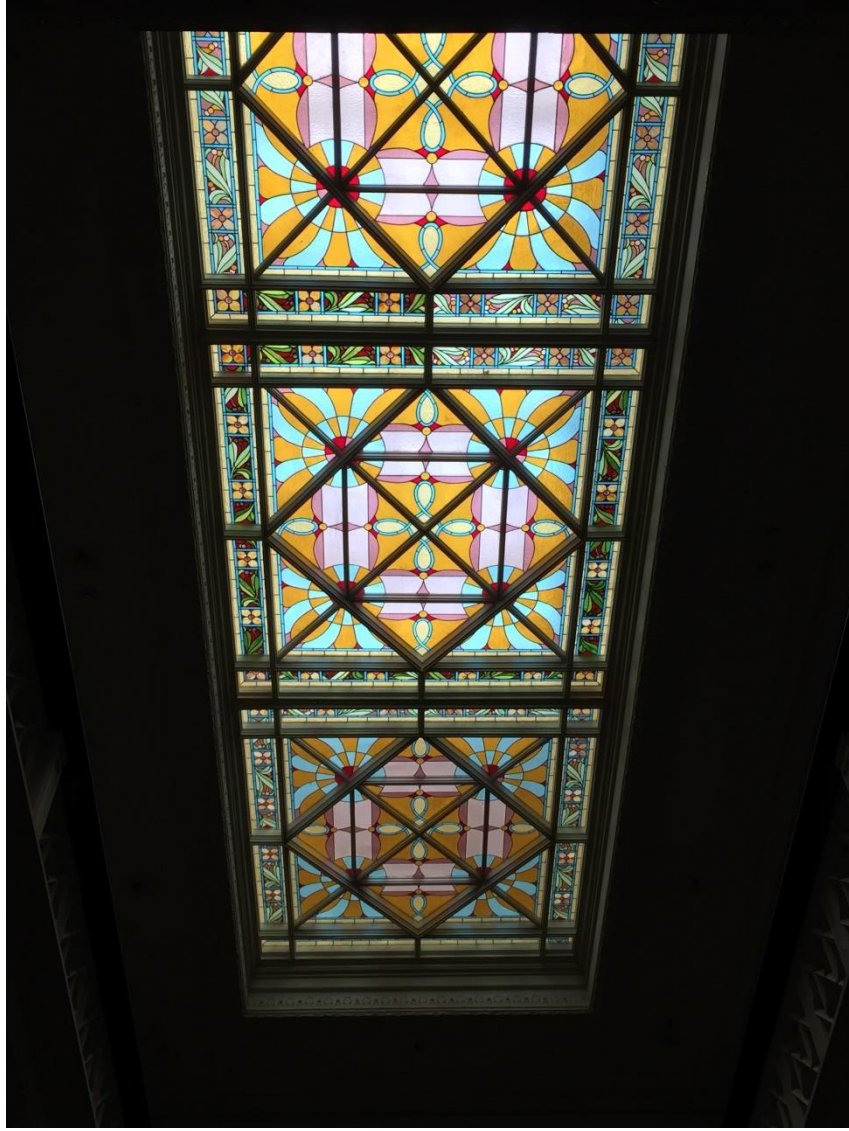

Şekil 4.46 Huber Köşkü İnşaat Şartnamesi-13 (Huber Köşkü Belgeleri sf:48)

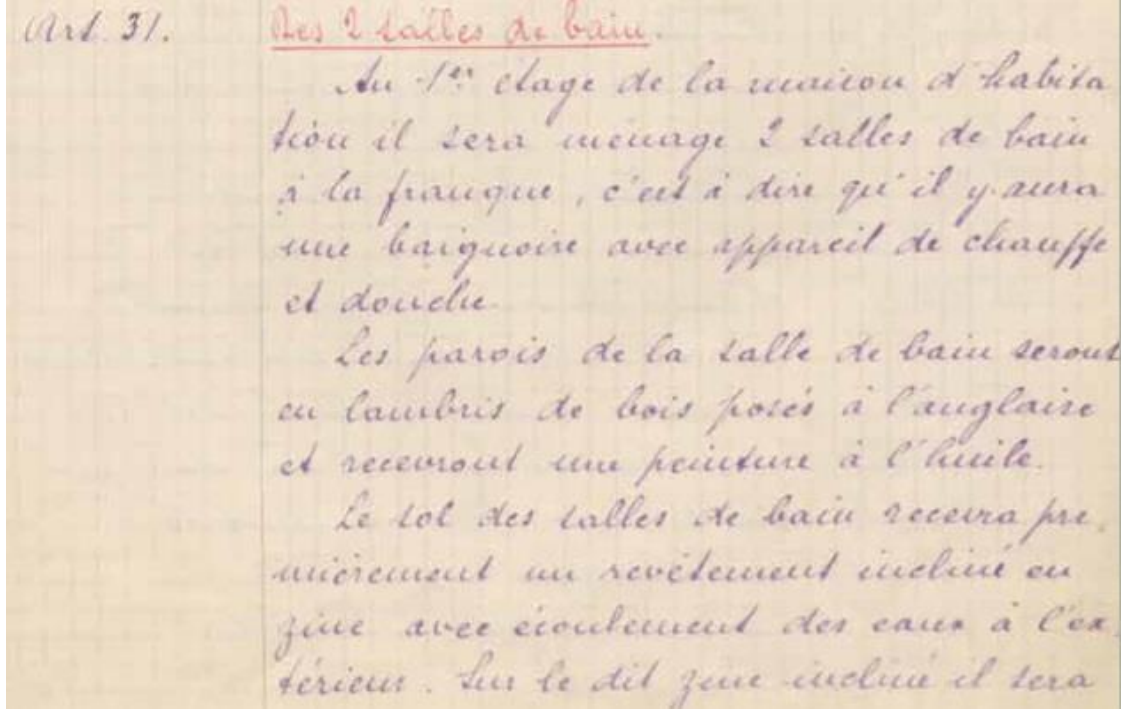
“Madde 29: Hol ve ana camlama

Zemin katta bulunan orta kısımdaki odanın tavanına etrafında bir galeri olacak şekilde boşluklu öngörülecek. Bu galerinin rampası göze hoş gelecek şekilde ayarlanacak. Birinci kattaki odanın tavanı da açık olacak ve aşağıdan bakıldığında sanatsal etki yaratacak şekilde renkli camlarla süslenecek. Bu cam işinin orta kısmında belli bir ağırlıkta avizenin asılmasını sağlayacak güçlü bir kanca yerleştirilecek” (Huber Köşkü Belgeleri,2014:48).

Belgede bahsi geçen hol ve 3. katın zemin kısmında bulunan vitrayın bazı kısımları orijinal olup zarar gören kısımları restorasyon sırasında sonradan ek olarak yapılmıştır. Renkli camlardan oluşan bu vitrayın bazı yerlerinde sedef camlarda bulunmaktadır. Orta hol mekanında iki katta da bulunan galeri boşluğu yapının için çok genişleterek ferah bir mekan olmasını sağlamıştır. 3. katta zemininde bulunan renkli vitraylar ise ışık yansımalarıyla birlikte yapının içine farklı bir hava katarak dönemin mimarisini ve görkemini göstermektedir. Bknz. Resim 55.

Resim 4.55 Huber Kiosk vitray detayı

Şekil 4.47 Huber Köşkü İnşaat Şartnamesi-14 (Huber Köşkü Belgeleri sf:50)

“Madde 31: İki banyo

Konut evinin birinci katında su ısıtıcılı ve duşlu küveti olan iki adet alafranga banyo olacak. Banyoların duvarları İngiliz usulü yerleştirilmiş ahşap lambri olacak ve üzerleri yağlı boya ile boyanacak. Banyoların zemini, önce suyun dışarı akıtıldığı eğimli çinko ile kaplanacak. Bu eğimli çinko üzerinde yatay olarak yerleştirilmiş küçük delikli ahşap ızgara yerleştirilecek. Banyoların her birinin değeri 50 Türk Lirası olacak” (Huber Köşkü Belgeleri,2014:50).

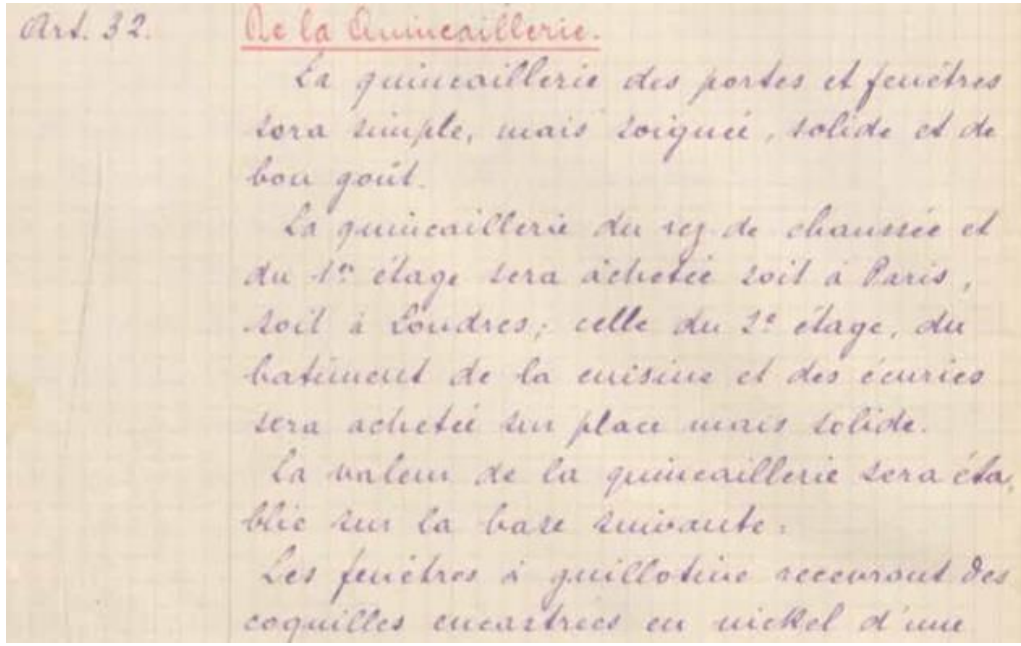
Belgede anlatılan banyolar maalesef günümüze ulaşamayan kısımlar arasındadır. Yüksek ihtimal ile 1986 yılında yapılan restorasyon sırasında değiştirilmiştir. Çünkü şu anda mevcut olan banyolar o tarihlerde kullanılan seramiklerle inşa edilmiştir. Ahşap lambriyer kaldırılmış olup yarı boya kadar seramik kaplanmıştır. Bknz. Resim 56, Resim 57.

Resim 4.56 Huber Köşkü banyo 1

Resim 4.57 Huber Köşkü banyo 2

Şekil 4.48 Huber Köşkü İnşaat Şartnamesi-25 (Huber Köşkü Belgeleri sf:52)

“Madde 32: Aksesuarlar

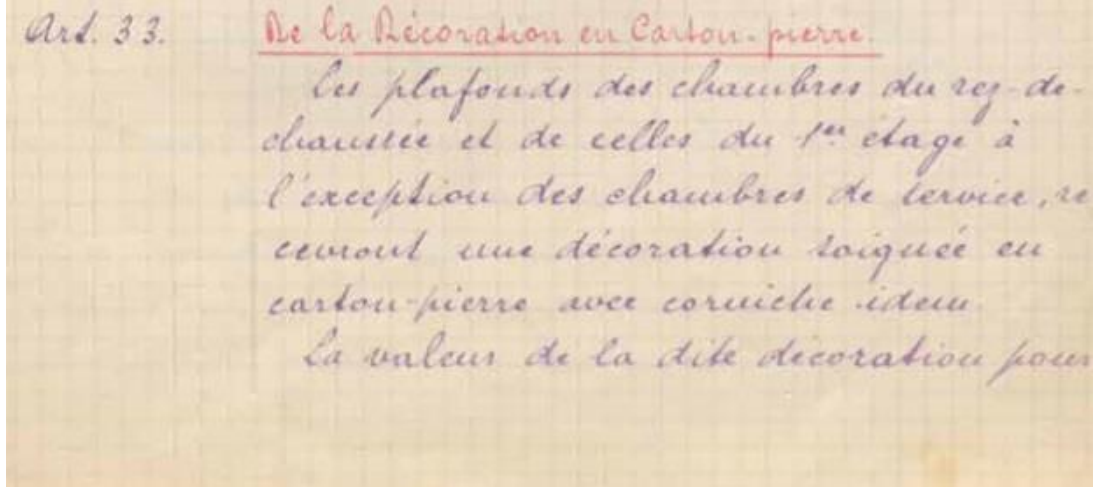
Kapı ve pencerelerde kullanılacak aksesuar sade ama titizce monte edilmiş, sağlam ve zevkli olacak. Zemin kat ve birinci kat aksesuarları Paris veya Londra’dan alınacak, ikinci kat, mutfak binası ve ahır binasınıninkiler İstanbul’dan alınacak, sağlam olmasına dikkat edilecek. Aksesuar değeri aşağıdaki gibi belirlenecek:

Giyotin pencerelere nikel kaplama sürgü için 40 piastre ederinde 2 çift. Zemin katın çift kapıları kaplama kilitli, nikel yükselen menteşe ve nikel tokmak ile donatılacak. Üst ve alt sürgü kilitler boyanmalı ve demir olmalı. Bir çift kapının aksesuar masraf değeri 250 piastre. Zemin kattaki ve birinci kattaki tüm basit aksesuarlar 130 piastre. İkinci kat pencere sürgüleri, 4 adet bakır mandal dahil 20 piastre. İkinci kat aksesuarları ile mutfak binası ve ahır binası aksesuarları sağlam, basit beyaz emaye dökümden olacak. Kapı başına 30 piastre. Zemin katı ve birinci katın ispanyoletleri aksesuarlar dahil 75 piastre. Balkon kapılarının nikel menteşeli ispanyoletleri 240 piastre. İkinci kat balkonun panjurlarının çok daha basit olan aksesuarları dahil ispanyolet değeri 40 piastre” (Huber Köşkü Belgeleri,2014:52).

Belgede bahsi geçen aksesuarların pencerelerde ve kapılarda bulunan iç aksam aksesuarları değişmemiştir. Fakat kapı kolları, pencere tutamakları yani göz önünde olan aksesuarlar yüksek ihtimalle 1986 yılında yapılan restorasyon sırasında değiştirilmiştir. Bknz. Resim 58.

Resim 4.58 Huber Köşkü kapı kolu

Şekil 4.49 Huber Köşkü İnşaat Şartnamesi-16 (Huber Köşkü Belgeleri sf:54)

“Madde 33: Kartonpiyer süsleme

Zemin kat odaları ile servis odaları hariç birinci kat odaları kartonpiyer ve kornişle süslenecek. Bu tavanların süsleme değeri 100 Türk Lirası. Mimar, odaların dekorasyonunda önce büyük salonlar, hol, yemek odasına daha fazla önem verecek, diğer odaları da daha sade bir şekilde dekore ederek çalışmalarını sürdürecektir” (Huber Köşkü Belgeleri,2014:54).

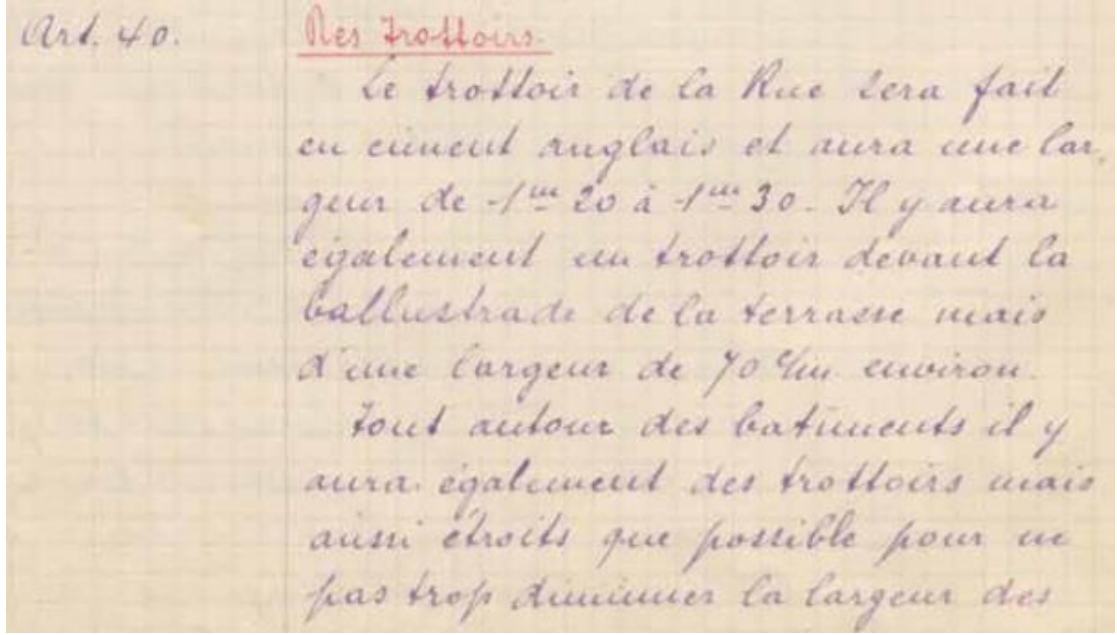
Bu belgede anlatılan süslemeler günümüzde hala korunmaktadır. Giriş katta holde ve öncelikli mekânlarda daha gösterişli olan süslemeler arka ve servis mekânlarında daha zayıftır. Şu anda üzeri krem rengi ve asker yeşili boyanan süslemelerin aslı altın varaktır. Bu boyamanın geçmiş dönemlerde 1985 yıllarında yapının Cumhurbaşkanlığına devredildiği tarihlerde yapıldığı tahmin edilmektedir. Hala bu şekilde boyalı olan tavan süslemelerindeki altın varakların ne kadar tahrip olduğu bilinmemektedir. Bknz. Resim 59, Resim 60.

Resim 4.59 Huber Kiosk kartonpiyer detayları

Resim 4.60 Huber Kiosk altın varak kartonpiyer süslemeleri

Şekil 4.50 Huber Köşkü İnşaat Şartnamesi-17 (Huber Köşkü Belgeleri sf:60)

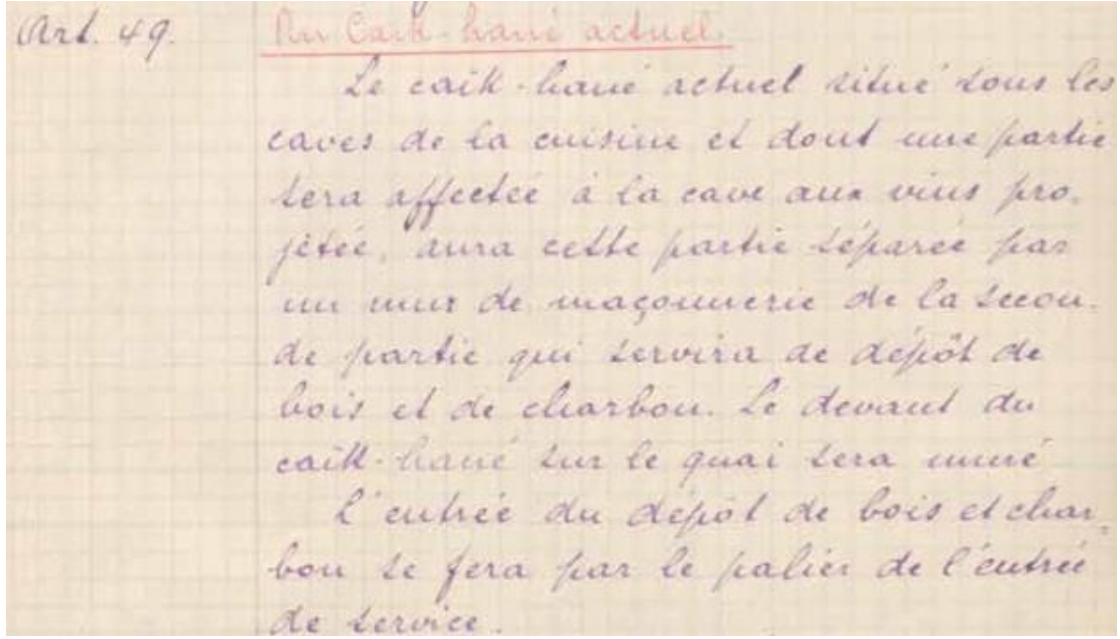
“Madde 40: Kaldırımlar

Sokağın kaldırımı İngiliz betonundan yapılacak ve 1,20-1,30 m genişliğinde olacak. Terasın trabzanı önünde de yaklaşık 70 cm genişliğinde bir kaldırım da olacak. Binalar etrafında da kaldırımlar olacak ancak bu kaldırımlar yolların genişliğini daraltmayacak şekilde mümkün olduğunca dar kaldırımlar olacak” (Huber Köşkü Belgeleri,2014:60).

Belgede bahsi geçen kaldırımlar çamaşırhane binası (Set Köşkü) hariç hiçbir yerde korunmamıştır. Sokak kaldırımını geçen zamanla çok kereler değişmiştir. Huber köşkü ve ahır (Faytonhane) yapısının ve teras kısmının çevresinde de kaldırımlar zamanla yok olmuştur. Set Köşkü'nün çevresinde korunan bu kaldırım İngiliz betonundan yapılmış derzlerle geometrik şekiller verilmiştir. Bazı kısımlarında bulunan eksikler temizlenip olduğu gibi bırakılmıştır. Bknz. Resim 61

Resim 4.61 Set Köşkü İngiliz betonu orijinal kaldırımı

Şekil 4.51 Huber Köşkü İnşaat Şartnamesi-18 (Huber Köşkü Belgeleri sf:66)

“Madde 49: Mevcut kayıkhane

Mutfak mahzeninin altında bulunan ve bir kısmı inşa edilecek şarap mahzenine bağlanacak olan mevcut kayıkhane nin bu kısmı, odun ve kömür deposu olarak kullanılacak ikinci kısımdan örülecek bir duvar ile ayrılacak. Kayıkhane nin kıyıdaki ön kısmına duvar örülecek. Odun ve kömür deposunun girişi servis kapısı sahanlığından olacak. Şarap mahzeninin havalandırılması için üstte bahsi geçen duvara bir delik yapılacaktır. Bu delik demir parmaklıklı olacaktır” (Huber Köşkü Belgeleri,2014:66).

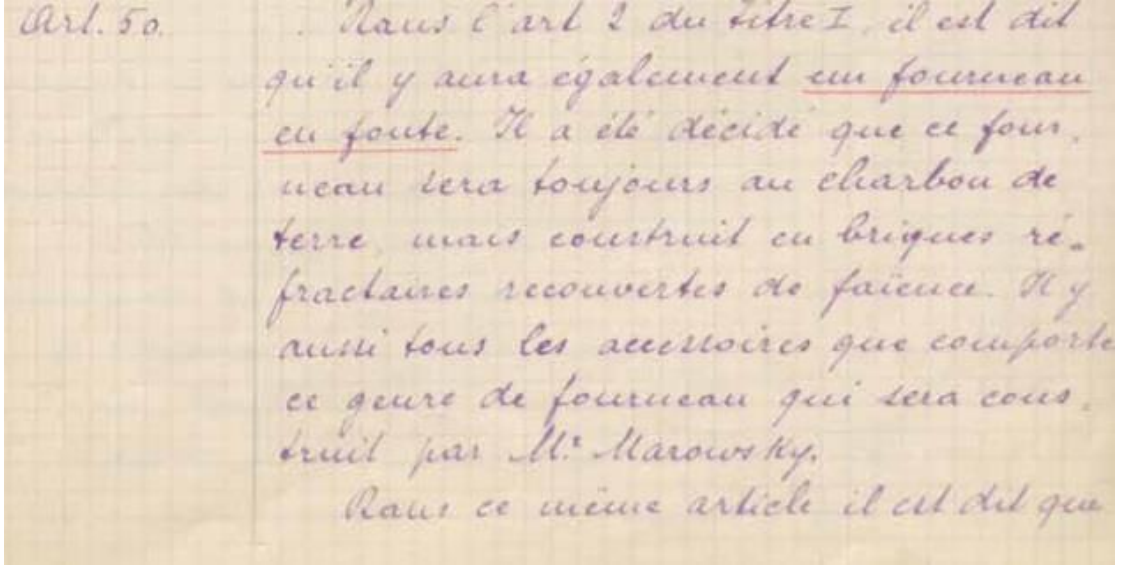
Bu belgede bahsi geçen kayıkhane anlaşıldığı üzeri Antonie Perpignani yapısı değildir. Mevcutta burada olan kayıkhane günümüze ulaşamamıştır. Fotoğraflar incelendiğinde Dame De Sion Lisesi zamanında da halen mevcut olan kayıkhane yüksek ihtimal ile bu dönemden sonra yıkılmıştır. Belgede bahsi geçen diğer iki mekanlar odun ve kömür deposu ve şarap mahzeni aynı şekilde korunarak günümüze ulaşmıştır. Şu dönemde odun ve kömür deposunun içinde ısınmak amaçlı kazanlar ve elektrik tesisatları bulunmaktadır. Yine bahsi geçen şarap mahzeninin havalandırılması amaçlı açılan delik ve demir parmaklık aynı şekilde korunmuştur. Bknz. Resim 62, Resim 63.

Resim 4.62 Huber Köşkü kayıkhanesi (İstanbul üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi)

Resim 4.63 Huber Köşkü şarap mahzenindeki havalandırma delikleri

Şekil 4.52 Huber Köşkü İnşaat Şartnamesi-19(Huber Köşkü Belgeleri sf:66)

“Madde 50: Birinci bölümün ikinci maddesinde dökme ocak olacağı belirtiliyor. Isıya dayanıklı fayans kaplı bu ocağın her zaman için odun kömürü ile kullanılmasına karar verildi. Bu tür ocakların ihtiyacı olan tüm aksesuarlar ocağı imal edecek Marowsky tarafından temin edilecek. Aynı maddede, kaplamalar için karoların hep beyaz olacağını belirtildiyse de, karoların beyaz ve mavi ya da yeşil olmasına karar verildi” (Huber Köşkü Belgeleri,2014:66).

Belgede anlatılan ocak 1986 yılında yapılan restorasyon sırasında günümüze ulaşamayan malzemeler arasındadır. Birçok belgede özellikle vurgulanarak anlatılan bu eser maalesef kaybolmuştur. Resim 64, 65’de Dame De Sion Lisesi olarak kullanıldığı zaman yer almaktadır. Fakat mutfağın resmi ya da Antonie Perpignani tarafından yapılmış bir çizimi bulunmamaktadır. Aynı maddede bahsedilen mutfak kaplaması tamamen beyaz değil beyaz-mavi yada beyaz –yeşil olarak yapılması istenilmiştir.

Resim 4.64 Huber Köşkü Dame De Sion Lisesi orta hol (Cumhurbaşkanlığı arşiv)

Resim 4.65 Huber Köşkü Dame De Sion ana merdiven (Cumhurbaşkanlığı arşiv)

4.2.Yazışma Belgelerinin İncelenmesi

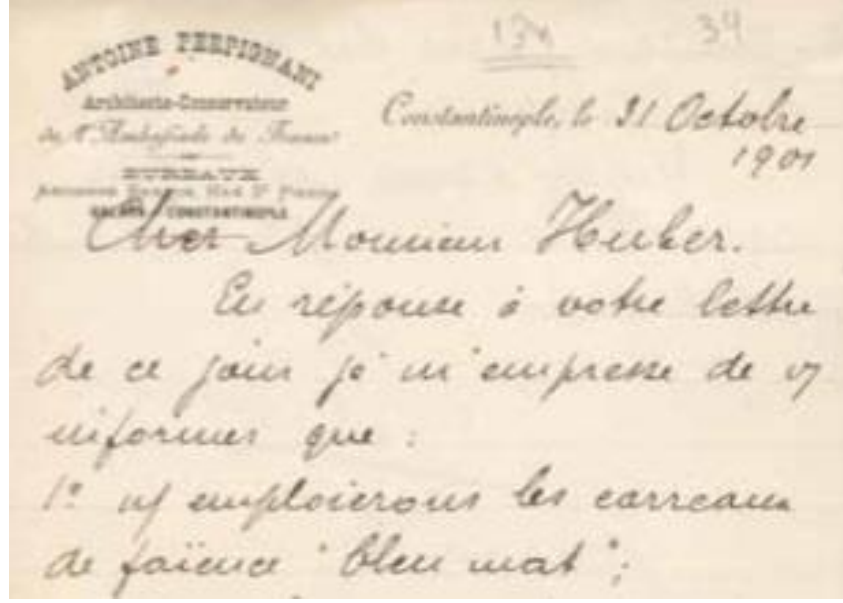

Şekil 4.53 Huber Köşkü Yazışmalar-1(Huber Köşkü Belgeleri sf:164)

“Ahır, Atölye ve At arabası Binası

Bu bina verilen projeye uygun olarak gerçekleştirilecek. Tamamı ahşap olacak. At arabası binasının ve atölye binasının iç duvarları ile oturma katı yağlı boya olacak. Ahırın duvarları, sıva haricinde 2,50 m yüksekliğinde kaplama olacak. Ahırların at bölmeleri mimarın sorumluluğunda değilse de mimar, Sayın Huber'in Yeniköy'deki mülkünde bulunan ahırları sökerek yapılması öngörülen yeni ahıra yerleştirmeyi taahhüt etmiştir. At bölmelerinin zemini, beton döşemenin haricinde, mobil, sökülebilen ve gerektiğinde temizlenebilen meşe zemin kaplanacak. 727 ft2 olan söz konusu binanın götürü bedelden toplamı 1.250 lira” (Huber Köşkü Belgeleri,2014:165).

Belgede bahsedilen ahır atölye ve at arabası binası Faytonhane yapısıdır. Huber ile Perpignani arasında yapılan bu yazışmada yapılacak işler karşılığında yapının maddi değeri belirlenmiştir. Yazışmada belirlenen ahşap kaplamalar yerinde korunmaktadır. Sadece bahsi geçen mobil meşe zemin kaplaması bulunmamaktadır.

Şekil 4.54 Huber Köşkü Yazışmalar-2 (Huber Köşkü Belgeleri sf:176)

“Antoine Perpignani

Fransa Büyükelçiliği

Mimar-Küratör

Ofis Eski Banka, St Pierre Hanı

Galata-İstanbul

İstanbul, 31

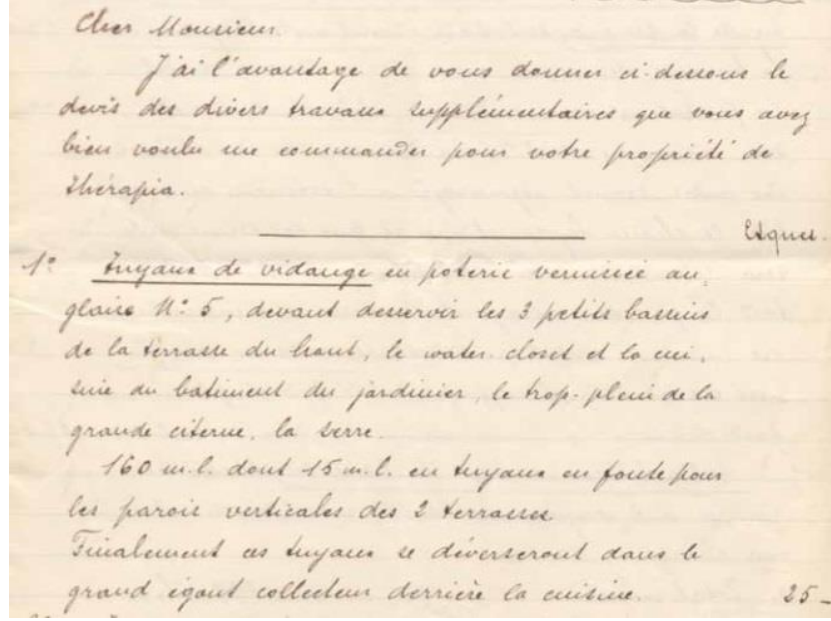
Ekim 1901

Sayın Auguste Huber

Sayın Huber, Mektubunuza cevaben aşağıdaki bilgileri aktarmak isterim:

- 1 - “Mat mavi” fayans karoları kullanacağız.*
- 2 - Gül ağacının rengi Sayın Marowsky’e bildirilecek.*
- 3 - İki güney kapısında ve ahırınızda iki küçük kapının açılması için gerekli talimatları verdim” (Huber Köşkü Belgeleri,2014:176).*

Belgede bahsi geçen mat mavi fayanslar mekan belirtilmediği için nerede kullanıldığını bilemiyoruz. Fakat 22 Ağustos 1901 tarihli bir yazışmada “ Mutfağın içi tavana kadar beyaz fayans ile kaplanacak”(Huber Köşkü Belgeleri,2014:163) denilmektedir. Buradan fayansların mutfakta kullanılmış olabileceğini düşünebiliriz. 2. Madde de adı geçen Marowsky ise ocak ustası olduğundan burada bahsedilen Gül renginin de ocağı ilgilendirdiğini düşünürsek bu yazışma mutfak ekipmanları ile ilgilidir. Ama maalesef ki gül rengi ocakta mat mavi fayanslarda günümüze ulaşamamıştır.

Şekil 4.55 Huber Köşkü Yazışmalar-3 (Huber Köşkü Belgeleri sf:198)

“Sayın Auguste Huber

Sevgili Beyefendi, Tarabya'daki mülkünüz için tarafımdan talep etmiş olduğunuz ek işler ile ilgili keşif çalışmasını aşağıda bulabilirsiniz.

Türk Lirası

1 - Üst terasın, tuvaletin, bahçıvan binasının mutfağının, büyük sarnıcın fazlasının ve seranın üç küçük havuzuna bağlı 5 numaralı yapıştırıcı ile verniklenmiş çömlükten tahliye borusu Her iki terasın dikey iç duvarlarına 15 metresi dökmeden olmak üzere 160 m boru Bu borular mutfağın arkasındaki büyük atık su toplama merkezine bağlanacak.

25

2 - Seranın yapılması için sera alanında ve çevresinde toprağın düzleştirilmesi, istinat duvarlarının ve yeniden yapılan diğer tüm duvarların doldurulması, manejin altındaki küçük terasın toprağının düzleştirilmesi, üstteki büyük terasta girişin döner bölümündeki toprağın kaldırılması

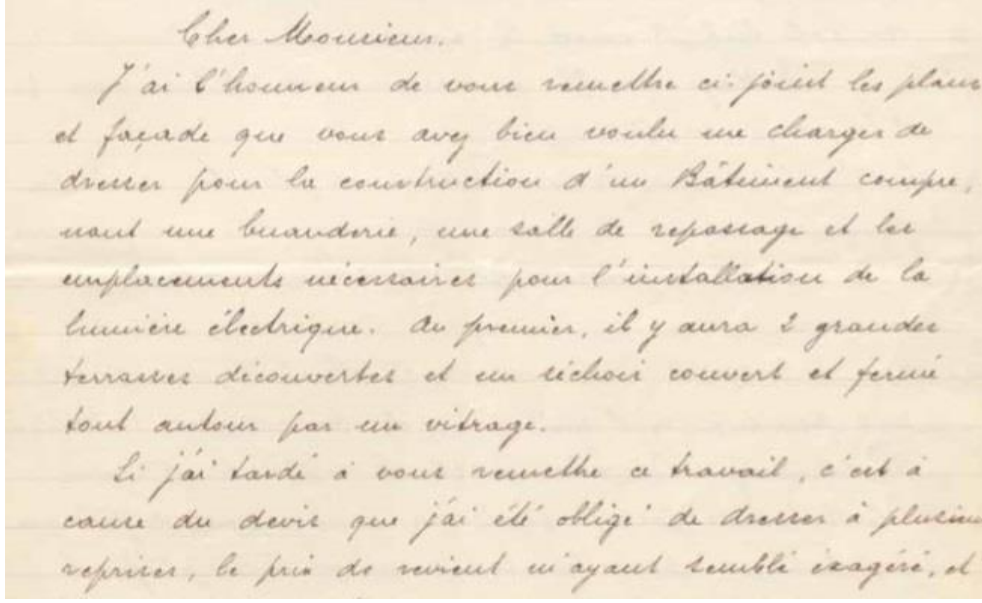
41

(Huber Köşkü Belgeleri,2014:198)”.

Bu belgede anlatılan bahçıvan binası Av Köşkü olarak bilinen yapıdır. Av Köşkü'nün 2010-2011 yılında restorasyonu yapılmıştır. Sera alanında bahsedilen taş istinat duvarları ve havuzlar restorasyon sırasında korunmuştur. Duvarların derzleri ve havuz temizlenerek eksik yerleri tamamlanmış ve şu anda kullanılabilir hale getirilmişlerdir. Bknz Resim 66.

Resim 4.66 Sera alanı istinat taş duvar (Cumhurbaşkanlığı,2014).

Şekil 4.56 Huber Köşkü Yazışmalar-4 (Huber Köşkü Belgeleri sf:198)

“Sayın Auguste Huber,

Sevgili Beyefendi, İçinde bir çamaşır odası, ütü odası ve elektrik tesisatı için gerekli konumları barındıracak bir binanın inşaatı ile ilgili benden istemiş olduğunuz plan ve cepheleri size takdim etmekten onur duymaktayım. Birinci katta, iki büyük açık teras ile bir adet üstü kapalı ve etrafı cam ile çevrili kurutma alanı yer alacak.

3- Bütün zemin katına çift pencere

4- Tüm zemin kat siyah ve beyaz yer döşeme ile kaplanacak. Giriş katın zemini yığılmaları engellemek üzere, en az 25 cm kalınlığında hidrolik kireç beton kaplanacak.

4 - Birinci katın her iki terası renkli karolar ile döşenecek.

9 - Ahırın birinci katı ile yapılması öngörülen binanın zemin katına bağlayan bir geçit inşaatı

10 - Yalıkların, kazanın, eski çamaşırhanenin bacalarının yıkılması ve yeni binada su tesisatları ile beraber yeniden yapımı” (Huber Köşkü Belgeleri,2014:198).

Belgede anlatılan çamaşır odası Set köşkü olarak adlandırılan mekandır. Set Köşkü’ne 2014 yılında restorasyon uygulanmıştır. 4. Madde de bahsedilen siyah beyaz karolar köşkte bulunmamaktadır. Bölüm bölüm farklı tarihlerde yapılmış olduğu düşünülen renk ve desen farklarının olduğu karolar uygulanmıştır. Bu şekilde döşemeler ya yazışmaya uygun yapılmamıştır veya dönem içerisinde değiştirilmiştir. 9. Madde de bahsedilen merdiven geçit hale bulunmaktadır ama orijinal olmaya demir saçlardan yapılmış bir merdivendir. Bknz. Resim 67, Resim 68, Resim 69.

Resim 4.67 Set Köşkü restorasyon öncesi

Resim 4.68 Set Köşkü restorasyon sonrası karolar

Resim 4.69 Faytonhane ve Set Köşkü arasındaki merdiven

Construction dans la propriété de Mr Aug. Huber
Köcher, à Stierapfa, d'un bâtiment contenant
une buanderie, une salle de repassage et les
emplacements nécessaires pour l'installation de
la lumière électrique, pour la somme à forfait
fait suivant une lettre du 26 février 1903, de: 1050.-

Şekil 4.57 Huber Köşkü Yazışmalar-5 (Huber Köşkü Belgeleri sf:236)

"Sayın Antoine Perpignani'ye
Mayıs 1903

25

Aşağıdakileri ödemeli Sayın Auguste Huber'in Tarabya'daki mülkünde içinde bir çamaşır odası, ütü odası ile elektrik enstalasyonu için gerekli yerleştirmelerin yer alacağı binanın, 26 Şubat 1903 tarihli mektubuma istinaden yuvarlak hesaptan 1.050 lira tutarındaki inşaatı: Türk Lirası 1.050" (Huber Köşkü Belgeleri,2014:236).

Cher Monsieur
J'eu l'honneur - moi de vous remercier pour
votre bonne lettre, ainsi que de l'accord
des 1500 Lira dont je tiens un reçu.
J'espère bien persévérer que mon désir a été
de vous contenter et je suis bien fier
si je suis parvenu à mon but.

Şekil 4.58 Huber Köşkü Yazışmalar-6 (Huber Köşkü Belgeleri sf:238)

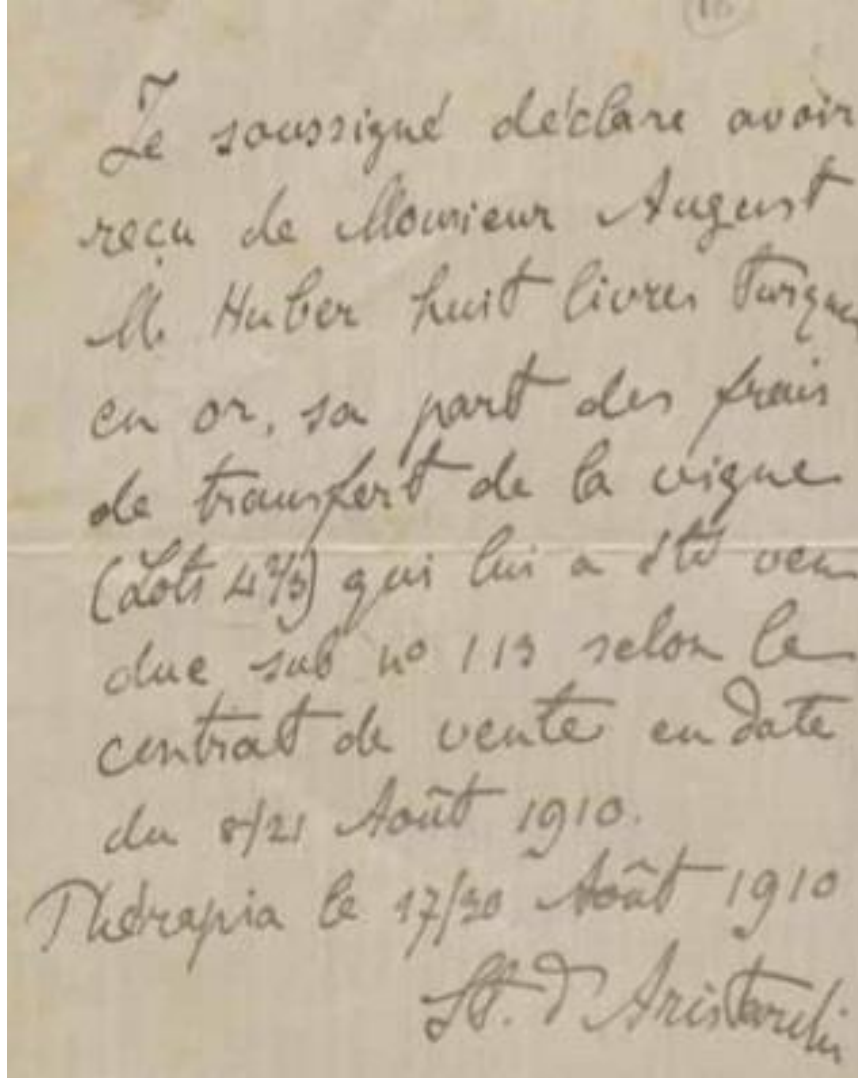
29

Mayıs 1903

"Sevgili Beyefendi, Güzel mektubunuz ve ekte alındı makbuzunu bulacağınız 1500 lira için teşekkür etmeye izin veriniz" (Huber Köşkü Belgeleri,2014:238).

Şekil 57 ve şekil 58 deki belgelerde bahsi geçen Set Köşkü yapısının tutarı ve ödemesinin bilgisi verilmektedir. Bu belgelerle Set Köşkü 'nünde Antonie Perpignani tarafından yapıldığına emin olabiliriz.

4.3.Masraf Belgelerinin İncelenmesi

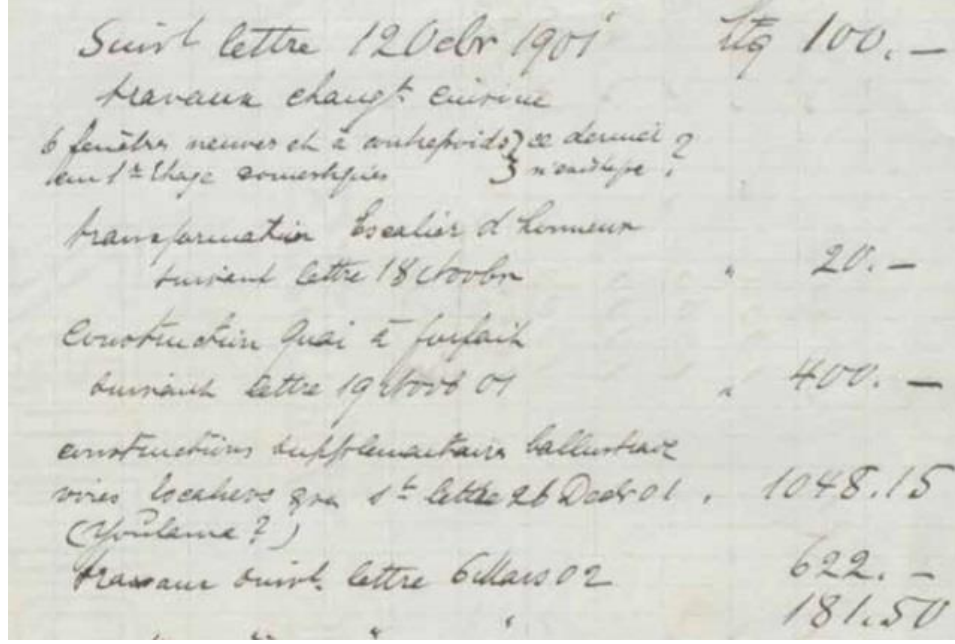
Le soussigné déclare avoir
reçu de Monsieur Auguste
M. Huber huit livres Turques
en or, sa part des frais
de transfert de la vigne
(cote 4 2/3) qui lui a été ven-
due sub no 113 selon le
contrat de vente en date
du 21 Août 1910.
Tudrapia le 17/30 Août 1910
S.T. Arsitarihi

Şekil 4.59 Huber Köşkü Masraf Belgeleri-1 (Huber Köşkü Belgeleri sf:102)

“Belgede imzası olan ben, Sayın Auguste Huber’den 8/21 Ağustos 1910 tarihinde satış sözleşmesi kapsamında 113 no’da kendisine satılan bağın (parsel 4 2/3) transfer ödemesi için sekiz altın lira aldığımı beyan ederim.

Tarabya 17/30 Ağustos 1910 S.T. Arsitarihi” (Huber Köşkü Belgeleri,2014:102)

Auguste Huber’in arazisini büyüterek şu andaki durumda olmasını sağlayan parsel alımlarından birinin belgesidir.

Şekil 4.60 Huber Köşkü Masraf Belgeleri-2 (Huber Köşkü Belgeleri sf:118)

12 Ekim 1901 tarihli mektuba ilaveten		TL	100
Mutfak değişim çalışmaları 6 yeni pencere, karşı ağırlıklı (giyotin)			
18 Ekim mektubuna istinaden Şeref merdiveninin dönüştürülmesi			20
19 Ekim mektubuna istinaden Götürü bedelden rıhtım inşaatı			400
26 Ekim 1901 mektubuna istinaden merdivenlere ek trabzan yapılması			1048,15
6 Mart 1902 mektubuna istinaden çalışmalar			622
6 Mart 1902 mektubuna istinaden çalışmalar			181,5
			2.371,50
			7.000
			9.371,65
alınan			8.500
			87,165

Şekil 60 daki belgede tarihlere göre inşaat süresinde yapılan ödemeler ve harcamalar yer almaktadır. Bu belgelerden de yapılan inşaatların bir kısmını öğrenebilmekteyiz.

Au commencement d'Affaire de la 1re Septembre

*Demandaes pour les anciens hodjete, de part d'hoitres Purante et Petri-
Ungler: Correspondances u. Monhalari. De deux Boche de Municipali.*

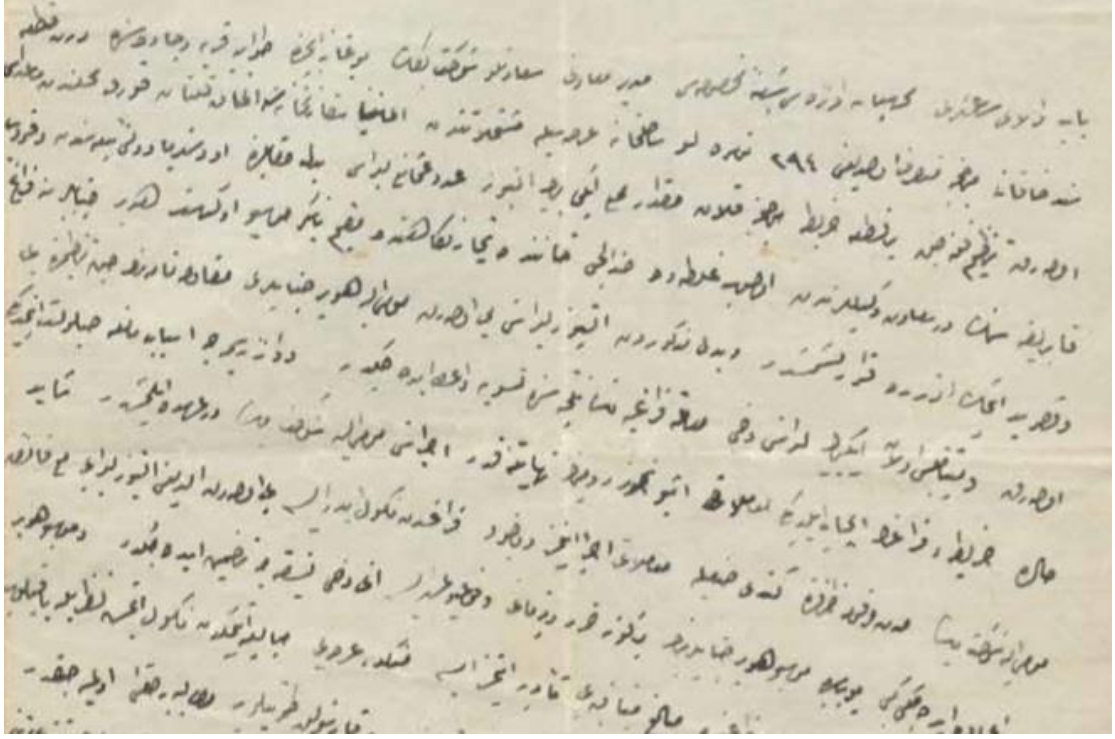
<i>Yonkany et Bugukalosi</i>	<i>9^{ts}</i>	<i>400</i>
<i>Frais imprimes au Nouvellesse, tiatip. 5+2 = 4</i>		<i>756</i>
<i>frais imprime au Defferhanne 5^{ts} 3</i>		<i>324</i>
<i>frais imprimes aussi avant le tabcir et apres 5^{ts} 1/2</i>		<i>180</i>
<i>pendant les tabcir et Callergie</i>		<i>120</i>
<i>Depences differants</i>		<i>280</i>
<i>frais pour le dernier hodjete de Mre Ohannes</i>		<i>140</i>
<i>Kaimesine de Hodjete</i>		<i>580</i>
<i>frais imprimes au Defferhanne</i>		<i>600</i>
<i>Depenses u. pour voitures etc. etc. de Memours.</i>		<i>300</i>
<i>Legalisation au Kaime Petriurkale Ermenecatholique</i>		<i>40</i>
		<i>3720</i>

Şekil 4.61 Huber Köşkü Masraf Belgeleri-3 (Huber Köşkü Belgeleri sf:133)

	Piastre	400
Öngörülmeven masraf: Mühendis, katip	Türk Lirası 5+2	756
Defterhane'de öngörülmeven masraflar	Türk Lirası 3	324
Takrir öncesi ve sonrası öngörülmeven masraflar	Piastre	180
Takrir esnasında Sayın Callergie	Piastre	120
Farklı harcamalar	Piastre	280
Sayın Ohannes'in en son Hodjete masrafları	Piastre	140
Hodjete kaydı	Piastre	580
Defterhanede öngörülmeven masraflar	Piastre	600
Memurların araba vs. harcamaları		300
Ermeni Katolik Patrikhanesi Kaimesine tasdik		40
	Piastre	3.720
Purante varisleri için benim masraflarım, onları bulmak, beklemek vs.		432
	Piastre	4.152

Belgede bahsedilen bedeller bu dönemdeki Yeniköy ve Büyükdere Belediye daireleri arasında olan varislerin arasındaki muhasebe yazışmalarıdır.

4.4. Diğer Belgelerin İncelenmesi

Şekil 4.62 Huber Köşkü Diğer Belgeler-1 (Huber Köşkü Belgeleri sf:250)

“Bâb-ı Vâlâ-yı Seraskerî Muhâsebât Dâiresi Şube-i Mahsûsası Müdür Mu’âvini Sa’âdetlü Şekvet Bey’in Boğaziçi’nde Tarabya karye ve caddesinde dört kıt’a sened-i hâkânî mücebince mutasarrıf olduğu 294 numaralı sâhilhâne arsasıyla müştemilâtından Almanya sefârethânesine ilhâk kılınan kuru mahallinden mâ’adâsı olarak tanzîm kılınacak bir kıt’a harita mücebince kalan mikdâr mahalli iki bin altı yüz aded Osmanlı Lirası bedel mukâbilinde Avusturya Devleti tebe’asından ve Krup Fabrikası’nın Dersaadet vekillerinden olup Galata’da Sandalcı Hanı’nda ticâretgâhında mukîm Banker Mösyö Ogüst Huber cenâblarına ferâğ ve kasr-ı yed etmek üzere kararlaştırmışdır ve bedel-i mezkûrdan altı yüz lirasını pey olarak mûmâ ileyh Huber cenabları mukâvelenâmenin hîn-i tanzîminde pey olarak ve mütebâkîsi olan iki bin lirasını dahi mu’âmele-i ferâğiyenin neticesinde tesviye ve i’tâ edecektir” (Huber Köşkü Belgeleri, 2014: 250).

Belgede bahsi geçen arazi Auguste Huber’e ait Huber Köşkü arazisidir. Arazinin konumu ve maddi karşılığı hakkında bilgi verilmektedir. Huber’in kimliği ve ticaret hayatı ile ilgili açıklamalar yapıldıktan sonra belgede anlatılan miktar karşılığında arazi Auguste Huber’e satılmıştır.

Şekil 4.63 Huber Köşkü Diğer Belgeler-2 (Huber Köşkü Belgeleri sf:298)

“Madam Huber adına tapu senedi” (Huber Köşkü Belgeleri, 2014:298).

5. YENİ BELGELER IŞIĞINDA HUBER KÖŞKÜ YERLEŞKESİNİN MİMARİ YAPISININ İNCELENMESİ VE YENİDEN DEĞERLENDİRİLMESİ

19. ve 20 Yy Batı Avrupa ve İngiltere’de Endüstri devrimi sonrasında ortaya çıkan gelişmelerden dolayı, ülkelerin sanayi ve toplum hayatında farklılıklar ortaya çıkmıştır. Modern yaşam, modern sanat, modern mimari bunların en başta gelen örnekleridir. Kullanılan farklı malzemeler ve tarzlar dönemin mimari algısını değiştirmiştir. Bu algı dönemin mimari niteliği açısından iki önemli akım olarak *Art Crafts* ve *Art Nouevau* öne çıkmaktadır. Bu akımlar sanayileşme dolayısıyla değişen topluma tepki niteliğinde ortaya çıkmış; el işçiliği ve zanaatkârlık temelinde şekillenmiştir. Bu sebeple fonksiyonellik ikinci planda kalmış; görünüş ve estetik açıdan çeşitli çözümler yapılmıştır. Bu çerçevede doğadan esinlenerek desenler kullanılmıştır. Avrupa’nın bu süreçteki yükselişi Osmanlı Devleti’ nin dikkatini çekmiş; söz konusu gelişmeleri incelemek için çeşitli çalışmalarda bulunulmuştur. Osmanlı Devleti bu süreçte Avrupa’ya elçiler gönderip o ülkedeki gelişmeleri yakından takip etmiş ve ilk örneklerini Kağıthane Sadabad’ da hayata geçirmiştir. Osmanlı Devleti’nin son dönemlerinde imparatorluğun azalan etkinliği karşısında mimari kuvvetlendirilmeye çalışılarak ihtişam ve gösteriş temalarına vurgu yapılmıştır. Son dönem yapılarında gösterişli saraylar, kütle ve hacim olarak büyük yalılar, konaklar ve devlet dairelerini bunlara birer örnek olarak gösterebiliriz.

Bu süreçte ülkeye pek çok yabancı mimar getirilerek söz konusu çalışmaların hızlandırılması amaçlanmış; özellikle İstanbul üzerinde etki yoğun olarak görülmüştür. İtalyan mimar Raiomondo D’Aronco bu süreci hızlandıranlar arasındadır. İstanbul için çok fazla yapı inşa eden ve restorasyon yapan D’Aronco mimari anlayışını Osmanlı mimarisi ile harmanlayarak kendi tarzında yapılar ortaya çıkarmıştır. İlk yapılar Sultan ve yakınları için tasarlanmış; daha sonra aristokrat aileler tarafından yaptırılmıştır. Yaşama ve çalışma alanlarının farklı bölgelerde

düzenlendiği İstanbul'da Galata banka ve bürolara ev sahipliği yaparken; tarihi yarım ada ve Beşiktaş çevresinde Sultan için yapılar inşa edilmiştir. Tarabya, Yeniköy ve çevresinde yalı ve köşk yapılarının yoğun olarak görüldüğü yerlerdendir. Bu yapıların en önemlilerinden biri şüphesiz Huber Köşkü'dür.

Bu çalışmada Huber Köşkü'nün ilk yapım aşamasından günümüze uzanan süreçte geçirdiği aşamalar analiz edilmiştir. Kaynaklarda kullanılan belgelerle desteklenen analizlerle Huber Köşkü'nün ilk mimarı Fransız asıllı Antonie Perpignani olduğu ortaya konulmaktadır. Perpignani şu anda Cumhurbaşkanlığı Tarabya Yerleşkesi olarak kullanılan arazide Huber köşkü konut binası, mutfak binası, ahır binası ve çeşitli sanat işleri üzerinde çalışmıştır. Ayrıca yerleşkede bulunan Raimondo D'Aronco'ya ait olduğu düşünülen Av Köşkü ve Sera yapısının da Antonie Perpignani tarafından bahçıvan evi ve üretim serası olarak yapıldığını öğrenmekteyiz. Bir diğer önemli yapı olan Set Köşkü' de yine Antonie Perpignani tarafından çamaşır binası ve elektrik aksamlarının konulduğu yapı olarak tasarlanmıştır.

Resmi belgelerle ortaya konulmuştur ki Antonie Perpignani tarafından yapılan eserler 19 Yy köşk mimarisini aydınlatması açısından oldukça önemlidir. Bu çerçevede söz konusu çalışmamız ile ortaya konulan Perpignani'ye ait belgelerle ilk olarak arazinin toplanma sürecinden yapım aşamasına kadar uzanan süreç analiz edilmiştir. Bu analizlerle birlikte Perpignani'ye ait çalışmaların detaylarına ulaşmak mümkün olmuştur. Çalışmaların detaylarında Perpignani Huber Köşkü yapısının mimarisine dair önemli ayrıntılar ortaya konulmuş; kullanılan malzemeler ve yapılan işlerin kalitesi bu belgelerle öğrenilmiştir. Bu sayede geçmişini öğrendiğimiz Huber Köşkü'nün günümüzdeki mevcut durumu ile karşılaştırılması yapılarak geçirmiş olduğu süreç incelenmiştir.

Bu süreçte köşkün özgünlüğünü kaybettiği detayları öğrenilmiş dönemin mimarisi hakkında bilgi edinilmiştir. Ayrıca belgelerde detaylı olarak dekorasyon ve iç mimari çözümlerden bahsedilmiş; çerçeve, kapı, döşeme çizimleri ve mutfak, banyo mekânları anlatılmıştır. Bu vesileyle çalışmamızla birlikte dönemin yaşam koşullarına ve bunun mimariye yansımalarına dair önemli göstergelere ulaşabilmektedir.

Bununla birlikte Auguste Huber ve mimar Antonie Perpignani arasında yapılan yazışmalar sonucunda zamanın protokol diline dair önemli ayrıntılar yakalanmış; arazi alım satım sürecinin işleyişine dair prosedürler ortaya konulmuştur. Orijinal metinlerle ortaya konulan ada 1065 numaralı arazinin Auguste Huber'e geçiş süreci ve Huber'in ticari hayatı öğrenilmektedir.

Yapımına başlanmasında önemli role sahip olan Perpignani ile birlikte Huber Köşkü üzerinde asıl etkiyi yaratan ismin Raimondo D'Aronco olduğu vurgusu yapılmıştır. Genel kabul gören bu görüşle birlikte çalışma doğrultusunda ortaya konulmuştur ki, Huber köşkü D'Aronco'nun yapmış olduğu ekleme ile birlikte dönemin ihtişam vurgusunu sahip kütleli perspektif taşıyan yapılarından biri haline gelmiştir. Çalışma ile birlikte D'Aronco'nun yapıya eklediği cephe süslemelerine yer verilmiş; yapının gösterişi ve dönemin mimari akımı olan Art Nouveau ortaya konulmuştur. Bu akımın getirisi olan geometrik ve floral özgün cephe süslemeleri, geniş saçaklar ve bu saçakları taşıyan çeşitli figürlerden oluşan payandalar çalışma kapsamında ortaya konulan resim ve şekillerle analiz edilmiştir.

Sonuç olarak bu çalışmada başta mimaride belgelemenin önemi olmak üzere birçok kritik nokta üzerinde durulmuştur. Perpignani'den D'Aronco'ya uzanan süreçte Huber Köşkü'nün geçirdiği aşamalar yapının tarihçesine dair bilgilendirme noktasında belgelere dayalı yeni katkılar sağlanmıştır. Köşkün tarihçesine dair yanılgılar bu çalışma ile birlikte kaynaklar doğrultusunda düzenlenirken; bundan sonraki yapılacak olan çalışmalarda yararlı olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Akpolat, M. S. (1991). Fransız Kökenli Levanten Mimar Alexandre Vallaury.
Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Aktemur, A. M., 2012. "Alexandre Vallaury'nin Karaköy'deki Eserleri", The Journal
of Academic Social Science Studies, Publication of Association Esprit,
Fransa, 8, 3774
- Benovola, L; Modern Mimarlığın Tarihi I. Cilt:Sanayi Devrimi, Çevre Yayınları,
İstanbul,1981
- Barillari, Diana, (1995), Gli Architetti Raimondo D'Aronco, Editori Laterza, Roma
- Barillari, D., Godoli, E. (1997). İstanbul 1900: "Art Nouveau" Mimarisi ve İç
Mekanları. İstanbul:YEM Yayınları.
- Barillari, Diana, (2006), (ed.), Osmanlı Mimarı D'Aronco 1893–1909 İstanbul
Projeleri, (sergi kataloğu), İtalyan Kültür Merkezi-Pera Müzesi Yayını
- Batur, A. (1985a). Batılılaşma Döneminde Osmanlı Mimarlığı. Tanzimat'tan
Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi (c.4, s.1038–1067). İstanbul: İletişim
Yayınları.
- Batur, A. (1985b). İstanbul Art Nouveau'su. Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye
Ansiklopedisi (c.5, s.1086-1088). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Batur, A. (1991). Art Nouveau. Tasarım, 10, 107.
- Batur, A. (1992a). İstanbul Mimarlığında Oryantalizm. Arredamento Dekorasyon, 9,
85-97.
- Batur, A. (1992b). 19. yüzyılda İstanbul Mimarlığı'nda Bir Stilistik Karşılaştırma
Denemesi: A.Vallaury / Raimondo D'Aronco. Z. Rona (Haz.). Osman

- Hamdi Bey ve Dönemi 17–18 Aralık 1992 (s.146–158). İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Batur, A. (1994b). Şale Köşkü. Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi. (c.7, s.132-133). İstanbul: Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı Ortak Yayını.
- Batur, A. (1994c). Art Nouveau. Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi (c.1, s.327333). İstanbul: Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı Ortak Yayını.
- Batur, A. (1994d). D’Aronco, Raimondo Tommaso. Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi. (c.2, s.550-551). İstanbul: Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı Ortak Yayını.
- Batur, A. (1994e). Huber Köşkü. Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi (c.4, s.93–94). İstanbul: Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı Ortak Yayını.
- Batur, A. (1994f). Huber Evi: Görkem ve İnceliğin Buluştuğu Çok Özel Bir Çevre. İstanbul, 8, 77–83 Barillari, D. ve Godoli, E. (1997). İstanbul 1900: Art Nouveau Mimarisi Ve İç Mekânları. İstanbul: YEM Yayınları.
- Batur, A. (1995a). Art Nouveau Mimarlığı ve İstanbul. Yapı, 161, 44-63.
- Batur, A. (1995b). İtalyan Mimar R. D’Aronco’nun Türkiye Yılları. Tombak, 3, 24-28.
- Batur, A. (2005). Art Nouveau Mimarlığı ve İstanbul. Y. Salman (Ed.). Avrupa’dan İstanbul’a Yeni Sanat,1890-1930 (s.141-166). İstanbul: Tarih Vakfı Yayını.
- Belge, M. (1997). Boğaziçi’nde Yalılar, İnsanlar. İstanbul: iletişim Yayınları.
- Bilgin, Bülent, (1988), Geçmişte Yıldız Sarayı, Yıldız Sarayı Vakfı Yayını, İstanbul
- Biol, G.(1996); 19. Yüzyıl Endüstri Devrimi Sonrası Mimari Akımları Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi, Balıkesir
- Can, C. (1993). İstanbul’da 19. Yüzyıl Batılı ve Levanten Mimarların Yapıları ve Koruma Sorunları.Doktora Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.

- Can, C., (1999), “Tanzimat ve Mimarlık”, Osmanlı Mimarlığının 7 Yüzyılı –
Uluslarüstü Bir Miras, Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul.
- Cezar, M. (1995). Sanatta Batıya Açılış ve Osman Hamdi I-II. İstanbul: Erol Kerim
Aksoy Kültür, Eğitim, Spor ve Sağlık Vakfı.
- Ciner, Semra, (1982) Son Dönem Osmanlı Ahşap Konutlarında Cephe Bezemeleri,
Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul
- Cumhurbaşkanlığı Yayınları, Tarabya’ nın Değişen Yüzü, 2014
- Cumhurbaşkanlığı Yayınları, Boğaziçinde Bir Bahçe, 2014
- Çulha, G., Kocabıyık, İ., Binark, M., Zaman ve Uzam İçinde Haydarpaşa Garı,
Mülkiyeliler Birliği Vakfı, İstanbul, 2007
- Dengiz, N. , Konuk, G. ve Antel, A., 2005. Mimarlık Eğitime Yön Verenler I:
18831928 Sanayi-i Nefise Mektebi, MSGSÜ Mimarlık Fakültesi Dekanlığı,
İstanbul.
- Duhani, S. N. (1990). Beyoğlu’nun Adı Pera İken (N. Önel, Çev.). İstanbul: Çelik
Gülersoy Vakfı Yayınları.
- Eldem, Ethem, (2000), Bankalar Caddesi Osmanlı’ dan Günümüze Voyvoda
Caddesi, İstanbul
- Eldem, Sedat Hakkı, (1974), Köşkler ve Kasırlar, İstanbul
- Eken, A., Kartpostallarda İstanbul, Büyükşehir Belediyesi Kültür İşleri Dairesi
Başkanlığı Yayınları, İstanbul, 1992
- Erdenen, O. (1994). Boğaziçi Sahilhaneleri 3 (Sarıyer- Yeniköy). İstanbul: İstanbul
Büyükşehir Belediyesi Kültür İşleri Dairesi Başkanlığı.
- Eroğlu, İ. (2012); Tarabya Huber Köşkü Mimarisi Tarihi, Yüksek lisans Tezi,
Hacettepe Üniversitesi, Ankara
- Giedion, S.; Space Time and Architecture, Harvard University Press, Fifth Edition,

- Cambridge, Massachusetts. (s.371)
- Gültaş, D.(2008); Raimondo D’Aronco: İstanbul’daki Yapılarında Cephe Biçimlenişi ve Detayları, Yüksek lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul
- Kantarcıoğlu (Akyıl), Z. Ayşe. (2005). Huber Evi ve Restorasyonu Üzerine. A. Ağır, D. Mazlum, G. Cephanecigil (Ed.). Afife Batur’a Armağan: Mimarlık ve Sanat Tarihi Yazıları (s.171-180). İstanbul: Literatür Yayınları.
- Karadeniz, C. (2007). Cumhurbaşkanlığı Tarabya Köşkü: Koruma Amaçlı Tasarım Projesi – Yeni Yapılar=Presidential Complex At Tarabya: Urban Conservation Project – New Buildings. İstanbul: Yapı Endüstri Merkezi Yayınları.
- Kuban, D. (1994b). Konaklar. Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi (c.5, s.50–55). İstanbul: Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı Ortak Yayını
- Kortan, E., 1997. 1950’ler Kuşağı Mimarlık Antolojisi, Yem Yayınevi, İstanbul.
- Kortan E., XX yüzyıl Mimarlığına Estetik Açından Bakış, Yaprak Yayıncılık, Ankara, 1986
- Mantran, R. , (1996), “17. ve 18. Yüzyılda İstanbul”, Dünya Kenti İstanbul-Habitat II, Tarih Vakfı Yayını
- Milla Saraylar, Sanat-Tarih Mimarlık Dergisi Sayı:10/2012, İstanbul (sf:103-131)
- Milli Saraylar, Katolog, 2008, İstanbul (sf:30)
- Nasır, Ayşe, (1991), Türk Mimarlığı’nda Yabancı Mimarlar, Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul
- Nicoletti, Manfredi, (1982), D’Aronco e l’Architettura Liberty, Editori Laterza, Roma-Bari
- Nicoletti, Manfredi, Quargnal, E., Rigotti, G., (1982) (ed.), Raimondo D’Aronco: Lettere di un Architetto, Gemona Nuova Del Bianco,
- Özer,B., Rejyonelizm Üiversalizim ve Çağdaş Mimarimiz Üzerine Bir Deneme,

İTÜ yayınları, İstanbul, 1964

Pilehvarian, Nuran Kara, Urfalıoğlu, Nur ve Yazıcıoğlu, Lütfi, (2000), Osmanlı

Başkenti İstanbul'daÇeşmeler, YEM Yayınları, İstanbul

Pilehvarian, N., İşpiroğlu, M.; Sanatta Devrim, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1993

Pozetto, M., (1982), "D'Aronco e le Secessioni", Raimondo D'Aronco Architetto

(sergi kataloğu), (ed.) E. Quargnal, M. Pozetto (Milano, Electa)

Şimşek, S.M., İstanbul'un Yüz Yalısı, İBB Kültür AŞ Yayınları, İstanbul, 2011

Quargnal, E. , (1982), "Premessa", D'Aronco Lettere di un Architetto Gemona del

Friuli Bianco Editore: VI-XVI

Yıldız Sarayı Vakfı, Geçmişte Yıldız Sarayı, 1998

İstanbul Nadir Eserler Kütüphanesi; Resim 32

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Köşk Arşivi; Cumhurbaşkanlığı Yayınları,
Huber Köşkü Belgeleri, 2014 (Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Arşivlerinde
bulunmaktadır).

İNTERNET KAYNAKLARI

<http://www.tccb.gov.tr/>

Erişim Tarihi: 2015

<http://daronco.it/>

Erişim Tarihi: 2015

<http://www.victorianweb.org/victorian/art/architecture/webb/1.html>

Erişim Tarihi 2015

<http://www.panoramio.com/photo/69142618/photo/69142618>

Erişim Tarihi 2015

